

karanlık kitaplık

M. R. JAMES

hayalet öyküleri

ithaki

MONTAGUE RHODES JAMES

1862'de Goodnestone, Kent'te doğan İngiliz yazar, araştırmacı ve ortaçağ tarihçisi. James, bir bilgin ve ortaçağ ilimleri uzmanı olarak çok saygın bir konumda olsa da çoğunlukla yazdığı hayalet öyküleriyle ün salmıştır ve bu alandaki en başarılı yazar olarak kabul edilir. James, hayalet öykülerinde kendisinden önceki gotik klişelerin birçoğunu kullanmayarak ve daha gerçekçi bir atmosfer oluşturarak türü deyim yerindeyse yeniden tanımlamıştır. Kendisinden sonra gelen hayalet öyküsü yazarlarını derinden etkileyen James'in yolunu takip edenler arasında Peter Straub, Ramsey Campbell, Clark Ashton Smith, Neil Gaiman ve Stephen King gibi isimler vardır. Yazar, 1936'da 73 yaşındayken hayata gözlerini yummuştur.

Hayalet Öyküleri

M. R. James
Orijinal Adı: *Ghost Stories*

İthaki Yayınları - 1647
Karanlık Kitaplık - 31

Dizi Editörü: *Alican Saygı Ortanca*
Yayına Hazırlayanlar: *Selçuk Aylar - Ömer Ezer*
Düzelti: *Alican Saygı Ortanca*
Resimleyen: *James McBryde*
Kapak Tasarımı ve İllüstrasyonu: *Hamdi Akçay*
Grafik Uygulama: *B. Elif Balkın*
2. Baskı, Nisan 2021, İstanbul

ISBN: 978-625-7913-20-1

Sertifika No: 46603

Türkçe Çeviri © Damla Karadeniz, 2020
© İthaki, 2020

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. A.Ş.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 48625

karanlık kitaplık

M. R. James

Hayalet Öyküleri

Çeviren
Damla Karadeniz

ithaki

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ
David Stuart Davies
7

"IŞLIĞI ÇALARSAN GELİRİM YANINA, ARKADAŞ"
15

13 NUMARA
41

RUNİK LANETLER
61

YİTİK KALPLER
89

DİŞBUDAK AĞACI
105

RAHİP ALBERIC'İN KİTABI
123

SIÇANLAR
139

KATEDRAL TARİHİNDEN BİR VAKA
147

KARANLIK ÇÖKTÜKTEN SONRA PLAYING FIELDS'TA
169

ÖNSÖZ

David Stuart Davies

Montague Rhodes James 1936 yılında öldü ama günümüzde hayalet öykülerinin efendisi olmayı sürdürüyor. Aradan geçen yıllarda, tüyler ürpertici öykülerinin baskısının olmadığı bir dönem hiç olmadı. Şöhreti ve etkisi de hiç değişmeden devam etti. İnsanları ürpertmeyi amaçlayan ve onlara tekinsizliği hissettirmek isteyen bütün kurgu yazarlarının ona bir şükran olmasının yanı sıra dahi M. R. James'ten mutlak surette esinlenmiş ve etkilenmişlerdir. Neden peki? Onun öykülerini bu kadar özel yapan ne? Paradoksal olarak, bunun gayet basit bir cevabı var ama bir yandan incelikli ve şaşırtıcı derecede zekice bir yanıt bu. James, en büyük korkuların insanın hayal gücünün derinliklerinde yattığının pekâlâ farkındaydı ve tek yapması gereken bu hayal gücünü uyararak tek başına kelimelerle yaratılmayacak en korkunç görüntüleri akla getirmekti. Onun öyküleri işte bu yüzden hâlâ etkileyicidir ve günümüzün okurlarını, vakti zamanında onu okuyan ilk kişileri nasıl ürküttüyse aynı şekilde ürkütür.

Okurları korkutmak için uzun, kanlı, dehşetengiz betimlemeler yapmak James'in tarzı değildir. Bunun yerine James şaşırtıcı ya da umut kırıcı bir cümleyle dehşeti ortaya serer tamamen; örneğin birden beliren bir gölgeden ya da ürkütücü bir

sesten bahsederek yapar bunu. Ardından okurun hayal gücü o noktada devreye girerek James'in verdiği bu ipuçlarının üstüne koyar ve kendisini korkutan, rahatsız edici büyük resmi yine okurun kendisi tamamlamış olur. Ve –bize özel olan– kişisel yorumlamalarımız herhangi bir yazarın yaratabileceği bir şeyden çok daha korkunç olacaktır bizim için. Bir James öyküsünü okumaya başladığımızda onunla şu konuda anlaşmış oluruz: Bizi o yönlendirecek ve teşvik edecektir fakat dehşet verici ayrıntıları tedarik etmek bizim tasarrufumuzdadır.

M. R. James 1862'de babasının rahiplik yaptığı Goodnestone Parsonage, Kent'te doğdu fakat aile kısa zaman sonra Livermore, Sussex'e taşındı. James önce Eton Collage'ta ve daha sonra da birçok ödül kazandığı ve burs aldığı King's College, Cambridge'te eğitim gördü. 1894'ten 1908'e kadar Fitzwilliam Müzesi'nin direktörlüğünü ve 1905'ten 1918'e kadar da King's College'ın müdürlüğünü üstlendi. 1913 yılında iki yıllığına üniversitenin rektör yardımcılığını yaptı. 1918 senesinde de Eton'ın müdürü oldu. Seçkin bir ortaçağ bilimleri uzmanı ve tanınmış bir biliminsanı olarak Kitab-ı Mukaddes, tarih ve antika konuları üzerine birçok eser yayımladı. 1930'da kendisine Birleşik Krallık Liyakat Nişanı verildi.

James'in hayalet öyküleri yazma macerası akademik işlerinden arda kalan vakitte eğlenmek ve çalışma arkadaşlarıyla eğlenceli vakit geçirmek amacıyla başladı denilebilir. Cambridge'deki ilk günleriydi ve yemekten sonra bir grup arkadaşa sesli bir şekilde okumak için ürkütücü bir öykü yazma fikri James'in aklında belirdi. Ekim 1893'te James bu öykülerden ilki olan "Rahip Alberic'in Kitabı"nı çoğunlukla King's College ve Trinity College'dan kişilerin katıldığı, sık sık toplanıp edebiyat üzerine konuştukları Chitchat Society'ye (Gevezelik Topluluğu) takdim etti. Öykü büyük beğeni topladı ve böylece yapacakları bu tarz

etkinliklerin öncülü oldu. James'in hayalet öykülerinden birini Noel zamanında arkadaşlarına okuma ritüelinin tam olarak ne zaman başladığı kesin değil fakat bu geleneğin ilk denemesinin 1903 yılında James'in en korkunç öykülerinden biri olan "Islığı Çalarsan Gelirim Yanına, Arkadaş" ile dinleyicileri kah keyiflendirerek kah oldukça korkutarak gerçekleştiğini söyleyebiliriz.

Bu Noel toplaşmalarının ilk üyelerinden olan Oliffe Richmond, James'in bu toplantılardaki halini yayımlanmamış anılarında şöyle anlatıyor:

"Monty yatak odasına girerek gözden kayboldu. Biz de oturduk ve mum ışığında onu bekledik... Elinde el yazması kâğıtlarla yatak odasından çıktı, sonra kendi koltuğunun yanındaki mum hariç tüm mumları üfleyerek söndürdü. Ardından loş ışıkta neredeyse okunmaz olan el yazmasını başka hiç kimsenin sergileyemeyeceği bir özgüvenle okumaya başladı."

Bahsi geçen "Islığı Çalarsan Gelirim Yanına, Arkadaş," şahane, orijinal ama çelişkili biçimde tipik olan bir James anlatısını ortaya koyar. Bu öyküde kadim nesneyle, rahatsız edici rüyayla ve –en önemlisi de– uyanmış hayaletin inanılmaz korkutucu son betimlenişinin şok unsuru olarak kullanılmasıyla karşılaşırız. James'in sonunda hayaletin ortaya çıktığı her öyküsünde olduğu gibi burada da düşmanı sadece kısa bir anlığına görürüz ama bu bile tüylerimizi diken diken etmeye yeterlidir.

James'in öykülerinde isteri ya da büyük dramlar yoktur. Hikâye sakin ve basitçe, neredeyse anekdotsal biçimde anlatılır ve esrarlı ölüler diyarının rüzgârı bildiğimiz aklıselim, olağan dünyanın camını kırarak içeri girince yaşadığımız şok daha büyük olur ve okur sadece dehşete düşmekle kalmaz, James'in "hoş belirsizlik" dediği şeyi dibine kadar yaşar.

James'in büyük bir hayranı olan ve birçok ürkütücü filmde

rol alan aktör Christopher Lee, yazarın tarzıyla ilgili şu gözlemde bulunur:

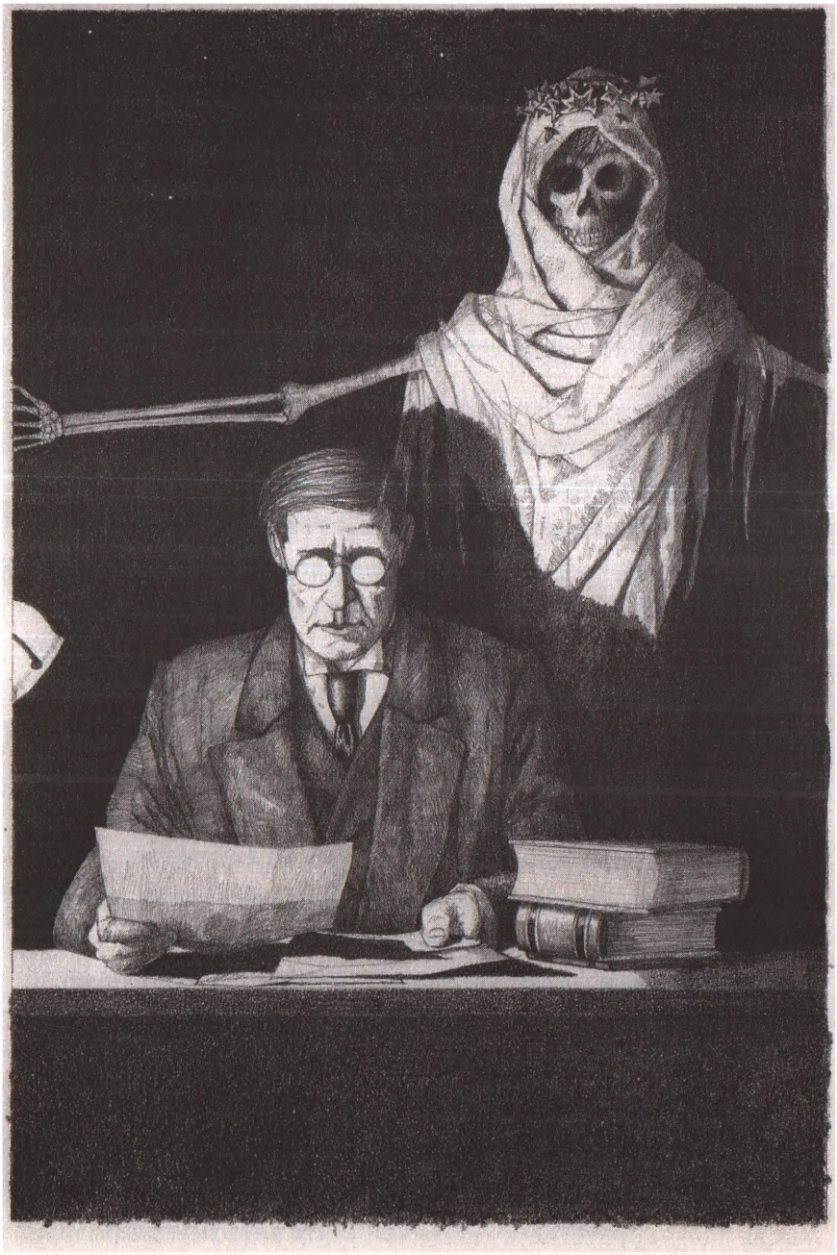
"James'in öykülerini okurken kendimizi sanki bir gazete haberi okuyor gibi hissederiz ve yazdığı karakterler ilk bakışta bize sokakta hepimizin karşılaşacağı tipte insanlar gibi gelir. Sonra, kullandığı bir ifadeyle yahut kurduğu bir cümleyle bir anda bu oldukça normal görünen durumdan çok farklı bir tablo beliriverir. Bana göre, dehşetin özü tam olarak bu."

Bu nazik, vakur ve bilge adamla ilgili dikkate değer bir diğer şeyse yaşadığı hayatın yazdıklarına zıt olarak oldukça olaysız olması. James, daha ciddi işlerinden uzaklaşmak için hayalet öyküleri yazmaya koyulan kitap kurdu bir akademisyendi. Onun kitaplara, akademiye, antik araştırmalara olan sevgisi ve tekdüze hayatı, kurgusunu bilgiyle donatmakla kalmıyor onu güçlendiriyor da. Bu tutkular, hayalet öyküsü yazınında böyle büyük bir etki yaratmasını ve kendinden sonra gelen yazarlar için çıtayı çok yukarı koymasını sağlayan öykülerinin ilhamı ve temeli aslında.

Kaçınılmaz olarak, hem sinema hem de televizyonda James'in öyküleri kendine birçok kez yer buldu. Hollywood filmi *İblisin Kurbanları* (1957), yazarın *Rünik Lanetler* öyküsünden uyarlanmıştır. Her ne kadar öykünün ürkütücülüğü ve dehşet havası korunsa da sinema dünyasına uyum sağlaması için kaçınılmaz şekilde modernize edildi, yumuşatıldı, değiştirildi ve birazcık basitleştirildi; bu da James'in yarattığı havayı azalttı. Yıllar içinde BBC'nin yaptığı uyarlamalar öykülerin havasını ve özünü yakalama konusunda daha başarılı oldu. Özellikle, BBC'nin 1968'de gösterilen "Islığı Çalarsan Gelirim Yanına, Arkadaş" uyarlaması, yazarın orijinal metinde yarattığı etkiyi yakalama konusunda oldukça başarılı oldu. Fakat, James'in öykülerinin en etkileyici yanı –belki de– beklenmedik sürprizler

olduğundan bu şahsına münhasır tekinsiz klasiklerin tadını çıkarmak için en iyi yol onları izlemek değil okumak olacaktır. Bu sayede, yazarla gizli bir anlaşmaya iştirak edebilir, kendi kişisel dehşetinizi yaratabilirsiniz – böylelikle de "hoş belirsizliği" deneyimlemiş olursunuz.

Çeviren: Ömer Ezer

Montague Rhodes James

"Islığı Çalarsan Gelirim Yanına, Arkadaş"*

"Dönem sonu geldiğine göre yakında bir yerlere gidersiniz herhalde Profesör," dedi öyküde yeri olmayan biri, Ontografi Profesörü'ne, St. James's College'ın sıcak atmosferli salonundaki şölende yan yana oturmalarının hemen ardından.

Profesör, genç, intizam sahibi ve kendini sarihlikle ifade eden biriydi.

"Evet," dedi, "bu dönem arkadaşlarım beni golfe başlattı; ben de bir hafta on günlüğüne Doğu Kıyısı'na, aslına bakarsanız Burnstow'a (sanıyorum biliyorsunuzdur) gidip orada oyunumu geliştireyim istiyorum. Yarın yola çıkabilmeyi umuyorum."

"Ah, Parkins," dedi, diğer yanında oturan kişi. "Burnstow'a gidiyorsan Tapınak Şövalyeleri'nin yerleşim alanına bir bakıp, bu yaz orada kazı yapmaya değer mi bana bir haber versen ne iyi olur."

Bunu söyleyen, tahmin edeceğiniz üzere, meşgalesi eski uygarlıklar olan bir zattı ancak kendisi yalnız prolog kısmında göründüğünden, adını sanını vermenin hiç gereği yok.

"Elbette," dedi Parkins, Profesör'e. "Neresi olduğunu tarif edersen döndüğümde seninle bölgenin durumu hakkındaki fikirlerimi dilim döndüğünce paylaşabilir ya da bulunacağın yeri bana bildirirsen sana konu hakkında yazabilirim."

Öykü başlığını 1793 tarihli bir Robert Burns şiirinden (*Whistle, and I'll Come to You, My Lad*) almaktadır. *—çn*

"Teşekkürler, buna hiç zahmet etme. Sadece, ailemi yaz tatilinde o tarafa götürmeyi düşünüyordum da aklıma geldi, İngiltere'deki Tapınak Şövalyeleri'ne ait alanların pek azının doğru dürüst planı çıkarıldığından, izin günlerimde faydalı bir şeylerle uğraşma imkânım olur belki dedim."

Profesör, söz konusu alanların planlarının çıkarılmasının faydalı olarak tanımlanması fikrine ufaktan burun kıvırdı. Beriki konuşmayı sürdürdü:

"Yerleşim alanı –yerin üzerinde kalan kısmı var mı emin değilim ama– şu an sahil tarafına oldukça yakın olmalı. Bildiğiniz gibi, deniz o kıyıları hepten ele geçirdi. Haritadan hareketle, oranın, kasabanın kuzey ucundaki Globe Inn'e bir kilometre kadar bir mesafede olduğunu söyleyebilirim sanırım. Siz nerede kalacaksınız?"

"Aslında ben de," dedi Parkins, "*Globe Inn'de* bir oda ayırttım. Başka yer bulamadım; görünen o ki pansiyonların çoğu kışın kapalı. Bulabileceğim tek odanın iki yataklı olduğu ve diğer yatağı koyacak başka yerleri olmadığı gibisinden bir şeyler söylediler. Yanımda birkaç kitap götürüp biraz çalışmayı düşündüğümden epey geniş bir odaya ihtiyacım olacak ve o süre zarfında da olsa çalışma odam diyeceğim yerde –geçtim ikiyi– boş bir yatağın olması fikri hiç hoşuma gitmiyor ama orada bulunacağım kısa süre zarfında katlanacağım artık."

"Odanda fazladan bir yatak bulunmasına katlanmak mı diyorsun Parkins?" dedi, karşısında oturan, lafını esirgemeyen şahıs. "Bak ne diyeceğim, ben gelip de yatağı bir süre işgal edeyim; sana refakat etmiş olurum."

Profesör yerinde şöyle bir kımıldandıysa da nazik bir tavırla gülmeyi başardı.

"Hayhay Rogers; bu çok hoşuma gider. Ama korkarım sen bunu çok sıkıcı bulursun; sen golf oynamıyordun, değil mi?"

"Şükürler olsun ki hayır!" dedi nezaketsiz Bay Rogers.

"Eh, görüyorsun ya, ben yazmakla uğraşmadığım zamanlarda büyük olasılıkla golf sahasında olacağım ve dediğim gibi, korkarım bu senin için fazlasıyla sıkıcı olacaktır."

"Ah, bilemiyorum... Muhakkak mekânda tanıdığım biri olacaktır ama tabii beni istemiyorsan söylemen yeter Parkins, gücenmem ben. Senin bize hep dediğin gibi, hakikat asla kırıcı değildir."

Parkins gerçekten de kılı kırk yararcasına nazik ve kati surette de dürüsttü. Bay Rogers'ın, onun bu özelliklerini bilip de kimi zaman faydalanması endişe vericiydi. Parkins'in içinde şiddetlenmekte olan bir mücadele vardı ki bu, bir iki dakika kadar yanıt verememesine neden olmuştu. Bu fasılayı şu sözlerle sonlandırdı:

"Doğruyu istiyorsan Rogers, bahsettiğim odanın ikimizin rahatlıkla kalabileceği genişlikte olup olmadığını düşünüyordum; bir de, senin (beni mazur gör, üzerime gelmesen bunu söylemezdim ama) işime mâni teşkil edip etmeyeceğini."

Rogers, yüksek sesli bir kahkaha koyuverdi.

"Helal olsun sana Parkins!" dedi. "Sorun yok; işini sekteye uğratmayacağım söz, bu konuda için rahat olsun. Hayır, istemezsen gelmeyeceğim; sadece gelirsem hayaletleri uzak tutarım diye düşünmüştüm." Bu noktada, yanındakine göz kırpıp, onu hafifçe dürtüklediği görülebilirdi. Keza Parkins'in yanaklarının al al olduğu da görülebilirdi. "Affedersin Parkins," diye konuşmayı sürdürdü Rogers. "Bunu dememeliydim. Bu konularda şakalaşmayı sevmediğini unutmuşum."

"Madem konuyu sen açtın," dedi Parkins, "hayalet dediğin şeyler hakkındaki savsak konuşmalardan *hoşlanmadığımı* rahatça itiraf edeyim ben de. Benim pozisyonumdaki biri," diye devam etti konuşmasına, sesini biraz yükselterek, "bana öyle geliyor ki, bu türden konulara dair mevcut inançları onaylıyormuş gibi görünmemek bakımından ne kadar dikkatli olsa azdır. Bunu biliyorsun Rogers ya da biliyor olman gerekir; zira bana kalırsa ben bu konudaki fikirlerimi katiyen gizlemedim."

"Hayır, kesinlikle gizlemedin azizim," dedi Rogers *usulca.*

"Bu türden şeylerin var olabileceği fikrine yönelik herhangi bir taviz belirtisini, böyle bir emareyi, en kutsal saydığım şeylerin tümünü inkâr etmekle bir sayarım. Ama korkarım senin dikkatine mazhar olamadım."

"*Bütün* dikkatine diyordu aslında Dr. Blimber,"* diye sözünü kesti Rogers, görünüşte doğru aktarmaya dönük kuvvetli bir arzuyla. "Fakat kusuruma bakma Parkins, lafını bölüyorum."

"Yo, hiç de değil," dedi Parkins. "Blimber'ı hatırlamıyorum; belki de burada benim zamanımdan önce bulunmuştu. Ama daha fazla devam etmem gereksiz. Demek istediğimi anlamışsındır."

"Tabii tabii," dedi Rogers telaşla, "ziyadesiyle. Bu tartışmaya Burnstow'da daha derinlemesine gireriz. Ya da başka bir yerde."

Yukarıdaki diyaloğu tekrarlama nedenim, bende uyandırdığı etkiyi aktarmak. O da şu ki, Parkins bir kocakarı misali biraz dırdırcı biriydi; tümüyle –heyhat!– mizah anlayışından yoksun olmakla birlikte, konu kanaatleri oldu mu son derece açıkyürekli ve gözü pek, azami derecede saygıyı hak eden bir adamdı kendisi. Okur bu sonuca ulaşmış olsun olmasın, Parkins'in mizacı buydu işte.

Bir sonraki gün Parkins ümit ettiği üzere okuldan ayrılıp Burnstow'a varmayı başardı. Globe Inn'de hoşça karşılanarak, bahsi geçen çift yataklı geniş odaya güvenle yerleştirildi ve istirahate çekilmeden önce, çalışma materyallerini odanın öte tarafında bulunan, üç tarafı deniz manzaralı pencerelerle çevrili geniş masaya muntazaman yerleştirme imkânı buldu. Masayı çevreleyen pencerelerden ortadaki doğrudan denizi görüyordu; soldaki

---

Bay Rogers yanılıyordu. Bkz. *Dombey and Son*, bölüm XII. *–MRJ*

Dombey and Son, Charles Dickens'ın bir romanı olup, Dr. Blimber da romanda, genç Paul Dombey'nin bir süreliğine gönderildiği Brighton'daki okulun idarecisidir. *–çn*

ve sağdaki pencerelerse, sırasıyla, kuzey ve güney yönündeki sahil manzarasından görüntüler sunuyordu. Güneyde, Burnstow köyünü görebiliyordunuz. Kuzey tarafında, görünürde hiç ev yoktu; yalnız kumsal ile ardındaki falez görünüyordu. Hemen önünde, üzerinde çapadan bocurgata türlü şeylerin yer aldığı, dar bir arazi boyunca uzanan –pek kayda değer sayılamayacak– bakımsız otlar vardı. Onu geniş bir patika, ardından da kumsal izliyordu. Globe Inn ile deniz arasındaki mesafe olsa olsa elli elli beş metre civarındaydı.

Otelin kalan nüfusu da elbette golf oynayan bir kitleydi ve içlerinden bazıları vardı ki özel olarak anlatılmayı hak ediyor. Belki de en göze çarpan figür, Londra'da kulüp sekreteri olan, inanılmaz güçlü bir sese ve bariz bir biçimde Protestanlığa mahsus fikirlere sahip bir *ancien militaire** idi. Bir centilmen gibi davranarak, Doğu Anglia geleneğine olan hürmetinden, elinden geldiğince su yüzüne çıkarmadığı bu fikirler, pitoresk ritüellere eğilimli olan muhterem Bölge Rahibi'nin yönettiği törenlere katılımının ardından dile getirilmişti.

Temel özelliklerinden biri gözü peklik olan Profesör Parkins, Burnstow'a gelişini müteakip günün oldukça büyük bir kısmını, oyununu geliştirmek adına, mevzubahis Albay Wilson ile birlikte geçirmişti. Akşamüstü olduğundaysa –artık gelişim süreci yüzünden midir bilinmez– Albay'ın davranışları öyle tatsız bir hal almaya başladı ki Parkins bile golf sahasından otele kadar onunla yürüme fikrine karşı ayak diredi. Diken diken olmuş bıyıklarına ve kızarıp bozaran yüzüne kısa, kaçamak bir bakış atması, Parkins'in, yemek vaktinin kaçınılmaz kılacağı buluşma öncesinde çay ve tütünün Albay üzerinde olabildiğince etkilerini göstermesine izin vermenin daha akıllıca olacağı yönünde kararını vermesine yetmişti.

(Fr.) Eski asker. –*çn*

"Bu akşam eve sahil yolundan gidebilirim," diye kararını dile getirdi, "evet, hem de Disney'in sözünü ettiği harabelere bir göz atarım, buna yetecek kadar aydınlık. Bu arada harabelerin tam yerini de bilmiyorum ama kazara da olsa bulacağımı zannediyorum."

Bunu, kelimenin tam anlamıyla icraata geçirdi desem yeridir. Zira golf sahasından taşlık kumsala doğru dikkatli adımlarla ilerlerken, kısmen karaçalı bitkisine kısmen de büyükçe bir taşa ayağı takılınca Parkins soluğu yerde aldı. Şöyle bir kalkıp etrafına bakınca kendini ufak tefek çukur ve tümseklerle kaplı engebeli bir arazide buldu. Biraz inceleyince gördü ki söz konusu tümsekler, harca bulanmış ve üzerinde ot bitmiş çakmaktaşı yığınlarından ibaretti. Haklı olarak, göz atmaya söz verdiği Tapınak Şövalyeleri'ne ait arazide bulunduğuna kanaat getirdi. Bir kâşifin burada yapacağı bir kazıdan eli boş dönmemesi gayet olasılık dahilinde görünüyordu; genel plana ışık tutmaya yetecek kadar yapı temeli muhtemelen fazla derinde saklı değildi. Bu arazinin sahibi olan Tapınak Şövalyeleri'nin yuvarlak kiliseler inşa etme âdetinde olduklarını hayal meyal anımsadı ve etrafındaki birtakım tümsek ve çıkıntı dizilerinin dairesel bir form oluşturuyor gibi göründüğünü düşündü. Çok az sayıda insan, sırf o işi ciddiye almış olsalar ne denli başarılı olacaklarını göstermenin tatmini adına, kendi dallarının oldukça dışında bir alanda ufak çapta amatör bir araştırmaya kalkışmanın cazibesine karşı koyabilir. Bizim profesörümüzünse, kendisi bu türden bayağı bir arzuya kapıldıysa bile, asıl derdi Bay Disney'e bir iyiliğinin dokunmasıydı. Bu yüzden, dikkatli adımlarla, dikkatini çeken o dairesel alana gitti ve oranın ebatlarını cep defterine not aldı. Ardından, dairenin merkezine göre doğuda kalan ve Parkins'e göre bir platformun ya da sunağın taban kısmı olması muhtemel görünen dikdörtgen biçimli bir yükseltiyi incelemeye gitti. Kuzeye bakan ucundaki çimlerin bir kısmı gitmişti – oğlanın biri

ya da bir başka *ferae naturae** yaratık tarafından koparılmış olmalıydı. Buradaki toprağı iyi bir incelemeye tâbi tutmanın, taş işçiliği konusunda bulgular sağlayabileceğini düşünerek, bıçağını çıkarıp zemini eşelemeye başladı. Bunu, yeni bir keşif izledi: O eşeledikçe bir miktar toprak içeri düşüp, küçük bir oyuğu meydana çıkardı. Deliğin mahiyetini anlamak için ardı ardına kibritler yaktıysa da rüzgâr fazla şiddetliydi. Bununla birlikte, bıçağıyla hafifçe vurarak ve yanlarını kazıyarak, bunun taşın üzerindeki yapay bir delik olduğunu çözmüş oldu. Delik dikdörtgen biçimliydi; yanları, tepesi ve alt kısmı, alçıyla sıvanmışçasına pürüzsüz ve düzgündü. Elbette içi boştu. Yol Bıçağı geri çekerken metalik bir şıngırtı duydu ve elini delikten içeri sokunca, zeminde duran silindir biçimli bir nesneye değdi. Bittabi nesneyi aldı ve hızla zayıflamakta olan ışığa tuttuğunda, onun da insan yapımı olduğunu gördü: Uzunluğu on santim kadar, besbelli epey eski, ince metal bir boruydu bu.

Parkins o tuhaf haznede başka bir şey bulunmadığını teyit ettiğinde, saat daha fazla araştırma yapmaya kalkışamayacağı kadar geç olmuş ve hava da bir o kadar kararmıştı. Yaptığı şeyin beklenmedik derecede ilginç bir şekilde sonuçlanmasıyla, ertesi gün gündüz vaktinin bir kısmını daha arkeolojiye vakfetmeye karar verdi. Artık cebinde emniyete alınmış halde olan nesnenin, iyi kötü bir değeri olması gerektiğine emindi.

Otele doğru yola koyulmadan önce son bir bakış attığı manzara kasvetli ve heybetliydi. Batı yönündeki cılız sarı bir ışık, üzerinde hâlâ kulüp binasına doğru giden birkaç figürün seçilebildiği golf sahasını, bir zamanlar savunma amaçlı inşa edilmiş küçük kuleyi, Aldsey Köyü'nün ışıklarını, kumların sürüklenmesini önlemek üzere çekilmiş siyah renkte ahşap setlerle kesintilere uğrayan uçuk renkli kum şeritlerini ve mırıldanan, loş denizi gözler

(Lat.) Doğası gereği vahşi. *–çn*

önüne seriyordu. Kuzeyden esen rüzgâr keskindi ama Globe'a giden yola koyulduğunda onu arkasına almıştı. Takır tukur sesler eşliğinde sahilin taşlık alanını hızla geçip kumlara ulaştı; o kısımda, birkaç metrede bir üzerinden geçmek gereken setler dışında gidiş sakin ve yolundaydı. Şövalyelerin harap haldeki kilisesinden ayrıldığından beri ne kadar yol gittiğini ölçmek adına geriye son bir bakış atınca, yaptığı yürüyüşte ona refakat eden birinin, seçilebilir durumda olmayan bir kişinin, olduğunu gördü. Söz konusu kişi, Parkins'e yetişebilmek için muazzam çaba harcıyorduysa da pek ilerleme kaydedemiyor gibiydi. Yani koşar gibi bir hali vardı fakat Parkins ile adam arasındaki mesafenin azaldığı yoktu. En azından Parkins'e öyle geldi ve adamı hiçbir şekilde tanımadığından da durup onu beklemenin absürt olacağına karar verdi. Buna karşın, bu ıssız sahilde yanında bir refakatçinin bulunması son derece hoş olurdu diye düşündü, fakat elbette bu kişinin kim olacağına karar verebiliyorsan. Gençliğinde, bu tür yerlerde gerçekleşen ve şimdi bile düşünme cesaretini pek gösteremeyeceği türden karşılaşmalar üzerine bir şeyler okumuşluğu vardı. Yine de otele varana dek bunlar üzerine düşünmeyi sürdürdü; özellikle de çoğu insana çocukluğunun bir noktasında hitap eden belli bir tanesini. "Şimdi rüyamda, Hıristiyan'ın, kırda üzerine gelen o iğrenç zebaniyi gördüğü sırada ancak bir arpa boyu yol almış olduğunu gördüm."*– "Şimdi arkama dönüp de sarı göğün çerçevelediği siyah bir figürle karşılaşır ve boynuzlarıyla kanatları olduğunu görürsem ne yapmalıyım acaba?" diye düşündü Parkins. "Durup beklemeli mi yoksa kaçmalı mıyım? Neyse ki arkadaki bey o türden biri değil; hem onu ilk gördüğüm seferkiyle aynı uzaklıkta hâlâ. Bu gidişle akşam yemeğini benle aynı zamanda yiyeceği yok. Eyvah, yemeğe on beş dakika kalmış! Acele etmem lazım!"

---

* John Bunyan'ın "*Pilgrim's Progress* (*Çarmıh Yolcusu*)" isimli kitabından. –*yhn*

Parkins'in gerçekten de giyinmek için çok az vakti kalmıştı. Akşam yemeğinde Albay'la buluştuğunda, askeri sinede bir kez daha barış ortamı –ya da o beyin elinden bunun ne kadarı geliyorsa– hâkimdi ve yemeği takip eden saatlerde briç oynarlarken, Parkins'in fazlasıyla saygı uyandıran bir oyuncu olmasının da etkisiyle, bu ortam bozulmadı. Bu yüzden de, saat on ikiye doğru odasına çekilirken, akşamının gayet doyurucu geçtiğini hissediyordu ve bu türden koşullar altında, Globe'da geçirilecek iki, hatta üç haftanın gayet dayanılabilir bir şey olacağını düşünüyordu. "Özellikle de," diye aklından geçirdi, "golfte kendimi geliştirmeye devam edersem."

Koridorda ilerlerken, Globe'da ayak işlerine bakan çalışanla karşılaştı. Çalışan onu durdurup şunları söyledi:

"Affedersiniz efendim, az önce paltonuzu fırçayla temizlerken cebinden bir şey düştü. Odanızdaki şifonyerin üzerine koydum efendim. Boru parçası gibi bir şeydi efendim. Teşekkür ederim efendim. Onu şifonyerin üzerinde görürsünüz efendim, evet efendim. İyi geceler efendim."

Bu konuşma Parkins'e akşamüzeri yaptığı ufak keşfi hatırlatmış oldu. Nesneyi mum ışığında büyük bir merakla evirip çevirdi. Şimdi fark ettiği üzere bronzdu ve şekli de köpek eğitiminde kullanılan şu modern düdükler tarzındaydı. Aslına bakılırsa, bu tamı tamına bir düdüktü, evet, kuşkusuz öyleydi. Onu dudaklarına götürdü fakat içi kurumuş toprak ya da kumla kaplıydı. İçinde biriken tabaka öyle katılaşmış haldeydi ki vurmak falan kâr edecek gibi değildi ama belki bıçakla boşaltılabilirdi. Her zamanki tertipliliğiyle, Parkins, toprağı bir kâğıdın üzerine boşaltıp, kâğıttakileri dökmek için pencereye gitti. Pencere kanadını açtığında gördüğü üzere, berrak ve ışıltılı bir hava vardı. Denize bakmak üzere bir an için durdu ve otelin önündeki sahilde dikilen, gece karanlığına kalmış başıboş bir kimse dikkatini çekti. İnsanların Burnstow'da ne kadar geç saatlere kaldığına biraz

hayret ederek pencereyi kapattı ve düdüğünü yeniden ışığa tuttu. Üzerinde birtakım işaretler olduğu açıktı ve yalnızca işaret de değildi bunlar: Harfler vardı! Bir miktar ovalamayla, derine kazınmış yazılar gayet okunaklı bir hal aldı; fakat bir süre azimle kafa yorduktan sonra, Profesör, duvarındaki yazılar Belşazzar için ne kadar anlaşılmaz idiyse, bunların da kendisine o kadar anlaşılmaz geldiğini kabullenmek zorunda kaldı. Düdüğün hem önünde hem de arkasında yazılar vardı. Biri şöyleydi:

Diğeri de şu şekilde:

"Ne dediğini çıkarabiliyor olmalıydım aslında," diye aklından geçirdi, "ama herhalde Latincem biraz paslandı. Şöyle bir düşünüyorum da, düdüğün Latincesini bildiğimden bile şüpheliyim. Uzun olanı basit görünüyor. Anlamı şöyle bir şey olmalı: 'Kimdir bu gelmekte olan?' Eh, bunu öğrenmenin en iyi yolu besbelli ki düdüğü çalarak çağırmak."

Düdüğü tereddütle çalıp aniden durdu; çıkan notayla hem irkilmiş hem de ondan hoşnut kalmıştı. Ses, sonsuz bir mesafe duygusu barındırıyordu içinde ve her ne kadar ortaya alçak bir ses çıkmış olsa da, Parkins'te, sesin kilometrelerce öteden duyulabildiği hissi uyandı bir şekilde. Hem de insanın zihninde görüntüler canlanmasını sağlayan güçte bir sesti bu, pek çok kokunun da yapabildiği gibi. Bir an için, gayet açık ve net bir biçimde, gecenin içinde, serin bir rüzgârın eşlik ettiği geniş, karanlık bir

enginliğin hayali belirdi ve tam ortasında da yalnız başına bir figür duruyordu. Bu nasıl oldu, Parkins hiç bilmiyordu. Birden penceresinden esen ani rüzgâr görüntünün dağılmasına neden olmasa belki de daha fazla şey görebilirdi. Rüzgâr öyle ani esmişti ki, Parkins'in kara camların dışında bir yerdeki bir deniz kuşu kanadının beyaz pırıltısını görmek üzere tam vaktinde başını kaldırmasına vesile olmuştu.

Düdüğün sesi onu öylesine büyülemişti ki bir daha çalmadan edemedi. Bu defa daha bir cesaretle çaldı. Nota, bir ihtimal öncekinden azıcık daha sesli çıkmıştı ve tekerrürle birlikte illüzyon da ortadan kalkmıştı: Umduğunun aksine, sesi takip eden bir görüntü falan olmamıştı. "Bu da ne yahu? Tanrım! Rüzgâr nasıl anında şiddetlendi! Ne muazzam bir fırtına! Haydi bakalım! Pencere mandalının bir işe yaramadığını biliyordum! Ah! Belliydi zaten, mumlar da söndü. Odayı darmaduman edecek bu."

İlk yaptığı şey pencereyi kapatmak oldu. Parkins küçücük pencere kanadını kapamakla cebelleşirken yirmiye kadar sayabilirdiniz; karşıdan öyle yoğun bir baskı hissediyordu ki sanki güçlü kuvvetli bir hırsızı püskürtmeye çalışıyormuş gibiydi. Pencere aniden çarparak kapandı ve mandallar da birbirine geçiverdi. Sıra mumları yeniden yakıp, varsa, hasar kontrolü yapmaya gelmişti. Hayır, ortada ters bir şey yoktu; pencerenin camı bile kırılmamıştı. Fakat sesin, binadakilerden en az bir kişiyi ayağa diktiği anlaşılıyordu: Albay'ın, üst kattan, homurdana homurdana, çoraplı ayaklarıyla paldır küldür yürüdüğü işitiliyordu. Rüzgâr, öyle başladığı hızla aniden kesilmedi; iniltiler eşliğinde evin etrafından hızla geçip duruyordu. Arada bir öylesine perişan bir feryat halini alıyordu ki, Parkins'in peşin hükümlerden uzak bir şekilde söylediği üzere, hayalperest kimseleri oldukça huzursuz edebilirdi; hatta, geçen on beş dakikanın ardından düşündüğü üzere, hayalgücü kıt kimseler bile onsuz daha mutlu olabilirlerdi.

Parkins, kendisini uyanık tutan şeyin rüzgâr mı, golf heye-

canı mı, yoksa Tapınak Şövalyeleri'nin arazisinde yaptığı araştırmalar mı olduğunu bilmiyordu. Her halükârda, (ne yazık ki benim de bu tür koşullar altında çoğu kez yaptığım gibi) kendini her türden ölümcül rahatsızlığın kurbanı olarak hayal edecek kadar uzun süre uyanık kalmıştı: Orada uzanmış, her an atmayı bırakacakmış gibi kalp atışlarını sayıyor ve ciğerleri, beyni, böbrekleri ve daha başka pek çok yeri üzerine ciddi vehimlere kapılıyordu – bunlar, günışığıyla yok olup gideceğine emin olduğu fakat o ana dek rafa kaldırılmaya direnen vehimlerdi. Birinin daha kendiyle aynı durumda olduğu fikrinde biraz dolaylı yoldan bir avuntu buldu. Yakınlarda bir yerde (karanlıkta tam yönü saptamak zordu), birisi daha yatağının içinde kıpırdanıyor ve hışırtılar çıkarıyordu.

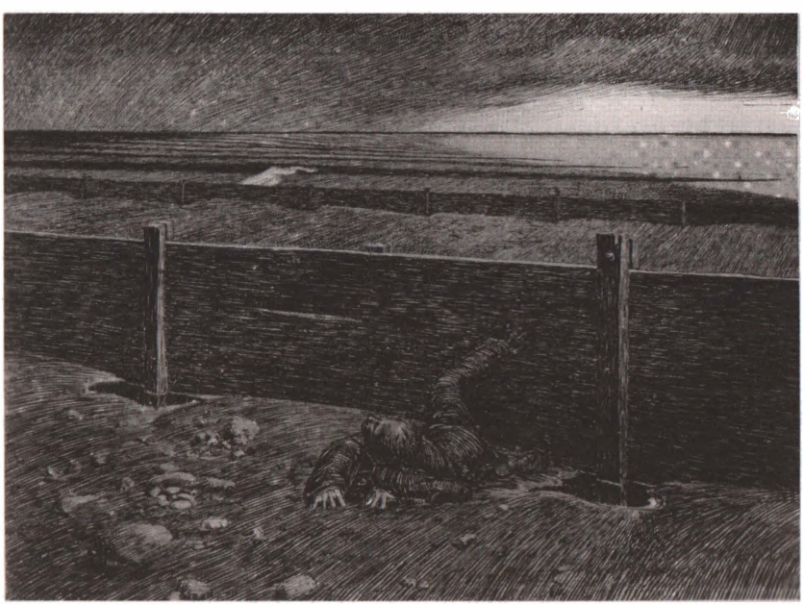
Bir sonraki safhada, Parkins gözlerini sımsıkı kapamış, uyumak için elinden geleni yapar haldeydi. Burada yine aşırı heyecan kendini başka bir şekilde gösterdi: Görüntüler oluşturarak. *Experto crede,** uyumaya çalışan insan gözlerini kapadığında gözünün önüne birtakım görüntüler gelir ve bunlar çoğu zaman o kişinin tat alacağı görüntüler olmadığından, görüntüleri bertaraf etmek adına kişi gözlerini açmak mecburiyetinde kalır.

Parkins'in bu hadise özelinde yaşadığı şey son derece tedirgin edici bir deneyimdi. Ona gelen görüntüler bir devamlılık halindeydi. Gözlerini açtığı anda elbette kayboluyorlardı fakat gözlerini kapamasıyla görüntüler sil baştan şekillenip, öncekinden ne hızlı ne yavaş bir şekilde oynamaya başlıyorlardı. Gördüğü şey şuydu:

Uzun bir alana yayılan bir sahilin –suyun içine kadar devam eden setlerin sık aralıklarla kestiği, etrafı çakıllarla kaplı bir kumsalın– bulunduğu, işin aslı, akşamüzeri yaptığı yürüyüştekini epey andıran bir manzara vardı; yön gösteren işaret-

(Lat.) "Tecrübeyle sabit" ya da "yaşayan bilir" diye çevirebileceğimiz bir deyiş. *–çn*

ler olmadığından, oradan yeri çıkarmanın imkânı yoktu. Sanki yaklaşmakta olan bir fırtınanın habercisiymiş gibi loş bir hava vardı; kışın sonlarından, soğuk yağmurun çiselediği bir akşamdı. Bu kasvetli sahnede ilkin görünürde bir aktör yoktu. Derken, uzaklarda, kırpışan kara bir nesne göründü; bir an sonra bunun, koşan, sıçrayan, tırmanıp setlerin üzerinden atlayan ve birkaç saniyede bir dönüp merakla arkasına bakan bir adam olduğu anlaşılıyordu. Adam yakına geldikçe, kaygılı oluşunun yanında, yüzü seçilemiyor olsa bile, fena halde korkmuş olduğu da görülebiliyordu. Üstelik, takatinin de son demlerindeydi. İlerlemeye devam etti; önüne çıkan her engelde bir öncekinden daha fazla zorlanıyor gibiydi. "Şu sonuncuyu aşabilecek mi?" diye düşündü Parkins. "Diğerlerinden daha yüksek görünüyor." Evet, biraz tırmanarak biraz da kendini savurarak orayı aşmayı da başardı ve setin diğer yanına (izleyiciye yakın olan tarafına) yuvarlanıverdi. Orada, sanki ayağa kalkamıyormuşçasına, setin altında çömelip, acıklı bir kaygı ifadesiyle başını kaldırdı.

Koşan kişiyi korkutan şeyin ne olduğu o âna dek görülmemişti; fakat artık sahilin karşı yanından görünmeye başlamıştı: Muazzam bir süratle ve düzensiz bir şekilde bir ileri bir geri hareket eden, açık renkli, titreşmekte olan ufak bir şeydi bu. Hızla irileşen bu şey de kendini, solgun, dalgalanan bir kumaşın içindeki bir figür olarak müphem bir biçimde gösterdi. Hareketlerinde, Parkins'in onu yakından görmeye isteksiz olmasına sebep olan bir şey vardı. Durup kollarını havaya kaldırıyor, kumlara doğru eğiliyor, suyun kenarına dek sahil boyunca öne doğru eğik halde koşup geri dönüyordu; sonra da dikleşip, bir kez daha, insanı irkilten ve dehşete düşüren bir hızla yoluna devam ediyordu. Kovalayan kişinin, kaçanın saklandığı setin birkaç metre ötesinde, havada bir sağa bir sola süzüldüğü bir an geldi. İki üç kez oraya buraya nafile atıldıktan sonra, durup dikleşti ve kollarını kaldırarak sete doğru ok gibi fırladı.

İşte tam bu noktada, Parkins'in gözlerini kapalı tutma kararlılığı her defasında fiyaskoyla sonuçlanıyordu. Henüz ortaya çıkan bir görme bozukluğu, fazla yorgun bir zihin, haddinden fazla tütün tüketimi ve daha pek çok şeye ilişkin evhamlar eşliğinde, sonunda, açıkça yaptığı yürüyüşün ve o günkü düşüncelerinin marazi bir yansıması olan o inatçı görüntüler tarafından işkence görmektense, bir mum yakıp kitap açarak, geceyi uyanık geçirmeye razı geldi.

Kibritin kutuya sürtünme sesi ile ışığın parıltısı birtakım gece mahlukatını –sıçan kabilinden yaratıkları– irkiltmiş olmalıydı: Yatağının yan tarafından gelen hışırtılar eşliğinde hızla kaçışma sesleri duydu. Bak şu işe! Kibrit söndü! Ne ahmakça! Ama ikincisi daha düzgün yandı da Parkins, bir mum bir de kitap bulabildi ve sağlıklı bir uyku üstüne çökene dek dikkatini o kitaba verdi, bu da pek uzun sürmedi. Parkins, tertipli ve ihtiyatlı yaşantısında ilk defa mumu söndürmeyi unutmuştu; ertesi sabah sekizde arandığında, hâlâ titreşmekte olan bir miktar alev vardı ve ufak

masasının üzerinde akmış mum kalıntılarından müteşekkil talihsiz bir pislik duruyordu.

Temizlik görevlilerinden biri odaya girdiğinde, kahvaltıdan dönmüş, golf kıyafetlerine son dokunuşları yapıyordu; kader, partner olarak onu yine Albay ile eşleştirmişti.

"Acaba yatağınıza," dedi kadın, "fazladan bir battaniye bırakmamı ister miydiniz beyefendi?"

"Ah, teşekkürler" dedi Parkins. "Bırakabilirseniz çok iyi olur. Hava bayağı soğuyacak gibi."

Temizlikçi kadın elinde battaniyeyle hemen geri döndü.

"Hangi yatağa bırakayım bunu efendim?" diye sordu.

"Ne? Şuradakine tabii, dün gece yattığım yatağa," dedi, eliyle işaret ederek.

"Ah, elbette! Affedersiniz efendim, iki yatağı da denemiş gibiydiniz de... En azından, sabah iki yatağı da toplamamız gerekti."

"Öyle mi? Ne kadar saçma!" dedi Parkins. "Diğerine katiyen dokunmadım; yalnız üzerine birkaç şey koydum o kadar. Yatakta yatılmış gibi mi duruyordu?"

"Ah, evet efendim!" dedi temizlikçi. "Her şey buruş buruş ve etrafa saçılmış haldeydi. Lafımı mazur görün ama birisi çok fena bir gece geçirmiş gibiydi efendim."

"Olur şey değil!" dedi Parkins. "Neyse, eşyalarımı boşaltırken yatağı tahminimden fazla dağıtmışım demek ki. Size fazladan iş çıkardığım için çok üzgünüm. Bu arada, yakında gelmesini beklediğim bir arkadaşım var –Cambridge'ten bir bey– ve kendisi bir iki gece o yatakta yatacak. Bu sorun olmayacaktır sanıyorum, değil mi?"

"Ah, elbette efendim. Teşekkürler efendim. Hiçbir sorun olmaz tabii," dedi temizlikçi ve çalışma arkadaşlarıyla kıkırdayarak oradan ayrıldı.

Parkins, oyununu ilerletme konusunda büyük bir kararlılıkla yola koyuldu.

Bu teşebbüsünde bir yere kadar muvaffak olduğunu, ikinci günkü oyunda kendisiyle eşleşme durumu dolayısıyla başta epey suratsız olan Albay'ın, sabahın ilerleyen saatlerinde oldukça konuşkan bir hal aldığını ve sesinin de binanın her tarafında, önem düzeyi nispeten düşük şairlerimizin de dediği gibi, "pes perdeden çalınan muazzam bir katedral orgu gibi" gümbürdemeye başladığını bildirmekten mutluluk duyuyorum.

"Ne acayip bir rüzgâr vardı dün gece," dedi Albay. "Benim eski memlekette, birisi ıslık çalıyor derdik."*

"Demek öyle!" dedi Parkins. "Sizin taraflarda hâlâ bu türden bir batıl inanç var mı?"

"Batıl inancı bilmem," dedi Albay. "Buna Yorkshire kıyılarında olduğu kadar Danimarka ve Norveç'te de inanıyorlar ve tecrübelerimin bana gösterdiğine göre, yerel halkın bağlı kaldığı, nesiller boyu ayakta tuttuğu inanışların temelinde ekseriyetle bir şey yatıyor. Atış sırası sizde." (Ya da artık nasıl denirse: Golf bilen okurlar, doğru aralıklarla konudan uygun sapmaları tahayyül etmek durumundalar.)

Konuşma kaldığı yerden devam ettiğinde, Parkins, ufak bir tereddütle konuştu:

"Şu an öne sürdüğünüz savlara ilişkin olarak, Albay, sanıyorum şunu söylemem gerekir ki bu tür konulardaki kanaatlerim son derece nettir. Aslına bakarsanız, 'doğaüstü' denilen konularda kendinden emin bir inançsızım."

"Ne?!" dedi Albay. "Gaipten gelen haberler, hayaletler gibi şeylere inanmadığınızı mı söylüyorsunuz siz şimdi?"

"O türden hiçbir şeye," diye yanıtladı Parkins, kesin bir tavırla.

"Eh," dedi Albay, "bu durumda, beyefendi, bana öyle geliyor ki sizin durumunuz bir Saduki'den bir nebze daha iyi."

Parkins, Sadukilerin Eski Ahit'te gördüğü en aklı başında in-

İngilizcede "whistle" kelimesi hem "ıslık" hem de "düdük" anlamlarına gelmektedir. *–çn*

sanlar oldukları yönündeki fikrini dile getirmenin kıyısına gelmişti ki o yapıtta onların bahsinin ne kadar geçtiğinden emin olamayarak, bu ithama gülüp geçmeyi tercih etti.

"Belki öyleyimdir," dedi. "Ama –bana şu demir sopamı ver evlat!– bir dakika müsaade edin Albay." Kısa bir ara. "Islıkla rüzgârı çağırma meselesinde sizinle teorimi paylaşayım izninizle. Rüzgârları kontrol eden yasalar doğru dürüst bilinmiyor; balıkçılar tarafından olsun, başkalarınca olsun, bilindiği yok bunların. Eksantrik huyları olan bir kadın ya da adam –ya da bir yabancı– alışılmışın dışında saatlerde sahilde ıslık çalarken defalarca görülmüştür. Bunun akabinde bir fırtına kopmuştur. Göğü düzgün bir biçimde okuyabilen ya da barometresi olan biri bunu önceden bildirebilirdi. Bir balıkçı kasabasının mütevazı insanlarında barometre bulunmaz ve havayı önceden kestirebilmek adına faydalandıkları kabataslak birkaç yöntemleri vardır o kadar. Daha önce öne sürdüğüm eksantrik zatın fırtınanın görülmesiyle ilişkilendirilmesinden ya da o kişinin bu türden bir kudrete sahip olduğu yönündeki üne hevesle sahip çıkmasından doğal ne olabilir ki? Dün geceki fırtınayı ele alalım mesela: O ıslığın müsebbibi bendim. İki defa düdük çaldım ve rüzgâr da tümüyle çağrıma cevaben başladı. Biri beni görseydi..."

Bu tirat karşısında dinleyici hafiften kıpırdanmaya başlamıştı ve korkarım, Parkins, bir miktar öğretmen edasıyla konuşmaya geçmişti. Fakat son cümleye gelindiğinde Albay durdu.

"O ses sizden miydi?" dedi. "Peki ne tür bir düdük kullandınız? Önce şu vuruşu yapın." Mola.

"Kullandığım düdüğü sormuştunuz Albay. Oldukça tuhaf bir şey. Onu yanımda... Yok, görüyorum ki odamda bırakmışım. Doğruyu söylemek gerekirse dün buldum."

Ardından Parkins düdüğü nasıl keşfettiğini anlattı. Albay, duydukları karşısında homurdandı ve Parkins'in yerinde olsa, vaktiyle bir grup Katolik'e ait olan bir şeyi kullanma konusunda ihtiyatlı

olacağını belirtti; neticede, malum olduğu üzere, onların neyin peşinde olduklarını bilmenin imkânı yoktu. Derken konuyu, geçen pazardan, sonraki cuma Aziz Thomas Günü dolayısıyla saat on birde kilisede tören yapılacağı haberini vermiş bulunan Bölge Rahibi'nin habisliğine getirdi. Bu ve buna benzer hareketler, Albay'ın bakış açısına göre, Bölge Rahibi'nin bir Cizvit değilse bile gizli bir Katolik olduğuna ilişkin kuvvetli işaretlerdi; bu mevzulara Albay'ın peşi sıra girmeye pek de gönüllü olmayan Parkins, ona karşı çıkmadı. Hatta o sabah öyle iyi geçiniyorlardı ki öğle yemeklerini ayrı yemeye dair iki taraftan da bir şey gelmedi.

İkisi de akşamüzeri boyunca iyi oynamayı sürdürdü; ya da en azından, aydınlık onları yarı yolda bırakana dek başka her şeyi unutmalarına yetecek kadar iyi oynuyorlardı. Tapınak Şövalyeleri'ne ait arazide biraz daha inceleme yapmayı planladığını Parkins ancak o zaman anımsadı; fakat bunun pek ehemmiyeti olmadığını düşündü. Başka gün olsa da olurdu; Albay'la beraber otele dönebilirdi.

Otele giden köşeyi döndüklerinde, son sürat üzerine koşan oğlanın biri Albay'ı neredeyse yere deviriyordu. Ardından da koşarak uzaklaşmak yerine, oğlan, nefese nefese, Albay'a sıkıca yapışmış halde kaldı. Askerin ilk sözleri, doğal olarak, azarlama ve kınama eksenliydi fakat oğlanın korkudan dilini yutacak raddeye gelmiş olduğunu hemencecik kavrayıverdi. Başta soruşturmaların hepsi nafileydi. Soluk alıp verişi normale dönünce çocuk ulumaya başladı ki hâlâ Albay'ın bacağına yapışmış haldeydi. Sonunda ondan ayrıldı ama ulumaya devam etti.

"Senin neyin var? Ne işler karıştırıyordun? Ne gördün?" diye sordu adamlar.

"Camdan bana el salladığını gördüm," diye inledi çocuk, "hiç hoş değildi."

"Hangi camdan?" dedi canı sıkılan Albay. "Toparla kendini evladım."

"Otelin önündeki camdı," dedi oğlan.

Bu noktada Parkins, çocuğu eve göndermekten yanaydı ama Albay buna karşı geldi; meselenin özünü öğrenmek istediğini söyledi. Bu oğlana olduğu şekilde bir çocuğu böylesine korkutmak son derece tehlikeliydi ve birileri bir oyun ettiyse bir şekilde bunun cezasını çekmeliydi. Albay, bir dizi soru sorarak hikâyeyi ortaya çıkardı: Çocuk, Globe'un önündeki çimenlerde diğerleriyle birlikte dolanmaktaydı. Derken, diğerleri yemek vakti için evlere dağılmışlardı ve bu çocuk da tam gitmek üzereyken başını kaldırıp öndeki cama bakmış bulununca, o şeyin kendisine oradan el salladığını görmüştü. O şey, bildiği kadarıyla beyazlar içinde bir figürdü – yüzünü görememişti ama o şeyde ters bir şeyler vardı; o insanda ters bir şeyler var bile demiyordu. Odada ışık var mıydı? Hayır, ışık var mı diye bakmayı akıl edememişti. Hangi penceredeydi? En tepedeki mi, ikinci mi? İkincisiydi, iki yanında ufak camlar olan büyük camdı.

"Pekâlâ evladım," dedi Albay, birkaç soru daha sorduktan sonra. "Şimdi git bakalım. Bana kalırsa seni ürkütmeye çalışan biriydi. Bir dahakine, yiğit bir İngiliz oğlanı gibi davran, bir taş atıver olsun bitsin, yani, hayır, tam olarak öyle değil ama gidip garsonla konuş ya da otel sahibi Bay Simpson'la. Ve elbette bunu sana benim nasihat ettiğimi de söyle."

Bay Simpson'ın bu serzenişe kulak verme olasılığına karşı duyduğu şüphe oğlanın yüzüne yansıdıysa da Albay bunu fark etmemiş gibiydi. Söze devam etti:

"Al bakalım sana altı peni, yok, bir şilinmiş. Şimdi git ve bu konuyu da daha fazla düşünme."

Genç, telaşlı teşekkürler eşliğinde oradan apar topar ayrıldı; Albay ile Parkins de Globe'un ön tarafına giderek keşfe çıktılar. İşittikleri tasvire uyan yalnız bir pencere vardı.

"İşte bu tuhaf," dedi Parkins. "Delikanlının söz ettiği pencere besbelli benimki. Biraz yukarı gelmeye ne dersiniz Albay

Wilson? Odamda izinsiz bulunan birileri var mıymış bir bakalım."

Çok geçmeden koridordaydılar. Parkins kapıyı açacak gibi oldu, sonra durup ceplerini yokladı.

Yorumu, "Durum tahminimden ciddi," oldu. "Şimdi hatırladım, sabah kapıyı kilitlemiştim. Kapı şimdi de kilitli; dahası, anahtar da burada." Ve anahtarı havaya kaldırdı. "Eğer," diye konuşmasına devam etti, "çalışanlar, gün içinde insanlar dışarıdayken odalarına girme eğilimindeyseler, yalnızca şunu diyebilirim ki, eh, bu hayatta onaylamayacağım bir şey." Bunun biraz zayıf bir kapanış olduğunun bilincinde, kapıyı açmakla (kapı gerçekten de kilitliydi) ve mumları yakmakla meşgul oldu. "Yok," dedi, "görünüşe göre bir şeye dokunulmamış."

"Yatağınız dışında," diye ekledi Albay.

"Affedersiniz ama bu benim yatağım değil," dedi Parkins. "Ben onu kullanmıyorum. Ama gerçekten de biri orada bir işler çevirmiş gibi duruyor."

Hakikaten öyleydi: Yatak örtüleri bir araya toplanmış, alabildiğine yılankavi biçimde birbirine dolanmıştı. Parkins şöyle bir düşünüp taşındı.

Sonunda, "Şu yüzden olmalı," dedi. "Dün eşyalarımı boşaltırken yatak örtülerini bozmuştum ve ondan sonra da yatak bir daha yapılmadı. Belki de yatağı yapmaya geldiler ve çocuk da pencereden onları gördü. Sonra dışarıdan çağrıldılar ve kapıyı arkalarından kilitleyip çıktılar. Evet, böyle olmuş olmalı."

"Arayıp sorsanıza," dedi Albay; Parkins'e de bu, elverişli bir yöntem gibi göründü.

Temizlikçi göründü ve uzun lafın kısası, ifadesi, yatağı sabah beyefendi odadayken yaptığı ve sonra da bir daha odada bulunmadığı yönündeydi. Hayır, onda başka anahtar yoktu. Anahtarlar Bay Simpson'daydı; buraya gelen olduysa beyefendiye bunu söyleyebilecek kişi oydu.

Olay bir muammaydı. Soruşturmaya göre değerli bir şey alınmamıştı ve Parkins de masadaki ve başka yerlerdeki ufak nesnelerin yerleşimini, birinin onlarla oynamadığından emin olmasına yetecek kadar hatırlıyordu. Üstelik, Bay ve Bayan Simpson da odanın yedek anahtarını gün boyu kimseye vermedikleri konusunda mutabıktılar. Parkins kadar tarafsız değerlendirme yapabilen bir adam bile, otel sahibinin, sahibesinin ya da temizlikçinin tavırlarında suç göstergesi sayılabilecek bir şey saptamayı beceremiyordu. Daha ziyade, oğlanın Albay'ı kafaya aldığını düşünme eğilimindeydi.

Albay, akşam yemeği süresince ve de akşam boyunca, alışılmadık bir biçimde sessiz ve düşünceliydi. Parkins'e iyi geceler dilerken boğuk bir sesle mırıldandı:

"Geceleyin bana ihtiyacınız olursa yerimi biliyorsunuz."

"Evet, elbette, teşekkürler Albay Wilson; bildiğimi sanıyorum. Ama ortada sizi rahatsız etmemi gerektirecek bir manzara olmadığını umuyorum. Bu arada," diye ekledi, "bahsettiğim eski düdüğü gösterdim mi size? Sanıyorum göstermedim. Peki, işte düdük bu."

Albay onu mum ışığında dikkatle evirip çevirdi.

Parkins, "Üzerinde yazanların anlamını çıkarabiliyor musunuz?" diye sordu düdüğü geri alırken.

"Hayır, bu ışıkta çıkaramıyorum. Bunu ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

"Ah, Cambridge'e döndüğümde oradaki arkeologlardan birine teslim edeceğim, bakalım ne düşünecekler. Bir de, ellerinde bulundurmaya değer görürlerse, muhtemelen müzelerden birine sunarım."

"Hımm..." dedi Albay, "Haklı olabilirsiniz. Bildiğim tek şey şu: O benim olsa ânında denize fırlatıverirdim. Konuşmanın fayda etmeyeceğinin gayet farkındayım; sanıyorum ki sizin durumunuz 'yaşayıp öğreneceğiz' tarzı bir durum. Size iyi geceler diliyor ve gecenizin iyi geçmesini umuyorum."

Konuşmanın ortasında Parkins'i merdivenlerin dibinde bırakarak dönüp gitti. Çok geçmeden ikisi de kendi odasındaydı.

Talihsiz bir rastlantı sonucu, Profesör'ün odasındaki pencerelerde ne panjur ne de perde vardı. Önceki gece buna fazla kafa yormamıştı ama bu gece, parlak ayın ışıkları doğrudan yatağına vuruyordu ve muhtemelen ilerleyen saatlerde onu uyandıracaktı. Bunun farkına vardığında epey sinirlendi fakat –ancak gıpta edebileceğim bir maharetle– bir seyahat battaniyesi, birkaç çengelli iğne, bir baston ve bir şemsiye yardımıyla, düzgün tutturulduğu müddetçe ay ışığının yatağa vurmasına tümüyle engel olabilecek bir paravan uyduruvermeyi başardı. Hemen akabinde de rahatça yatağındaydı. Tam da istenilen biçimde uyuma arzusu doğuracak uzunlukta, nitelikli denebilecek bir çalışmayı okumasının ardından, etrafına uykulu gözlerle bakındı, mumu söndürdü ve başını yastığına bıraktı.

Ani bir takırtı onu olabilecek en nahoş biçimde yerinden sıçrattığında, bir saatten, belki de daha uzun süreden beri deliksiz uykudaydı. Ne olduğunu derhal anladı: Özenle yaptığı paravan çöküvermişti ve oldukça parlak haldeki o buz gibi ay doğrudan yüzüne vuruyordu. Son derece sinir bozucu bir şeydi bu. Yerinden kalkıp paravanı yeniden kurabilir miydi? Yok eğer kurmazsa da bu şekilde uyumayı başarabilir miydi?

Birkaç dakika boyunca yattığı yerden tüm olasılıkları kafasında tarttı; ardından, hızla dönüp, gözleri açık halde, nefesini tutarak kulak verdi. Odanın karşı tarafındaki yatakta bir kımıldanma olduğuna emindi. Ertesi gün yatağı oradan kaldırtacaktı; üzerinde sıçan tarzı bir şeyler cirit atıyor olmalıydı. Şimdi ortalık sessizleşmişti. Yo! Şamata yeniden başlamıştı. Bir hışırtı ve sarsılma vardı: Açıkça, bir sıçanın neden olabileceğinden fazlasıydı bu.

Otuz sene önce bir rüyada tam aynı şeyin olduğunu gördüğümden, Profesör'ün yaşadığı şaşkınlığı ve korkuyu şahsen tahmin edebiliyorum; fakat okur, boş sandığı yataktan aniden bir

figürün doğrulduğunu görmenin Profesör açısından ne denli dehşet verici olduğunu tahayyül etmekte zorlanabilir. Profesör tek sıçrayışta yatağından çıkmış, elindeki tek silahın, yani paravanı desteklemekte kullandığı bastonun bulunduğu pencere yönüne atılmıştı. Anlaşılan, yapabileceği en kötü şey buydu; çünkü boş yataktaki şahıs, aniden, yumuşak hareketlerle yataktan kayarcasına kalkıp, kolları açık halde, kapının önünde, iki yatağın arasında konumlandı. Parkins, kafası korkunç bir şekilde allak bullak olmuş bir halde onu izledi. Her nedense o şeyin yanından geçip kapıdan kaçma fikrine tahammül edemiyordu: Nedenini bilmiyorduysa da o şeye temas etmeye katlanamazdı; o şeyin kendine dokunmasına gelince, bunun olmasına kalmadan kendini camdan atmış olurdu zaten. O şey o an için karanlık gölgede durduğundan, Parkins yüzünün neye benzediğini görmemişti. Kamburlaşarak hareket etmeye başlamasıyla, olayın seyircisi, dehşetle ve biraz da rahatlamayla o şeyin kör olduğunu fark etmişti; çünkü yönünü, sarılı kollarıyla yoklayarak, el yordamı ve gelişigüzel bir şekilde tayin etmeye çalışıyordu. Kısmen Parkins'ten başka yöne dönerek, Parkins'in az önce kalktığı yatağı fark edip oraya doğru ok gibi atıldı ve eğilip yastıkların üzerlerini öyle bir yokladı ki, Parkins hayatta tahmin edemeyeceği kadar ürperdi. O şey, kısa süre içinde, yatağın boş olduğunu anlamış gibiydi; ardından, ışığın vurduğu alana doğru ilerleyip, yüzünü pencereden tarafa dönünce ilk kez ne menem bir şey olduğu görüldü.

Parkins'in, ki kendisine bu konuda sorular yöneltilmesinden hiç hazzetmez, bir defasında yanımda o şeyi bir nebze tasvir etmişliği var ve anladığım o ki, hatırladığı temel şey, dehşet verici, yoğun bir dehşet uyandıran, *buruşmuş çarşaftan* bir yüzdü. O yüzde gördüğü ifadeye dair bir şey söylemiyor ya da söyleyemiyor olsa da, uyandırdığı korkunun onu çıldıracak raddeye getirdiğine şüphe yok.

Fakat Parkins'in öyle uzun uzadıya durup onu izleyecek vakti olmadı. O şey, müthiş bir hızla odanın ortasına geldi ve el sallamalar ve elle yoklamalar arasında, örtünün bir ucu Parkins'in yüzünü yalayıp geçti. Ses çıkarmanın tehlikelerinin farkında olmasına karşın, Parkins, tiksintiyle koyuverdiği çığlığın önüne geçemedi ve bu çığlık, onu bulmaya çalışan şeye anında bir ipucu sağlamış oldu. O şey, saniyesinde Parkins'in üzerine atıldı; hemen akabinde, Parkins, sırtüstü bir biçimde, bedeninin yarısı pencereden sarkmış halde avazı çıktığı kadar bağırıyor, çığlık üstüne çığlık atıyordu. Çarşaf surat, onun suratına iyice sokulmuştu. Ve tam da o anda, bunun mümkün olabileceği o son saniyede, tahmin edeceğiniz üzere imdat yetişti. Albay, güm diye kapıyı açtı ve penceredeki tüyler ürpertici kümeyi görmek üzere tam vaktinde yetişmiş oldu. O, figürlerin yanına ulaşana dek geriye yalnızca bir tanesi kalmıştı. Parkins, odanın içine doğru yığılıp kaldı. Yerde, önünde, dağılmış haldeki bir yatak örtüsü öbeği duruyordu.

Albay Wilson hiçbir şey sormadı. Bunun yerine, kalan herkesi odadan çıkarıp Parkins'i yatağına yatırmakla uğraştı; kendi de gecenin kalanını, bir battaniyeye sarınmış halde diğer yatakta geçirdi. Ertesi sabah Rogers erkenden oraya geldi, hem de bir gün önce olabileceğinden çok daha sıcak karşılanarak. Üçlü, Profesör'ün odasında oldukça uzun süren bir müşaverede bulundu. Müşaverenin sonunda, Albay, parmaklarının arasında tuttuğu ufak bir nesneyle birlikte otelden ayrıldı ve onu, denize, adaleli bir kolun gönderebileceği en uzak yere fırlattı. Devamında, Globe'un arkasındaki arsadan dumanlar yükseldi.

Otel çalışanlarına ve oteldeki konuklara tam olarak ne türden bir açıklama sunulduğunu anımsayamadığımı itiraf etmem gerek. Bir şekilde, Profesör, kendisi hakkında oluşan alkol krizi geçirdiği yönündeki şüphelerden aklandı; otel de netameli bir yer olarak nam salmaktan kurtuldu.

Albay tam vaktinde müdahale etmemiş olsa Parkins'in başına gelecekler konusunda şüpheye yer yok: Ya camdan aşağı düşecek ya da aklını yitirecekti. Fakat düdüğün çağrısına yanıt veren mahluk korku salmaktan başka ne yapabilirdi; işte orası meçhul. Bedeni haline getirdiği o yatak örtülerinden başka cismani hiçbir yanı olmadığı açıktı. Hindistan'da cereyan eden, bundan pek de farklı olmayan bir hadiseyi hatırlayan Albay'ın kanaati, Parkins üzerine yürümüş olsa o şeyin elinden gelecek pek bir şeyin olmadığı ve tek gücünün korkutuculuğu olduğu yönündeydi. Dediğine göre tüm bu olan biten, Roma Katolik Kilisesi hakkındaki kanaatlerini doğrular nitelikteydi.

Doğrusu, anlatılacak daha başka bir şey yok, fakat takdir edersiniz ki, Profesör'ün belirli birtakım konulardaki görüşleri eskiye kıyasla daha az keskin. Sinirleri de çok bozuk: Artık bir kapının üzerinde hareketsiz halde duran bir rahip cüppesine bakmaya bile tahammül edemediği gibi, bir kış günü akşama doğru tarlada gördüğü bir korkuluğun görüntüsü de ona uykusuz gecelere mal oldu.

13 Numara

Jutland'daki şehirler arasında, Viborg'un yeri özeldir. Orası, piskoposluk bölgesidir; oldukça hoş görünümüne karşın neredeyse tümüyle yeni olan bir katedrali, büyüleyici bir bahçesi, muazzam güzellikte bir gölü ve çok sayıda leyleği vardır. Civarda, Danimarka'daki en hoş şeylerden biri kabul edilen Hald yer almaktadır. 1286 yılının St. Cecilia Günü'nde, Marsk* Stig'in Kral Erik Glipping'i öldürmüş olduğu Finderup da hemen yakınında bulunmaktadır. On yedinci yüzyılda mezarı açıldığında, Erik'in kafatasında, demir topuzla açılmış elli sekiz darbe izine rastlanmıştı. Fakat ben bir gezi rehberi yazıyor değilim.

Viborg'da güzel oteller bulunmakta: Preisler's ve Phoenix'te ne ararsanız var. Fakat yaşadığı deneyimi aktarmak üzere olduğum kuzenim, Viborg'u ilk ziyaretinde, Golden Lion'a gitmiş. Kendisi o zamandan sonra bir daha oraya ayak basmadı; önümüzdeki sayfalar, bu kaçınma halinin altındaki nedene muhtemelen bir açıklık getirecektir.

Golden Lion, 1726 yılında gerçekleşen ve katedrali, Sognekirke'yi,** Raadhuus'u*** ve daha pek çok eski ve ilgi çekici yeri resmen yerle bir eden büyük yangının viraneye çevirmediği az sayıda evden biridir. Kırmızı tuğlalı muhteşem bir evdir bu:

(Dan.) Mareşal. *—çn*

Bölge kilisesi. *—çn*

*** Belediye binası. *—çn*

Ön cephe tuğladan ve yan duvarlar üst katlara doğru kademeler halinde daralıp üçgen bir çatı oluşturacak şekilde yükseliyor, kapının üzerinde de bir yazı var; omnibüsün içine kadar girdiği avlu ise siyah beyaz ahşap ve alçıdan.

Kuzenim binanın kapısından adımını atarken, semada güneş batmakta ve ışık, azametli ön cephenin tamamına vurmaktaymış. Mekânın eski moda tarafı kuzenimin pek hoşuna gitmiş ve kendisine, eski Jutland'a özgü bir otelde layıkı veçhile doyurucu ve eğlence dolu bir konaklama sözü vermiş.

Bay Anderson'ı Viborg'a getiren şey, kelimenin bilindik anlamıyla iş değildi. Kendisi, Danimarka'daki kiliselerin tarihi üzerine bir araştırmayla alâkadardı ve Viborg'daki Rigsarkiv'de,* Roma Katolik Kilisesi'nin ülkedeki son zamanlarına ilişkin, yangından kurtarılan belgelerin varlığından haberdar olmuştu. Hal böyle olunca, bunları incelemek ve kopyalarını çıkarmak adına hatırı sayılır bir süreyi –belki de iki üç haftayı bulacak bir zamanı– orada geçirmeye niyetlenmiş ve Golden Lion'ın, kendisine hem yatak odası hem de çalışma odası olarak kullanmaya yetecek genişlikte bir oda sağlayabileceğini ümit etmişti. Bu arzusu otel sahibine açılmış ve otel sahibi biraz düşündükten sonra, en iyisinin, beyefendinin oteldeki nispeten büyük odalardan bir ikisine göz atarak kendisinin bir oda seçmesi olacağını söylemişti. Bu fikir iyi görünmüştü.

En üst kat, gün boyu süren çalışmanın ardından onca merdiveni çıkmak çok uğraştırıcı olacağından kısa sürede reddedildi, ikinci kattaysa tam anlamıyla istenilen boyutta bir oda yer almıyordu; ancak birinci katta, ebat bakımından beklenilenle takdire şayan bir biçimde örtüşen iki üç oda seçeneği mevcuttu.

Otel sahibinin oyu 17 numaradan yanaydı fakat Bay Anderson, odadaki pencereler salt bitişikteki evin duvarına baktığın-

---

* Danimarka Ulusal Arşivleri. –*çn*

dan, akşamüstü odanın çok karanlık olabileceğine işaret etti. 12 ya da 14 numaralı odaların her ikisi de caddeye baktığından, onlardan biri daha iyi olacaktı; ne de olsa, parlak akşam ışığı ve baktığı hoş manzara, maruz kalacağı fazladan gürültüyü haydi haydi telafi ederdi.

Nihayet 12 numaralı oda seçildi. Diğerleri gibi bu odanın da üç penceresi tek cephedeydi ve epey yüksek tavanlı, alışılmadık derecede uzun bir odaydı. Elbette şöminesi yoktu fakat soba gayet güzel ve eskiydi: Bir tarafında İbrahim'in İshak'ı kurban edişini temsil eden bir görselin ve üzerinde "I Bog Mose, Cap. 22"* ibaresinin yer aldığı dökme demir bir yapı. Bundan başka odada dikkate değer bir şey yoktu; ilgi çekici tek resim, 1820 dolaylarından kalma, kasabanın renklendirilmiş eski bir görseliydi.

Akşam yemeği vakti yaklaşıyordu fakat Anderson, olağan temizliğinin ardından dinçleşmiş bir halde merdivenlerden indiğinde zilin çalmasına hâlâ birkaç dakika vardı. Anderson da bu kalan dakikaları otel müşterilerinin listesini incelemeye ayırdı. Danimarka'da alışılageldiği üzere, otelde konaklayanların isimleri, satırlara ve sütunlara ayrılmış bir biçimde büyük bir kara tahtada sergilenmekteydi ve her satırın başında da oda numaraları belirtilmişti. Heyecan verici bir liste değildi bu. Bir avukat ya da bir Sagförer, bir Alman ve de Kopenhag'dan gelen birkaç gezgin satıcı vardı. Burada insanı düşündürecek tek nokta, tüm o odaların arasında 13 numaranın bulunmayışıydı ki bu bile Anderson'ın Danimarka'daki otellerde yaşadığı tecrübelerde halihazırda defalarca farkına vardığı bir şeydi. Anderson, belirli bir sayıya karşı bu bilindik itirazlar, bu numarayı bir odaya vermeyi güçleştirecek denli yaygın ve kuvvetli mi diye düşünmeden edemedi ve otel sahibine, kendisinin ya da meslektaşlarının on

* Musa'nın Birinci Kitabı (Yaradılış), Bölüm 22: İbrahim ile İshak'ın hikâyesinin anlatıldığı bölümdür. *—çn*

üçüncü odada kalmayı reddeden müşterilerle hakikaten karşılaşıp karşılaşmadıklarını sorma kararı aldı.

Yemek esnasında olup bitenlere dair Anderson'ın bana anlatacak bir şeyi yoktu (hikâyeyi ondan duyduğum haliyle aktarıyorum); eşyaları boşaltıp, kıyafetleri, kitapları ve evrakları düzenlemeyle geçen akşamı da bundan daha olaylı değildi. Saat on bire doğru yatağa girme kararı aldı; ama bu günlerde çoğu insanda olduğu gibi onun için de neredeyse olmazsa olmaz halini alan bir şey varsa o da yatağa girmeden önce birkaç sayfa bir şeyler okuma gereksinimiydi ve o anda aklına trende okumakta olduğu kitap gelmişti. O sırada onu ancak o kitap tatmin edebilirdi ve de yemek odasının dışındaki kancada asılı duran paltosunun cebindeydi.

Aşağı koşup kitabı ele geçirmek kaşla göz arasında hallolacak işti ve koridorlar hiç de karanlık olmadığından, dönüşte oda kapısını bulmak güç olmazdı. Ya da en azından o öyle sanıyordu. Fakat odasına dönüp de kapı kolunu çevirdiğinde, kapı açılmayı tümüyle reddettiği gibi, bir de içeriden kapı yönünde aceleci birtakım hareketler işitmişti. Elbette yanlış kapıyı açmaya çalışıyordu. Kendi odası sağda mı, yoksa solda mı kalıyordu? Oda numarasına bir göz attı: 13 numaraydı. Odası solda olmalıydı ve öyleydi de. Yatağa girmeden önce birkaç dakika alışkın olduğu üzere kitabından üç dört sayfa okuyup ışığı söndürerek uyumaya gitmişti ki, otelin kara tahtasında 13 numaranın yer almamasına karşın, binada kuşkusuz bir biçimde 13 numaralı bir odanın bulunduğu kafasına dank etti. O odayı kendine seçmediğine hayıflandı. Belki de o odada kalması, otel sahibine, soylu bir İngiliz beyin üç haftasını o odada geçirdiğini ve oradan çok hoşnut kaldığını söyleme şansı tanıyarak bir fayda sağlamış olurdu. Fakat oda büyük ihtimalle hizmetli odası olarak ya da ona benzer bir amaçla kullanılmaktaydı. Zaten oranın kendi odası kadar geniş ya da iyi bir oda olmaması kuvvetle muhtemeldi. Sokak lamba-

sının loş ışığında rahatlıkla seçilen odasına uykulu gözlerle bakındı. Tuhaf bir etki, diye düşündü. Odalar genellikle loş ışıkta aydınlıkta olduğundan daha geniş görünür; bu odanınsa boyu kısalmış ve aynı oranda da yüksekliği artmış gibiydi. Aman, neyse! Uyku, bu gibi müphem konularda tefekküre dalmaktan daha önemliydi; böylece, uykuya daldı.

Anderson, Viborg'a gelişinin hemen ertesi günü, soluğu Rigsarkiv'de aldı. Tam da Danimarka'da bekleneceği üzere nezaketle karşılandı ve görmek istediği her şeye erişimi olabildiğince kolaylaştırıldı. Önünde duran belgeler, beklediğinden hem çok daha fazla sayıda ve hem de çok daha ilgi çekiciydi. Resmi evrakların yanı sıra, Roma Katolik Kilisesi'nden piskoposluğu elinde bulunduran son kişi olan Piskopos Jörgen Friis ile ilgili tomarla yazışma da vardı ve bu yazışmalarda, özel hayat ve karakter özellikleri hakkında eğlenceli ve de "samimi" tabir edilen çok sayıda ayrıntı kendini gösteriyordu. Piskopos'a ait olan fakat kendisinin ikamet etmediği bir evden sıkça söz ediliyordu. Evin kiracısı, görünüşe göre, kendi çapında bir skandal olduğu gibi, reform cephesine de ayak bağıydı. Şehrin yüzkarasıydı, diye yazıyorlardı hakkında; kötücül, gizli ilimlerle uğraşmaktaydı ve ruhunu şeytana satmıştı. Piskopos'un böylesine zehirli bir yılanı ve kan emici bir *Troldmand*'si* himayesine alıp ona yataklık etmesi, Babil Kilisesi'nin muazzam yozlaşmasına ve batıl itikatlara teslim olmasına delalet ediyordu. Piskopos, bu tenkitleri cesaretle göğüsledi; gizli ilimler kabilinden şeylerden duyduğu tiksintiyi dile getirerek, hasımlarının meseleyi uygun mahkemeye taşımasını –elbette bu, dini mahkeme oluyor– ve dört başı mamur bir soruşturmaya girişmesini talep etti. Kanıtların, gayriresmi olarak itham edildiği suçları Mag Nicolas Francken'in gerçekten de işlediği yönünde olması halinde, onu mahkûm etmede Piskopos herkesten önde ve istekli olacaktı.

(Dan.) Büyücü. –*çn*

Anderson arşiv bürosu o günlük kapanmadan önce Protestan lideri Rasmus Nielsen'in sıradaki mektubuna göz atmaktan fazlasına vakit bulamadıysa da genel gidişatı kavramıştı: Bu da, Roma'nın aldığı kararların Hıristiyanlar için artık bağlayıcılığının bulunmadığı ve Piskoposluk Mahkemesi'nin bu denli vahim ve ciddi bir davada hüküm verecek yeterlilikte ve uygunlukta olmadığı ve olamayacağı minvalindeydi.

Bürodan ayrılırken, Bay Anderson'a oranın yöneticisi olan ihtiyar bey de eşlik etti ve yürürlerken konu kendiliğinden, az önce sözünü ettiğim belgelere geldi.

Viborg'un Arşiv Görevlisi olan Herr Scavenius, idaresi altındaki belgelerin büyük kısmı hakkında son derece bilgili olsa da Reform dönemi konusunda uzman sayılmazdı. Daha ziyade, Anderson'ın o belgelere ilişkin kendisine anlatacaklarıyla ilgileniyordu. Bay Anderson'ın bu belgelere ait içeriği bünyesinde toplamaktan bahsettiği yayını görmeyi iple çektiğini söyledi. "Şu Piskopos Friis'in evi," diye ekledi, "bulunduğu yer benim için tam bir muamma. Eski Viborg'un topografyasını özenle etüt ettim ama ne bahtsızlıktır ki –Piskopos'un mülkleri adına 1590'da hazırlanan kiracılarla ilgili eski kayıtlardan ve Arkiv'de büyük kısmı yer alan belgelerden– tam da şehirdeki mülklerin listesinin bulunduğu parça kayıp. Her neyse... Belki günün birinde bulmayı başarırım."

Biraz idmanın ardından –tam olarak nerede ve ne yaptığını unuttum– Anderson, Gold Lion'a, akşam yemeğine, solitaire oynamaya ve yatağına döndü. Odasına giderken, kara tahtada 13 numaralı odanın bulunmayışını otel sahibiyle konuşmayı unuttuğu ama konuyu zikretmeden önce 13 numaranın gerçekten de var olduğunu teyit etmesinde fayda olabileceği aklına geldi.

Karara varmak güç olmadı. Üzerinde olabildiğince açık bir biçimde numaranın göründüğü kapı oradaydı ve kapıya yanaşınca içeriden duyduğu adımlara ve birine ya da birilerine ait seslere

bakılırsa, içeride bir şeyler döndüğü de ortadaydı. Emin olmak için duraksadığı o birkaç saniyelik süreçte, görünüşe göre kapının yakınında bir yerde ayak sesleri kesildi ve Anderson, heyecan içindeki birinden geliyor gibi duran ve hızlı bir tıslamayı andıran soluk sesini işiterek irkildi. Kendi odasına geçip, odanın bir kez daha, orayı seçtiği zamankinden küçük olduğunu görünce şaşırdı. Hafif bir hayalkırıklığıydı bu, yalnızca hafif bir hayalkırıklığı. Odanın gerçekten de yeterli büyüklükte olmadığını düşünürse kolaylıkla başka odaya geçebilirdi. O esnada, otel hademesi tarafından odanın yatağa göre en ücra köşesindeki duvara yaslı duran eğreti bir sehpa ya da iskemle üzerine yerleştirilmiş bavulundan bir şey –hatırladığım kadarıyla bir cep mendili– almak istedi. İşte bu tuhaftı: Bavulun yerinde yeller esiyordu. İşgüzar hizmetkârlardan biri onu oradan almış, muhakkak ki içindekileri de gardıroba yerleştirmişti. Hayır, hiçbiri orada değildi. Bu çok can sıkıcıydı. Hırsızlık ihtimalini daha baştan eledi. Bu tür şeyler Danimarka'da pek nadir olurdu; ama ortada sersemce bir icraat olduğu muhakkaktı (ki bu alışılmadık şey değildi) ve *stuepige*• ile sert bir konuşma yapılması da farz olmuştu. Yapmak istediği şey ne olursa olsun, sabahı bekleyemeyecek aciliyette olmadığından, zili çalıp hizmetkârları rahatsız etmeme kararı aldı. Pencereye gidip –sağ tarafta kalan pencereydi bu– sakin görünen sokağa baktı. Karşıda, seyrek pencereleriyle kör bir duvarı olan yüksek bir bina vardı; yoldan gelip geçen yoktu ve görülecek pek az şeyin olduğu karanlık bir geceydi.

Işık arkasından vurduğundan, karşıdaki duvarda netlikle beliren gölgesini görebiliyordu. Keza solda 11 numarada bulunan sakallı adamın gölgesini de: Adam, bir iki kez gömleğiyle oradan geçerken göründü ve ilkin saçını tarıyordu, ardından da geceliğini giymişti. 13 numarada kalan kişi de sağda görünüyordu.

• (Dan.) Oda hizmetçisi. *–çn*

Bu daha ilginç gibiydi. 13 numaradaki de, Anderson'ın yaptığı gibi, dirseklerini pencere pervazına yaslamış sokağa bakıyordu. Görünüşe göre ince uzun bir adamdı. Ya da bir ihtimal, bir kadın olabilir miydi? En azından yatağa gitmeden önce başına bir tür kumaş parçası geçiren biri olduğu belliydi. İçeride kırmızı renkli bir abajur şapkası olmalı diye düşündü Anderson ve abajurun lambası da yanıp sönüyordu belli ki. Karşı duvarda, belirgin biçimde bir belirip bir kaybolan mat kırmızı bir ışık vardı. Sureti daha iyi seçebilme umuduyla boynunu biraz uzattı ama pencere pervazındaki açık renkli, belki de beyaz renkte, bir maddenin kıvrımlarından başka bir şey göremedi.

O anda sokakta uzaklardan adım sesleri duyuldu ve sesin yakınlaşması, 13 numarada fazla meydanda olduğunu hissini uyandırmış olmalıydı ki aniden ve ivedi bir biçimde pencereden kayboldu ve kırmızı ışık da söndü. Sigarasını içen Anderson da izmaritini pencere pervazına bırakıp yatağa gitti.

Ertesi sabah sıcak su gibi şeyler getiren *stuepige* tarafından uyandırıldı. Kendine gelip Danca doğru kelimeleri düşündükten sonra, elinden geldiğince tane tane konuştu:

"Bavulumu öylece yerinden kaldıramazsınız. Nerede?"

Pek de alışılmadık olmayan bir biçimde, temizlikçi kadın güldü ve belirgin bir yanıt vermeksizin odadan ayrıldı.

Anderson, epey sinirli bir halde, onu geri çağırma maksadıyla yatakta doğruldu ama önüne bakar vaziyette kalakaldı. Bavulu, tam olarak ilk geldiğinde hademenin onu koyduğu sehpanın üzerinde duruyordu. Gözlemlerinin şaşmaz oluşuyla iftihar eden biri için bu epey sağlam bir şoktu. Önceki gece bavulun nasıl olup da gözünden kaçtığını havsalası almadı ama her nasıl olduysa, şu an oradaydı işte.

Gün ışığı, bavuldan fazlasını gözler önüne sermişti; üç penceresiyle, odanın gerçek ebatlarını da ortaya çıkarmış ve neticede yaptığı tercihin kötü olmadığı konusunda odanın sakinini tat-

min etmişti. Giyinip hazırlanması neredeyse bitmişken, Anderson, havaya bakmak üzere üç pencereden ortadakine gitti. Bir başka şok daha onu beklemekteydi. Önceki gece üzerinde tuhaf bir dikkatsizlik vardı anlaşılan. Sigarasını en sağdaki pencerede içtiğine onlarca kez yemin edebilirdi fakat sigarasının izmariti işte şurada, orta pencerenin pervazında duruyordu.

Kahvaltıya inmek için harekete geçti. Oldukça geçe kalmıştı ama 13 numara ondan da geç kalmış gibiydi: Adamın çizmeleri kapının önündeydi. Bir erkeğe ait çizmeler. Demek 13 numarada kalan kişi kadın değil, bir adamdı. Tam o anda kapının üzerindeki numara gözüne ilişti. 14 numaraydı bu. Fark etmeden 13 numarayı geçtiğini düşündü. On iki saat içinde üç aptalca hata, sistemli, kafası yerinde bir adam için biraz fazlaydı; bu yüzden teyit amaçlı geri döndü. 14 numaranın yanındaki 12 numaraydı, yani kendi odası. Ortada 13 numara falan yoktu.

Önceki yirmi dört saat içinde yiyip içtiği her şeyi bir güzel ölçüp biçmeye vakfedilen birkaç dakikanın ardından, Anderson, bu sorunun peşini bırakmaya karar verdi. Eğer gözlerinin ya da beyninin azizliğine uğruyorsa işin aslını öğrenmek için tonla imkânı olacaktı; yok eğer durum öyle değilse, o halde son derece ilginç bir şey deneyimlemekte olduğu ortadaydı. Her iki durumda da olayların gidişatının izlenmeye değer olacağı malumdu.

Gün boyu, halihazırda özetlemiş olduğum, piskoposlarla ilgili yazışmaları incelemeyi sürdürdü. Hayalkırıklığı içinde gördüğü üzere yazışmalar noksandı. Mag Nicolas Francken meselesine değinilen yalnız bir tane mektup bulabilmişti. Jörgen Friis'den Rasmus Nielsen'e yazılmış olan bu mektup şöyleydi:

"Mahkememize ilişkin hükmünüzü en ufak bir biçimde bile tasvip etmiyor oluşumuzla ve gerektiğinde bu uğurda size karşı koymaya sonuna dek hazırlıklı olmamızla birlikte, mesnetsiz ve kötü niyetli suçlamalarla itham etme cüretini gösterdiğiniz güvenilir ve kıymetli dostumuz Mag Nicolas Francken'ın aniden

aramızdan ayrılması nedeniyle, açıktır ki bu defalık dava düşmüştür. Fakat bir havari ve Evanjelist olan Aziz Yuhanna'nın, Vahiy Kitabı'nda Roma Katolik Kilisesi'ni Babil Fahişesi kisvesi ve sembolizmi altında tasvir ettiği yönündeki ithamlarınızı sürdürmeniz halinde, bilesiniz ki..." vesaire.

Ne kadar aransa da Anderson ne bu mektubun devamını bulabildi ne de *casus belli*'nin* "aramızdan ayrılma" şekline ve sebebine ilişkin bir ipucu. Ancak Francken'ın ani bir biçimde öldüğünü varsayabilirdi ve –Francken'ın açıkça hayatta olduğu– Nielsen'in mektubuyla Piskopos'unki arasında yalnız iki gün oynadığına bakılırsa, ölümü tümüyle beklenmedik olmalıydı.

Akşamüzeri Hald'a kısa bir ziyarette bulundu, Baekkelund'da çayını içti; lakin gergin bir halet-i ruhiyede olmasına karşın, gözlerinde ya da beyninde, sabah deneyimlediği türden kendisini korkutan bir bozukluk emaresine rastlamadı.

Akşam yemeğinde kendini otel sahibinin yanı başında buldu.

Bir süre havadan sudan konuştuktan sonra, Anderson, "Bu ülkedeki otellerin büyük bölümünde odalar listelenirken on üç numaranın dışarıda bırakılma nedeni nedir?" diye sordu. "Görüyorum ki burada da yok."

Otel sahibi eğleniyor gibiydi.

"Böyle bir şeyi fark etmiş olmanız! Doğrusunu söylemek gerekirse ben de bunu bir iki kez düşündüm. Tahsilli adamın böyle batıl itikatlarla işi olmaz dedim. Ben burada Viborg lisesinde yetiştim; o zamanki hocamız bu türden şeylere şiddetle karşı çıkardı. Öleli çok oldu. İyi, namuslu bir adamdı ve kafası ne kadar iyi çalışıyorduysa eli de bir o kadar açıktı. Anımsıyorum da karlı bir günde biz oğlanlar..."

Otel sahibi bu noktada anılara daldı.

"Öyleyse 13 numaralı bir oda bulundurulmasına karşı özel bir itiraz olduğunu düşünmüyor musunuz?" dedi Anderson.

(Lat.) Savaş sebebi. –*çn*

"Ah, elbette! Sizin anlayacağınız, bu iş için beni yetiştiren kişi zavallı ihtiyar babacığım. Önce Aarhus'da bir oteli vardı; derken biz doğduk ve buraya, Viborg'a taşındı, ki zaten babam buralıydı ve ölene dek de Phoenix'i işletti. Bu olduğunda 1876 senesiydi. Ardından ben Silkeborg'da iş kurdum ve bu eve taşınmamsa ancak geçen sene oldu."

Bunu, evin ve işin, devraldığı ilk zamanlardaki durumuna ilişkin daha başka ayrıntılar izledi.

"Peki buraya geldiğinizde 13 numara var mıydı?"

"Hayır hayır, ben de size onu anlatacaktım. Sizin anlayacağınız, böyle bir yerde bizim geçimimizi büyük oranda sağlayan şey satıcı tayfası, yani gezgin satıcılar. Bir de onları 13 numaraya yerleştirmek ha? Bundansa sokakta uyumayı yeğlerler. Oda numarasının ne olduğu benim açımdan bir kuruşluk fark yaratmaz ve onlara da deyip durdum ama bunun kötü şans getirdiği hususunda ayak diriyorlar. Öyle adamların aralarındaki hikâyeler hep 13 numaralı odada uyuyanların bir daha eskisi gibi olamadıkları ya da en iyi müşterilerini kaybettikleri yönünde. Ya da böyle böyle şeyler işte," dedi otel sahibi, daha çarpıcı bir cümle arayışının ardından.

"O halde sizdeki 13 numaralı odayı ne maksatla kullanıyorsunuz?" diye sordu Anderson, tuhaf bir kaygı taşıyan bu sözleri, sorunun önemiyle oldukça orantısız bir şekilde dile getirmeye özen göstererek.

"Bizdeki 13 numaralı oda mı? Ben de bu otelde öyle şey yok diyorum ya size! Fark etmişsinizdir demiştim. Sonuçta olsa sizin odanın yanında olurdu...

"Evet, elbette; yalnız bana öyle geldi ki... yani, geçen gece koridorda on üç numaralı bir kapı gördüğümü sandım ve doğrusu, onu önceki gece de gördüğümden, haklı olduğuma neredeyse eminim."

Elbette Herr Kristensen bu kanıya, tam da Anderson'ın bek-

lediği üzere, aşağılar bir edayla güldü ve o otelde şimdi de kendisinden önce de 13 numaralı oda bulunmadığı noktasının altını tekrar tekrar çizdi.

Adamın bu denli kesin konuşuyor oluşu Anderson'ın yüreğine su serptiyse de kafası hâlâ allak bullaktı ve gerçekten de bir göz yanılsamasına kurban gidip gitmediğini netliğe kavuşturmanın en iyi yolunun, otel sahibini akşamın ilerleyen saatlerinde puro içmeye odasına davet etmekten geçtiğini düşünmeye başladı. İngiliz kasabalarına ait yanında getirdiği fotoğraflar bu davet için Anderson'a gayet iyi bir bahane imkânı sundu.

Bu davetle koltukları kabaran Herr Kristensen daveti büyük bir memnuniyetle kabul etti. Otel sahibi saat on civarında arz-ı endam edecekti fakat Anderson, yazması gereken mektuplar olduğundan, önceden odasına çekildi. Bunu itiraf ederken utançtan yüzünün kızarmasına karşın, 13 numaranın mevcudiyetini soruşturma işinin sinirlerini fazlaca gerdiği gerçeğini de yadsıyamıyordu; hatta öyle ki, sırf o kapının önünden ya da kapının bulunması gereken yerden geçmesi gerekmesin diye, odasına 11 numaranın bulunduğu taraftan dolanarak gitti. Odaya girdiğinde etrafına hızla şüpheli bakışlar attı; fakat, odanın her zamankinden küçük olduğu hissini veren tarif edilemez havasının dışında, ortada evhamlanmayı gerektirecek bir şey yoktu. Bu gece bavulunun mevcut ya da namevcut olması diye bir durum söz konusu değildi; içindekileri bizzat kendisi boşaltmış, bavulu da yatağın altına yerleştirmişti. Yoğun bir çaba sarf ederek 13 numarayı zihninden uzaklaştırdı ve yazılarının başına oturdu.

Komşu odalardakiler gayet sessizdi. Arada bir koridordaki bir kapı açılıp dışarı bir çift çizme atılıyor ya da gezgin satıcının biri kendi kendine mırıldanarak geçip gidiyordu. Dışarıdansa, zaman zaman, bir at arabasının o berbat arnavut kaldırımlarının üzerinden gümbürtüyle geçişi ya da kaldırımlarda koşuşturan aceleci adımların sesi duyuluyordu.

Anderson mektuplarını bitirdi, viski-sodasını söyledi, ardından da karşıdaki kör duvarı ve üzerine vuran gölgeleri tetkik etmeye koyuldu.

Hatırladığı kadarıyla 14 numarada bir avukat kalıyordu: Kendisi, yemeklerde pek az konuşan ve ekseriyetle tabağının yanında duran küçük bir kâğıt destesine gömülüp çalışan vakur bir adamdı. Gelgelelim, görünen o ki bir başına kaldığında içindeki coşkuyu serbest bırakma eğilimindeydi. Yoksa ne diye dans ediyor olsundu ki? Yan odadaki gölgeye bakılırsa dans ettiği gün gibi açıktı. Zayıf bedeni defalarca pencerenin önünden geçti, kolları dalgalandı ve kuru bir bacak, şaşırtıcı bir çeviklikle hava-

ya kalktı. Ayakları çıplak gibiydi ve yaptığı hareketleri ele veren hiçbir ses çıkmadığına bakılırsa, zemindeki döşeme iyi durumda olmalıydı. Bir otel odasında gecenin saat onunda dans eden Sagförer* Herr Anders Jensen, klasik tarihi tablolara yaraşır bir temayı andırıyordu. Anderson'ın düşünceleri, tıpkı "Udolpho'nun Gizemleri"ndeki Emily'nin düşünceleri gibi, "şu dizelerle şekillenmeye" başladı:

Akşamın onunda dönünce otelime
Hastayım sanırlar bakıp halime
Omuz silker geçerim aldırmam hiç kimseye
Çizmeleri çıkarıp kilitleyince kapımı
Başlarım deli gibi bütün gece dans etmeye.

Komşular ossaat sövüp saysalar da
Coştukça coşarım, buna yarar anca
Yasayı iyi bilmekte değil miyim zira
Dırdır edip dururlar gecenin yarısında
Bütün laflarına kahkahayla gülerim.

Tam o anda otel sahibi kapıyı çalmış olmasa okuru bekleyen epey uzun bir şiir olurdu muhtemelen. İçeri girdiğinde yüzünde beliren şaşkın ifadeye bakılırsa, odanın görünüşündeki bir olağandışılık Herr Kristensen'i, daha önce Anderson'ı olduğu gibi, hayrete düşürmüştü. Fakat Herr Kristensen bir yorumda bulunmadı. Anderson'ın fotoğrafları oldukça ilgisini çekti ve çok sayıda otobiyografik bahsi şekillendirdi. Avukat tam o anda şarkı söylemeye, üstelik ya aşırı derecede sarhoş ya da zırdeli olduğuna dair akıllarda şüphe bırakmayacak bir biçimde şarkı söylemeye başlamasa, konuşma, arzu edildiği gibi 13 numaralı oda

(Dan.) Avukat. *—çn*

konusuna nasıl çekilebilirdi bilinmez. Duydukları ses, incecik, tiz bir sesti ve uzun zamandır kullanılmamışçasına da yavandı. Şarkıda beste güfte de hak getire. Ses, şaşırtıcı ölçüde yükselip, bacadan giren bir kış yeli ya da aniden havası kesilen bir org gibi ümitsiz iniltilerle alçalıyordu. Gerçekten de korkunç bir sesti ve Anderson, yalnız olsam komşu odalardan birindeki bir satıcının yanına kaçıp ahbaplığına sığınmadan edemezdim diye düşündü.

Otel sahibi ağzı açık kalakaldı.

"Anlamıyorum," dedi sonunda, alnını kurulayarak. "Dehşet verici bir şey. Daha önce de duymuştum ama kedi sesidir demiştim."

"Deli mi?" diye sordu Anderson.

"Öyle olmalı. Ne üzücü! Çok iyi bir müşteridir ve duyduğuma göre işinde de çok başarılı. Üstelik, bakması gereken bir ailesi, çoluk çocuğu var."

Tam o esnada kapı acele acele çalındı ve çalan kişi davet beklemeden içeri girdi. Gelen, yarım yamalak kılığı ve darmadağınık saçlarıyla avukattı ve son derecede de öfkeli görünüyordu.

"Affedersiniz beyefendi," dedi, "ama şuna bir son verirseniz minnettar..."

Bu noktada sustu; karşısında duran şahısların ikisinin de bu rahatsızlık verici durumun sorumlusu olmadığı ortadaydı. Ve bir anlık bir sükûnetin ardından ses yeniden yükseldi; hem de bu defa öncekinden de çılgın bir biçimde.

"İyi de Tanrı aşkına bu ne demek oluyor?" diye patlayıverdi avukat. "Nereden geliyor? Kimden geliyor? Aklımı mı kaybediyorum yoksa?"

"Elbette yandan, sizin odanızdan geliyor Herr Jensen? Bacaya sıkışmış bir kedi falan olmasın?"

Anderson'ın o anda aklına gelen en düzgün şey bu olmuştu ancak daha ağzından çıktığı gibi bunun ne kadar anlamsız olduğunu anladı. Gene de durup o korkunç sesi dinlemekten ve san-

dalyesinin kollarına sıkıca yapışmış, ter içinde tir tir titreyen otel sahibinin bembeyaz kesilmiş yayvan suratını izlemekten iyiydi.

"İmkânsız," dedi avukat, "imkânsız. Baca yok ki. Buraya gelme sebebim, sesin buradan geldiğine ikna olmuş olmamdı. Kesinlikle benim yan odamdan geliyordu ses."

"Sizin odanızla benimki arasında başka kapı yok muydu?" diye sordu Anderson şevkle.

"Hayır, beyefendi," dedi Herr Jensen sert bir biçimde. "En azından bu sabah yoktu."

"Ha!" dedi Anderson. "Ya bu akşam?"

"Emin değilim," dedi avukat, duraksayarak.

Ansızın, yan odadaki haykıran ya da şarkı söyleyen ses kesiliverdi ve şarkıyı söyleyen kişinin kendi kendine mırıldanarak attığı kahkahanın sesi işitildi. Adamların üçü de bu ses karşısında korkudan bilfiil titredi. Ardından bir sessizlik oldu.

"Buna ne diyorsunuz Herr Kristensen?" dedi avukat. "Ne anlama geliyor bu?"

"Tanrım!" dedi Kristensen. "Ben nereden bileyim! Benim de sizden fazla bir şey bildiğim yok beyler. Dilerim bir daha öyle bir ses duymam."

"Ben de," dedi Herr Jensen ve alçak sesle bir şeyler ekledi. Anderson'a, Mezmurlar'ın son sözlerini –"*omnis spiritus laudet Dominum*"– söylemiş gibi geldi ama emin de değildi.

"Ama bir şeyler yapmalıyız," dedi Anderson, "...üçümüz. Gidip yan odayı bir inceleyelim mi?"

"İyi ama orası Herr Jensen'in odası," diye inledi otel sahibi. "Bunun bir manası yok; zaten kendisi oradan geldi."

"Bundan pek emin değilim," dedi Jensen. "Beyefendi haklı bence; gidip bakmamız lazım."

Ellerinin altında hazırda bulundurabilecekleri tek müdafaa araçları bir bastonla bir şemsiyeydi. Keşif heyeti titreye titreye koridora çıktı. Dışarıda bir ölüm sessizliği hâkimdi ama yandaki

kapının altından ışık sızıyordu. Anderson ile Jensen kapıya yaklaştı. Jensen kolu çevirip kapıyı aniden ve kuvvetle itti. Faydası yoktu. Kapı yerinden oynamıyordu.

"Herr Kristensen," dedi Jensen, "buranın en kuvvetli çalışanını yanınıza alıp gelir misiniz? Şu işin içyüzünü bir anlamamız lazım."

Otel sahibi başını sallayıp, olay mahallinden uzaklaşıyor olmanın memnuniyetiyle hızla oradan ayrıldı. Jensen ile Anderson, kapıya bakar halde dışarıda kaldılar.

"Görüyorsunuz ya, bu *cidden* 13 numara," dedi Anderson.

"Evet; şurada sizin kapınız, şurada da benim kapım var," dedi Jensen.

"Benim odamda gündüz vakti üç adet pencere var," dedi Anderson güçlükle, gergin bir kahkahayı bastırmaya çalışarak.

"Bakın şu işe! Benimki de öyle!" dedi avukat, dönüp Anderson'a bakarak. O esnada sırtı kapıya dönüktü. Tam o anda kapı açıldı ve bir kol uzanıp onu omzundan yakaladı. Yırtık pırtık, sarımtırak bir kumaş parçasına sarılıydı bu kol ve açıkta kalan, görünen yerlerindeyse gri renkli uzun tüyler vardı.

Anderson bir tiksinti ve dehşet çığlığı koparark Jensen'i tam vaktinde yakalayıp kolun menzili dışına çekti. Kapı tekrar kapandığında, alçak sesli bir kahkaha işittiler.

Jensen bir şey görmemişti ama Anderson ona nasıl bir tehlike atlattığını alelacele anlatınca müthiş bir endişeye kapılıp, bu teşebbüsten vazgeçerek kendilerini ikisinden birinin odasına kilitlemeleri önerisinde bulundu.

Ne var ki o, bu plan üzerinde çalışırken, otel sahibiyle güçlü kuvvetli iki adam olay yerine ulaştı; hepsi de son derece ciddi ve telaşlı görünüyordu. Jensen onları bir izahat seline boğdu ki, bu hiç de onları çatışmaya yüreklendiren bir şey olmadı.

Adamlar, yanlarında getirdikleri levyeleri bırakıp, bu şeytan ininde hayatlarını tehlikeye atmayacaklarını açıkça söylediler.

Otel sahibi acınacak kadar gergin ve kararsız bir haldeydi; tehlikeyle yüzleşilmediği takdirde otelinin mahvolacağının farkındaydı ama bununla bizzat yüzleşmek için de son derece isteksizdi. Neyse ki Anderson'ın aklına, demoralize olan bu birliği toparlamaya yarayacak bir fikir geldi.

"Hakkında onca şey duyup dinlediğim Danimarkalı cesareti bu mu yani?" dedi. "İçerideki bir Alman değil ve öyle bile olsa, bire karşı beşiz."

Bu sözler, iki hizmetkâr ile Jensen'ı harekete geçirdi ve kapıya hücum edilmesini sağladı.

"Durun!" dedi Anderson. "Aklınıza mukayyet olun. Otelci, siz burada, dışarıda ışıkla bekleyin; siz ikinizden biri de kapıyı kırsın ama kapı kırıldığında içeri girmek yok."

Adamlar başlarıyla onayladılar ve içlerinden daha genç olanı öne çıkıp elindeki levyeyi havaya kaldırarak üst panele muazzam bir darbe indirdi. Sonucun umduklarıyla uzaktan yakından alâkası yoktu. Tahtada hiçbir çatlama ya da yarılma olmadı, sadece yekpare bir duvara vurulmuşçasına boğuk bir ses çıktı. Adam bir haykırışla aleti elinden bırakıp dirseğini ovalamaya başladı. Adamın çığlığı bir an için herkesin gözlerini üzerini çekti; sonra Anderson yeniden kapıya baktı. Kapı kaybolmuştu; üzerinde levyeyle açılmış hayli derin bir yarık bulunan sıvalı koridor duvarı hemen gözünün önündeydi. 13 numaranın mevcudiyeti son bulmuştu.

Kısa bir müddet, tümüyle hareketsiz halde, boş duvarı seyrettiler. Aşağıdaki bahçeden erkenci bir horozun ötüşü duyulunca Anderson sesin geldiği yöne bir bakış attı ve uzun koridorun sonundaki pencereden, doğu yönünde tanın ağarmaya başladığını gördü.

"Herhalde," dedi otel sahibi, bir duraksamayla, "siz beyler bu gece için başka oda istersiniz. İki yataklı bir oda mesela?"

Ne Jensen ne de Anderson bu öneriye karşı çıktı. Bu son

deneyimlerinden sonra, çiftler halinde avlanma eğilimindeydiler. Beylerden biri gece için ihtiyacı olan eşyaları almaya odasına giderken, diğerinin de ona eşlik edip mumu tutması uygun bulundu. 12 numarada da 14 numaralı odada da üçer pencere bulunduğu dikkatlerinden kaçmadı.

Ertesi sabah aynı ekip 12 numaralı odada yeniden bir araya geldi. Otel sahibi, dışarıdan yardım almaktan haliyle endişe duyuyordu; ancak evin o yanını saran esrar perdesinin kaldırılması da bir zaruretti. Hal böyle olunca, marangozluk görevini üstlenmek o iki hizmetkâra kalmıştı. Mobilyalar çekildi, çok sayıda döşeme tahtasına onarılamaz şekilde zarar vermek pahasına, 14 numaraya en yakın kısım söküldü.

Doğal olarak, bir iskeletin –diyelim Mag Nicolas Francken'ın iskeletinin– ortaya çıktığını varsayacaksınız. Öyle olmadı. Döşemeyi destekleyen kirişlerin arasında buldukları şey, küçük, bakır bir kutu oldu. İçinde, aşağı yukarı yirmi satırlık bir yazı içeren, düzgünce katlanmış bir parşömen duruyordu. Gerek Anderson gerek (bir nevi paleograf olduğu ortaya çıkan) Jensen, bu olağandışı fenomeni açıklığa kavuşturmayı vaat eden bu keşif karşısında oldukça heyecanlanmıştı.

Elimde astroloji üzerine bir eser var, hiç okumadığım bir nüsha. Baş tarafında, Hans Sebald Beham'ın elinden çıkma, bir masanın etrafında oturan bir grup bilgenin tasvir edildiği bir gravür yer alıyor. Bu detay, işin mütehassıslarına bunun hangi kitap olduğunu saptamalarında yardımcı olabilir. Ben şahsen kitabın adını anımsamıyorum ve şu anda kitap yanımda değil; fakat baştaki ve sondaki boş sayfaların her tarafı yazılarla kaplı ve on yıldan beri, bu yazıların hangi dilde olduklarını saptamak şöyle dursun, ne taraftan başlanarak okunmaları gerektiğini bile saptamayı beceremedim. Anderson ile Jensen'in de, bakır kutudan çıkan belge-

yi tâbi tuttukları uzun süren incelemeler sonundaki durumları bundan farklı değildi.

İki gün süren mülahazalar sonunda, ikiliden, daha atılgan tabiata sahip olan Jensen, bunun Latince ya da Eski Danca dillerinden biri olduğu varsayımını ortaya atma riskini aldı.

Anderson, tahmin yürütme riskine hiç girmedi; kutuyla parşömeni, müzeye koymaları adına Viborg Tarih Cemiyeti'ne teslim etmeye ise son derece istekliydi.

Tüm hikâyeyi, bundan birkaç ay sonra, oradaki bir kütüphaneyi ziyaretimizin ardından, Upsala yakınlarındaki bir koruda otururken Anderson'dan dinledim. Orada oturmuş, (sonraları Königsberg'de İbranice Profesörü olacak olan) Daniel Salthenius'un ruhunu Şeytan'a sattığı akde gülüyorduk; daha doğrusu ben gülüyordum. Anderson pek eğleniyor gibi değildi.

"Gerizekâlı çocuk!" dedi, bu akılsızca hareketi yaptığında henüz bir üniversite öğrencisi olan Salthenius'u kastederek. "Kiminle iş yaptığını sanıyordu sanki?"

Alışıldık görüşleri öne sürdüğümdeyse homurdanmakla yetindi. O akşamüzeri bana, okumuş olduğunuz şeyleri anlattı; fakat herhangi bir çıkarımda bulunmayı reddettiği gibi, benim onun adına yaptığım çıkarımları onaylamaya da yanaşmadı.

Runik Lanetler

15 Nisan 190-

Sayın Beyefendi,

Derneği Konseyi tarafından, gelecek toplantımızda incelenmek üzere bizimle paylaşma nezaketi gösterdiğiniz Simya Hakikati konusundaki metin taslağınızı size geri göndermem ve Konsey'in, çalışmayı programa dâhil edemiyor oluşu hususunda sizi bilgilendirmem benden rica edildi.

Bendeniz,
Saygılarımla,
Kâtibi.

18 Nisan

Sayın Beyefendi,

İmkânlarımın, sunmuş olduğunuz dosyanın konusuna ilişkin size bir görüşme sağlamama el vermediğini üzülerek bildirmek durumundayım. Mevzuyu Konseyimiz Komitesinde ele almanıza da kurallarımız izin vermemektedir. Sunmuş olduğunuz taslağın kapsamlı bir değerlendirmeden geçtiği ve ancak en yetkin otoritenin kararına başvurulduktan sonra geri çevrildiği hususunda sizi temin ederim. Ve (bunu eklememe gerek bile olmamakla birlikte)

herhangi bir şahsi meselenin Konsey kararına en ufak bir etki etmesi söz konusu olamaz.

Bana inanınız (*ut supra**).

20 Nisan

Derneği Kâtipliği, Bay Karswell'e, taslağının sunulduğu kişi ya da kişilerin isimlerinin kendisiyle paylaşılmasının olanaksız olduğunu bildirmeyi bir borç bildiği gibi, bundan böyle bu konu hakkındaki mektuplarının yanıtsız kalacağını belirtmeyi de elzem görmektedir.

"İyi de kim bu Bay Karswell?" diye sordu Kâtip'in karısı. Eşinin ofisine uğramış ve üç mektuptan, daktilografın içeri henüz getirmiş olduğu sonuncusunu (belki de mazur görülemez bir biçimde) almış bulunmuştu.

"Hayatım, Bay Karswell bugünlerde pek öfkeli olan bir adam. Ama bundan başka ona dair fazla bir şey bilmiyorum. Yalnız varlıklı biri olduğunu, adresinin Warwickshire, Lufford Manastırı olduğunu, kendisinin besbelli ki bir simyacı olduğunu ve bize bu konuda bir şey anlatmak istediğini biliyorum; hepsi bu. Ha, bir de önümüzde bir iki hafta boyunca onunla karşılaşmak istemediğimi biliyorum. Şimdi, sen gitmeye hazırsan ben de hazırım."

"Onu kızdıracak ne yaptınız ki?" diye sordu Kâtip'in karısı.

"Her zamanki şeyler hayatım, her zamanki şeyler... Gelecek toplantıda sunmak istediği bir metnin taslağını gönderdi bize, biz de onu Edward Dunning'e arz ettik; kendisi, İngiltere'de bu konularda bilgi sahibi tek insan dense yeridir. Bay Dunning de taslağın hiçbir umut vaat etmediğini söyledi ve biz de onu geri çevirdik. O zamandan beri Karswell beni mektup yağmuruna tu-

* (Lat.) Yukarıda belirtildiği üzere. *—çn*

tuyor. En son, yolladığı o zırvaları yönlendirdiğimiz kişinin adını istiyordu; buna da yanıtımı gördün zaten. Ama sakın ha bu konuda kimseye bir şey diyeyim deme."

"Elbette bir şey demem. Ne zaman yaptım öyle bir şey? Ama umarım o kişinin zavallı Bay Dunning olduğunu öğrenmez."

"Zavallı Bay Dunning mi? Ona niye öyle dediğini hiç anlamadım; Dunning gayet mesut bir adamdır. Bir sürü hobisi, rahat bir evi ve kendine ayıracak bolca zamanı var."

"Olur da adam onun adını bulup, gelir de ona rahatsızlık verirse üzülürüm, onu demek istedim sadece."

"Ah, evet! Herhalde o zaman gerçekten de zavallı Bay Dunning olur."

Kâtip ile karısı, öğle yemeğine çıkmışlardı ve evlerine doğru yola koyuldukları arkadaşları, Warwickshire'lı kimselerdi. Haliyle de Kâtip'in eşi, onları, Bay Karswell hakkında makul bir sorgudan geçirme fikrini kafasına koymuştu bile. Fakat lafı oraya getirme zahmetinden kurtuldu çünkü çok geçmeden, ev sahibeleri, kocasına, "Bu sabah Lufford Başrahibini gördüm," dedi. Adam bir ıslık koyuverdi. "Öyle mi? Onu şehre getiren şey ne olabilir ki?" "Tanrı bilir... Ben arabayla geçerken o da British Museum'dan çıkıyordu." Kâtip'in eşinin, bahsi geçen kişinin gerçek bir Başrahip olup olmadığını sorması kadar doğal bir şey yoktu. "Ah hayır hayatım; birkaç sene önce Lufford Manastırı'nı satın alan, kasabadan bir komşumuz sadece. Gerçek adı Karswell." "Kendisi arkadaşınız mı olur?" diye sordu Kâtip, belli etmeden karısına göz kırparak. Bu soruyu heyecanlı konuşmalar seli izledi. Bay Karswell için söylenebilecek pek bir şey yoktu. Neyle meşgul olduğunu bilen yoktu. Hizmetkârları korkunç insanlardı; kendi kafasından yeni bir din icat etmişti ve kim bilir ne dehşetli ayinler düzenliyordu. Alıngan biriydi ve kimseyi bağışlamazdı; insanı ürperten bir yüzü vardı (en azından, kadın öyle olduğunda ısrarcıydı, kocasıysa müteredditti); sevecen bir harekette bulunmuş-

luğu yoktu ve varsa yoksa fenalık peşindeydi. "Adamcağıza karşı biraz adil ol hayatım," diyerek kadının kocası araya girdi. "Okul çocuklarına yaptığı hoşluğu unutuyorsun." "Unutmak ne kelime! Ama o bahsi açtığın iyi oldu; adamın nasıl biri olduğu hakkında fikir verir bu. Florence, şunu dinle bak. Lufford'daki ilk kışında, bizim şu enfes komşumuz kendi bölge rahibine (bizimki o değil ama o rahibi da gayet iyi tanırız) yazıp, okul çağındaki çocuklara büyülü fenerde slayt göstermeyi teklif etti. Kendisinde yeniliklerinden olduğunu ve çocukların ilgisini çekeceklerini düşündüğü söyledi. Papaz buna biraz şaşırdı çünkü Bay Karswell, çocuklara karşı nahoş yaklaşımıyla biliniyordu hâlihazırda; mülküne izinsiz girdiklerinden yakınmalar falan olsun, o türden şeyler işte. Fakat elbette rahip bu teklifi kabul etti ve gösterimin yapılacağı akşam kararlaştırıldı. Bizim bir arkadaşımız da her şey yolunda mı diye bakmak için oraya bizzat gitti. Kendi çocuklarının orada bulunmayışını şükrettiği kadar hayatında hiçbir şey için şükretmediğini söyledi bize sonradan: Çocukları, o sırada bizim evde verilen çocuk partisindeydiler bu arada. Görünen o ki Bay Karswell denen adamın bu işe kalkışmaktaki asıl niyeti, çocuklara korkudan akıllarını oynattırmakmış ve inanıyorum ki devam etmesine izin verilse bu amacına ulaşacaktı da. Nispeten hafif şeyler göstererek başlamış. Kırmızı Başlıklı Kız bunlardan biriymiş; ki o zaman bile, Bay Farrer'ın anlattığına bakılırsa, kurdun öyle dehşet verici bir görünümü varmış ki yaşça daha küçük olan çocuklardan bazılarının dışarı çıkarılması gerekmiş. Üstüne üstlük, Bay Karswell, uzaktan duyulan bir kurt ulumasını andıran bir ses çıkararak hikâyeye başlamış ki yine Bay Farrer'ın dediğine göre bu, hayatında duyduğu en tüyler ürpertici şeymiş. Bay Farrer, gösterdiği tüm slaytların çok zekice olduğunu söyledi; son derece gerçekçilermiş ve Karswell'in onları nereden bulduğu ya da nasıl ayarladığı konusunu ise aklı hiç almamış. Neyse işte, gösteri devam etmiş ve hikâyeler her seferinde daha dehşet verici bir hal almaya

başlamış; çocuklarsa hipnotize olmuş bir halde mutlak bir sessizliğe gömülmüşler. Sonunda, Karswell, kendi bahçesinden –yani Lufford'dan– geçen ufak bir oğlanın yer aldığı bir slayt dizisini izletmeye başlamış. Salondaki çocukların tamamı resimlerdeki mekânı biliyormuş. Ve bu zavallı oğlanı izleyen, başta ağaçların arasında sıyrılıp geçerken görülen, sonra giderek daha belirgin bir görünüm kazanan, beyazlar içinde, hiddetten gözü dönmüş, korkunç bir yaratık varmış; yaratık, ilkin oğlanın peşine düşüp onu yakalamış, ardından onu ya parçalarına ayırmış ya da ortadan kaldırmış. Bay Farrer, bunun, görüp görebileceği en berbat kâbuslardan birine vesile olduğunu ve bunun çocuklar üzerindeki etkilerini düşünmek bile istemediğini söylemişti. Elbette bu kadarı fazlaydı; Bay Farrer, Bay Karswell'le sertçe konuşarak, ona bunun böyle devam edemeyeceğini söylemiş. Karswell'in tek dediği, 'Ah, küçük gösterimize son verip onları evlere, yataklarına gönderme zamanımızın geldiğini mi düşünüyorsunuz? Pekâlâ!' olmuş. Ardından da, affedersiniz, yığınla yılanın, çıyanın ve tiksinti verici kanatlı mahlukatın göründüğü başka bir slayta geçip, artık her nasıl olduysa, ekrandan dışarı uğrayacak da izleyicilerin arasına dalacaklarmış gibi bir intiba yaratmış. Bir de buna eşlik eden hışırtı sesleriyle çocuklar çılgına dönmüş ve doğal olarak bir izdiham olmuş. O salondan çıkmaya çalışırken çok sayıda çocuğun yaralanması bir yana, sanmıyorum ki o gece bir teki bile gözünü kırpmış olsun. Bunun akabinde köyde dehşetengiz sorunlar patlak vermiş. Elbette annelerin büyük bir kısmı suçu zavallı Bay Farrer'a attı; babalarsa, kapılardan geçebiliyor olsalar, Manastır'da kırılmadık cam bırakmazlardı zannımca. İşte Bay Karswell böyle biri: Lufford Başrahibi böyle biri hayatım ve onun cemaatine ne kadar imrendiğimizi artık sen düşün."

"Evet, sanıyorum Karswell, seçkin bir suçluda olması beklenebilecek tüm özelliklere sahip," dedi kadının kocası. "Onun kara listesine giren insana acırım."

"Bu o adam mı yoksa onu bir başkasıyla mı karıştırıyorum?" diye sordu Kâtip. (Yüzünde, birkaç dakikadır, bir şeyi anımsamaya çalışan birinin kaşlarını çatmış ifadesi vardı.) "Bundan yıllar önce, belki bir on yıl kadar önce, *Büyücülük Tarihi*'ni yayımlayan adam mı bu?"

"Ta kendisi. Yayın hakkındaki eleştirileri hatırlıyor musun?"

"Hatırlamaz olur muyum! Üstelik, o tayfadan en sert eleştirileri yapan yazarı tanıyordum. Sen de tanıyorsun: John Harrington'ı hatırlıyor olmalısın; bizimle aynı dönemde John's'taydı."*

"Ah, hem de gayet iyi hatırlıyorum. Gerçi sanıyorum üniversiteden ayrılmamla hakkında yürütülen tahkikat üzerine yazılanları okumam arasında geçen zamanda ne onu gördüm ne de ondan haber aldım."

"Tahkikat mı?" dedi hanımlardan biri. "Ona ne oldu ki?"

"Olan şu ki ağaçtan düşüp boynunu kırdı. Ama asıl muamma, onu oraya çıkaran şeyin ne olduğuydu. Gizemli bir konuydu doğrusu. Ortada adamın biri var –kendisi atletik bir tip değildi, değil mi? Hakkında dikkati çeken bir antikalık falan da olmadı hiç– akşamın geç bir saatinde kır yolunda evine doğru yürüyor; etrafta serseri takımından kimse yok; adam oralarda bilindik ve sevilen biri. Derken, adam aniden deli gibi koşmaya başlıyor, şapkasıyla bastonunu düşürüyor ve nihayet, çalılardan müteşekkil bir çitin içindeki bir ağacın tepesine tırmanıyor –hem de tırmanılması güç bir ağaç bu– ve kuru bir dal kırılıveriyor, o da dalla birlikte düşüp boynunu kırıyor: İşte ertesi gün, yüzünde, tahayyül edilebilecek en dehşetengiz korku ifadesiyle bulunduğu yer orası. Bir şey tarafından kovalandığı açık; vahşi köpeklerdi diyenler oldu ve hayvanat bahçesinden kaçmış hayvanlardan dem vuranlar; fakat bunlardan bir şey çıkmadı. Bu olay '89 senesinde yaşandı ve sanıyorum kardeşi Henry (ki ben onu da Cambridge'den hatırlıyorum ama sen muhtemelen kendisini hatırlamazsın) o günden

St. John's College, Cambridge. *–çn*

bu yana, kendisini izahata götürecek yolu bulabilmek adına uğraşıp duruyor. Elbette Henry, işin içinde kasıt olduğu konusuna ısrarcı ama bilmiyorum. Nasıl oldu anlamak güç."

Bir süre sonra konu yeniden Büyücülük Tarihi'ne geldi. "Kitaba hiç göz attın mı?" diye sordu ev sahibi.

"Evet, attım," dedi Kâtip. "Göz atmakla kalmayıp kitabı okudum bile."

"Dendiği kadar kötü müydü?"

"Ah, üslup ve biçim bakımından tam bir umutsuz vakaydı. Yerden yere vurulmaya hakikaten müstahaktı. Ama bunun da ötesinde, habis bir kitaptı o. Adam her bir kelimesini inanarak yazmış ve eğer sunduğu tariflerin büyük kısmını denemediyse ben bir şey bilmiyorum."

"Ben yalnız Harrington'ın eleştirisini hatırlıyorum ve diyeceğim o ki, kitabın yazarı ben olsam, o eleştiri benim yazın hayatına ilişkin tüm heveslerimi kökünden kuruturdu. Bir daha başımı dik tutamazdım."

"Mevcut vakada böyle bir tesiri olmadı ama. Hadi artık, saat üç buçuk olmuş; yolcu yolunda gerek."

Eve dönüş yolunda, Kâtip'in karısı, "Umarım o korkunç adam, Bay Dunning'in, bildirisinin reddedilmesiyle ilişkisini çözemez," dedi. "Buna pek ihtimal vermiyorum," dedi Kâtip. "Bu türden mevzular mahrem olduğundan Dunning'in kendisi sözünü etmez; ve aynı sebepten bizden de kimse de bir şey demez. Dunning bu konu hakkında henüz bir şey yayımlamadığın da Karswell onun adını öğrenemez. Tehlike barındıran tek olasılık, simya alanındaki el yazmaları konusunda Bay Dunning'e başvuran British Museum çalışanlarına sorması durumunda ortaya çıkabilir. Onlara da Dunning'in adını zikretmemelerini söyleyememem ya, değil mi ama? Bu, onların direkt konuşmalarına sebep olur. Umalım da bu Karswell'in aklına gelmesin."

Ne var ki Bay Karswell ferasetli bir adamdı.

Buraya kadarı girizgâh mahiyetindeydi. Aynı hafta sonraki bir günün akşamı, Bay Edward Dunning, araştırmalarına gömüldüğü British Museum'dan, banliyödeki, tek başına yaşadığı ve uzun zamandır yanında bulunan iki harika kadının bakımını üstlendiği rahat evine dönmekteydi. Kendisine ilişkin, şu âna dek duyduklarımızın ötesinde ilave edilecek betimleme kabilinden bir şey yok. Gelin Bay Dunning'i evine giden mütevazı yolda izleyelim.

Tren onu evinin iki üç kilometre kadar ötesine götürdü, elektrikli tramvaysa bundan bir derece daha ileriye. Hat, evinin kapısına yaklaşık üç yüz metre kadar bir mesafe kala son buluyordu. Araca binene dek yeterince okuma yapmış durumdaydı; zaten ışık da oturduğu yerde karşısına denk gelen cam levhadaki ilanları incelemenin ötesinde bir okumaya müsaade edecek gibi değildi. Tabiatıyla, bu hattın vagonlarındaki ilanlar onun için sıklıkla mülahaza konusuydular ve Ateş Düşürücü Tuzları* üzerine Bay Lamplough ile seçkin bir Kraliyet Danışmanı arasında geçen dahiyane ve ikna edici diyaloğun muhtemel bir istisna olması dışında, aralarından hiçbirinin hayal gücüne pek bir şey kattığı olmamıştı. Yanılıyorum: Vagonun ona en uzak köşesinde, aşina olmadığı bir tane vardı. Sarı zemin üzerine mavi harflerle yazılmıştı ve okuyabildiği tek şey bir isim –John Harrington– ile bir tür tarihti. Bundan fazlasını bilmekle ilgilenmeyebilirdi; buna karşın, öyle meraklanmıştı ki vagon boşalınca yazıyı doğru düzgün okuyabileceği noktaya dek oturduğu yerde ilerledi. Girdiği zahmete bir nebze değdiği hissine kapıldı; ilan, alışıldık türdekilerden biri değildi. Üzerinde şunlar yazıyordu: "John Harrington'ın

Lamplough's Pyretic Saline: Viktoryen dönemde herkesçe bilinen şifalı bir tonik. *–çn*

anısına, F. S. A.* Üyesi, Ashbrooke.** Ölümü: 18 Eylül 1889. Üç ay süre tanınmıştı."

Araç durdu. Kafası hâlâ sarı zemin üzerindeki mavi harflerde olan Bay Dunning, kondüktörün lafıyla yerinden kalkmak durumunda kaldı. "Affedersiniz," dedi, "Şu ilana bakıyordum da; oldukça tuhaf bir ilan, değil mi?" Kondüktör ilanı yavaşça okudu. "Vay be," dedi, "Bunu hiç görmediydim. Bi' tür rahatlama yöntemi olsa gerek, di mi? Birileri şakalarını buraya yazıvermiş benim anladığım." Çıkardığı toz bezini tükürükleyerek, onunla önce panonun camını, sonra da dış kısmını sildi. "Yok," dedi dönüp, "çıkacak gibi değil. Camın normal hali bu gibi geldi bana; yani camın kendinde var bu sanki. Siz ne dersiniz beyefendi?" Bay Dunning camı inceleyip eldiveniyle ovaladı ve adama hak verdi. "Bu ilanlarla kim ilgileniyor; buraya asılmalarına kim izin veriyor? Bir soruştursanız ne iyi olur. Ben şu yazılanları bir not alayım." O esnada makinistten çağrı geldi: "Az canlan George, zaman doldu." "Tamam tamam, bu tarafta başka bi' olay var. Gelip şu cama bi' baksana." "N'olmuş cama?" dedi makinist, oraya yaklaşarak. "Kimmiş bu Harrington? Ne bu şimdi?" "Ben de tam şimdi vagonlarınıza bu ilanların asılmasından kimin sorumlu olduğunu soruyor ve bu konuyu soruşturmanın iyi olacağını söylüyordum." "Bunlar hep kurumun ofisinde hazırlanıyo' efendim: Bizim Bay Timms bakıyo' bunlara sanırsam. Bu gece iş bitiminde bi' not bırakırım ona; hem belki yarın yolunuz buraya düşerse size de haber ederim."

O akşam yaşananlar bunlardı. Bay Dunning, Ashbrooke'u araştırma zahmetine de girerek, oranın Warwickshire'da bulunduğu bilgisine ulaştı.

Ertesi gün Bay Dunning yeniden şehre indi. Sabah vagon

F. S. A.: Fellow of the Society of Antiquaries. M. R. James'in kendisi de 1717'de kurulan bu topluluğa üyeydi. *—yhn*

Ashbrooke var olmayan, yazarın uydurduğu bir yerdir. *—yhn*

(aynı vagondu bu) kondüktörle iki çift laf edemeyeceği kadar doluydu: Yalnız o tuhaf ilanın ortadan kaldırıldığından emin olmuştu. Gün sonuyla beraber, işe yeni bir gizem unsuru dâhil olmuştu. Artık tramvayı mı kaçırmıştı, yoksa eve yürüyerek dönmeyi mi tercih etmişti bilinmez, akşam geç bir saatte, çalışma odasında oturmuş çalışırken, hizmetçilerden biri gelip, tramvay hattından gelen iki adamın onunla konuşmak isteğini ve endişeli göründüklerini söyledi. Bu durum, dediğine göre Dunning'in neredeyse aklından çıkmış olan o ilanı anımsamasına neden olmuştu. Adamları içeri aldı –gelenler, aracın makinisti ile kondüktörüydü– ve ikram kısmının ardından Dunning, Bay Timms'in ilan hakkında ne dediğini sordu. "İşte efendim, biz de bu yüzden böyle çat kapı geldik," dedi kondüktör. "Bay Timms, William'a açtı ağzını yumdu gözünü: O tarife uyan bi' ilan orada olmak şöyle dursun, öyle bi' şey ne gönderilmiş ne sipariş verilmiş ne parası ödenmiş ne de asılmışmış; yok maskaralıklarımızla onun vaktini çalıyo'muşuz, falan filan... Ben de dedim ki, 'Eh, durum madem böyle, Bay Timms, o zaman gelin onu bi' de kendi gözlerinizle siz görün' dedim. 'Yok eğer orda değilse, o zaman bana ne istiyo'sanız deyin,' dedim. 'Pekâlâ,' dedi, 'gelicem.' Böylece direkt gittik oraya. Şimdi efendim, siz söyleyin, –bizim deyişimizle– o afiş, üzerindeki Harrington yazısıyla, gün gibi açık değil miydi? Sarı cam üzerine mavi harfler; o zaman da demiştim, siz de beni onaylamıştınız, o şey camın kendindenmiş gibiydi; çünkü hatırlarsanız el bezimle silmeye çalıştıydım onu." "Elbette, hem de gayet net hatırlıyorum. Ee, ne oldu?" "Ee'si, bilmiyorum... Bay Timms elinde ışıkla vagona geldi – haa, yok, William'a dışardan ışık tutmasını söyledi. 'Ee,' dedi, 'neredeymiş bakalım şu anlatıp durduğunuz biricik afişiniz?' 'Nah, şurda,' deyip elimi üstüne koydum." Kondüktör duraksadı.

"Ee" dedi Bay Dunning, "tahmin edeyim: yazı ortada yoktu. Kırılmış mı?"

"Kırık falan değildi! Yazıların yerinde yeller esiyo'du – önceden camda duran o harfler – neyse işte, ne desem boş. Hiç öyle şey görmedim ben. Lafı burada William'a bırakıyım – zaten orda da dedim ya, konuşup dursam da neye yarar?"

"Peki Bay Timms ne dedi?"

"Benim ona dediğimi yapıp ağzına geleni söyledi; ki onu suçlayabilir miyim bilmiyorum. Sonra dedik ki, William'la ben yani, dedik siz o şeyleri not ettiydiniz – o, yazıyı yani–"

"Aynen öyle ve o notlar hâlâ elimde duruyor. Bay Timms ile bizzat konuşup ona notları göstermemi mi istemiştiniz? Uğrama sebebiniz bu muydu?"

"Al işte, dememiş miydim!" dedi William. "Bir centilmenle muhatap olmak gibisi yoktur dediydim. Artık seni buraya durduk yere sürükledim diye düşünmüyo'sundur herhal, George."

"Tamam Willliam, anladık; beni buraya yaka paça getirmişsin gibi hallere girme. Sesimi çıkarmadan geldim işte, di mi? Böyle vaktinizi almak istemezdik beyefendi ama zaman bulur da yarın Bay Timms'in ofise bir uğrar, gördüklerinizi kendiniz anlatırsanız bizi büyük dertten kurtarırsınız. Yani bize öyle demişler böyle demişler ona aldırdığımızdan değil de, olur ya ofistekilerin aklına, olmayan şeyler görüyoruz diye bi' şey düşerse o fena; öyleydi böyleydi derken bir bakmışız bundan bi' sene sonra nerdeyiz – anlıyosunuz ya...

Bu teklife ilişkin daha başka izahların ortasındayken, George, William'ın kılavuzluğunda odadan ayrıldı.

(Bay Dunning'le merhabası olan) Bay Timms'in şüpheci tavrı, ertesi gün, Dunning'in ona anlattığı ve gösterdiği şeyler ışığında ciddi anlamda değişmiş, William ile George'un adına halel getirebilecek şeylerin şirket kayıtlarına geçmesi olasılığı ortadan kalkmıştı; ama ortada yine bir açıklama yoktu.

Sonraki akşamüzeri, Bay Dunning'in bu konuya olan ilgisini canlı tutan bir hadise yaşandı. Dernekten çıkmış trene doğru

yürürken, az ileride, girişimci firmaların tuttukları elemanlar tarafından yoldan geçenlere dağıtılan türden, avuç dolusu el ilanı tutan bir adam dikkatini çekti. Bu eleman, kendisine, faaliyet için pek kalabalık bir cadde seçmiş değildi: Aslına bakılırsa, Bay Dunning, kendisi onun bulunduğu noktaya varana dek, adamı tek bir el ilanını bile elinden çıkarırken görmedi. Bay Dunning geçerken, adam onun eline bir ilan tutuşturuldu: İlanı veren el onunkine değdiği gibi, Bay Dunning, tuhaf bir şok hissi deneyimledi. Alışılmadık derecede pütürlü ve sıcak bir eldi bu. Geçerken, ilanı veren kişiye baktı ama edindiği izlenim öyle muğlaktı ki sonrasında ne kadar ölçüp biçmeye çalıştıysa da bir sonuç alamadı. Hızla yürüyordu ve yürürken de kâğıda bir göz attı. Kâğıt mavi renkteydi. Büyük harflerle yazılmış Harrington adı gözüne çarptı. Durdu ve irkilerek gözlüklerini arandı. Hemen akabinde, yanından hızla geçen bir adamın elinden kapmasıyla el ilanı geri dönüşsüz bir biçimde gitmiş oldu. Bay Dunning birkaç adım koştuysa da yoldan geçen adamdan eser yoktu. Peki ya ilanları dağıtan adam neredeydi?

Bay Dunning, ertesi gün British Museum'ın Mutena El Yazmaları Salonu'nda Harley 3586 ile başka birtakım ciltlerin etiketlerini doldururken hâlâ düşünceli bir haletiruhiyedeydi. Yazmaların ona getirilmesinden birkaç dakika sonra, ilk istediği kitabı masaya yerleştiriyordu ki arkasından birinin adını fısıldadığını duyar gibi oldu. Aceleyle arkasına döndü; dönerken de evraklarına değmiş bulundu ve kâğıtlar yere saçıldı. Salondan sorumlu olan ve onu başıyla selamlayan görevli dışında salonda tanıdık kimseyi görmedi ve kâğıtlarını toplamaya geçti. Hepsini topladım sanıp çalışmaya dönüyordu ki arkasındaki masadan, oradan ayrılmak üzere yerinden kalkıp eşyalarını henüz toplamış olan tombul bir bey omzuna dokunup, "Şunu size verebilir miyim? Sanıyorum ki size ait," diyerek, eksik kalan kâğıt destesini uzattı. "Evet, bana ait; teşekkürler," dedi Bay Dunning. Hemen

sonra adam odadan ayrılmıştı. Akşamüzeri, o günlük çalışmasını tamamlamasının ardından, Bay Dunning, görevdeki asistanla biraz sohbet edip, fırsattan istifade, kendisine o tombul beyin kim olduğunu sordu. "Ah, Karswell isminde bir adam," dedi asistan. "Daha bir hafta önce bana, simya alanındaki büyük otoritelerin kimler olduğunu soruyordu; elbette ben de kendisine bölgedeki tek otoritenin siz olduğunuzu söyledim. Onu yakalamayı bir deneyeyim; sizinle tanışmayı isteyeceğine eminim."

"Aman ha, aklınızdan bile geçirmeyin!" dedi Bay Dunning. "Ben tam tersine özellikle kendisinden kaçınma telaşındayım."

"Ah, peki o zaman" dedi asistan. "Zaten buraya pek sık gelmez; bir daha karşılaşmazsınız desem yeridir."

Eve dönüş yolunda, Bay Dunning, bir başına kalacağı bir akşamı, sair zamandaki gibi iple çeken bir halinin olmadığını kendine birden fazla kez itiraf etmek durumunda kaldı. Tam tanımlanamayan ve kavranması güç bir şeyin kendisiyle diğer insanlar arasına girmiş olduğu ve onu kontrolü altına aldığı hissine kapılıyordu. Trende de tramvayda da etrafındakilere yakın oturmaya çalıştıysa da şansına, her iki araç da kayda değer ölçüde boştu. Kondüktör George düşünceliydi ve yolcu sayısını hesaplamaya gömülmüş gibiydi. Bay Dunning, evine vardığında, hekimi Dr. Watson'ı evin kapısında buldu. "Üzülerek söylüyorum ki evinin düzenini bozmak durumunda kaldım Dunning. Hizmetkârlarının her ikisi de iş göremez vaziyette. Hatta onları kliniğe yollamam icap etti."

"Eyvahlar olsun! Problem ne?"

"Bir çeşit gıda zehirlenmesi olduğunu zannediyorum. Görüyorum ki sende böyle bir sıkıntı yok; yoksa böyle ortada dolanamazdın. Hizmetkârların da toparlanacaklarını sanıyorum."

"Vah vah! Buna neyin sebep olduğuna dair bir fikrin var mı?" "Dediklerine göre yemek zamanı bir seyyar satıcıdan kabuklu deniz hayvanı almışlar. Çok tuhaf... Etraftan soruşturdum ama

sokaktaki başka evlere giden bir seyyar satıcı bulamadım. Sana haber yollayamadım; bir süre daha dönemezler. Neyse, şimdi gel akşam yemeğini benimle ye de gerisini sonra planlarız. Saat sekizde. Fazla endişelenme." Böylelikle, bir miktar sıkıntı ve zahmet pahasına da olsa, akşamı tek başına geçirme meselesi bertaraf edilmişti. Bay Dunning, doktorla (ki kendisi oranın yeni sakinlerindendi) hoşça vakit geçirdikten sonra, kimsesiz evine 23.30 sularında döndü. Geriye dönüp baktığında, kendisinde hiç hoşnutluk uyandırmayan bir gece geçirdi. Yataktaydı ve ışıklar sönmüştü. Ertesi sabah gündeliğe gelecek olan kadının ona sıcak su ayarlayacak kadar erken gelip gelmeyeceği üzerine düşünüyordu ki bariz bir biçimde, çalışma odasının kapısının açıldığını işitti. Koridordan, bunu takip eden adım sesleri duyulmadı ama o akşam çalışmalarını masadan kaldırdıktan sonra kapıyı kapattığını bildiğinden, sesin hayra alamet olmadığı ortadaydı. Gecelikli haliyle usulca koridora çıktı, tırabzanın üzerinden eğilerek etrafı dinlemeye onu sürükleyen şey, cesaretten ziyade utançtı. Görünürde ışık yoktu ve başka ses de gelmedi: Yalnız bir an için baldırlarında kendini hissettiren ılık, hatta sıcak bir esinti oldu. Odasına dönüp kendini içeri kilitleme kararı aldı. Ne var ki tatsızlıkların sonu gelmiyordu. Ya banliyönün tasarruf lehtarı kurumu gece yarısını izleyen saatlerde ışığın gerekli olmayacağına kani olmuştu ya da sayaçta bir sorun vardı; neden ne olursa olsun, sonuç elektriğin olmayışıydı. Açıkça izlenecek yol, bir kibrit bulmak ve de saati kontrol etmekti: Hiç değilse kendisini bekleyen rahatsızlığın kaç saat süreceğini bilmesinde fayda vardı. Elini, yastığının altındaki o malum kuytu köşeye soktu fakat fazla ilerleyemedi. Beyanına göre, eline gelen şey, dişleri olan, etrafında tüyler bulunan bir ağızdı ve söylediği o ki bu bir insana ait bir ağız da değildi. Ne dediği ya da ne yaptığı konusunda tahminler yürütmenin bir faydası olacağını sanmıyorum ama tam anlamıyla kendine gelene dek, kendini misafir odasına kilitlemiş,

kulağını da kapıya yaslamıştı. Ve fazlasıyla bedbaht bir gecenin kalanını orada, dakika başı kapıyı kurcalayan var mı diye kontrol ederek geçirdi: Gelen bir şey olmadı.

Ertesi sabah kendi odasına dönme serüvenine, bolca kulak kabartma ve titreme eşlik etti. Neyse ki oda kapısı hâlâ açıktı ve panjurlar açık vaziyetteydi (hizmetkârlar panjurların çekilmesi gereken saatten önce evden çıkmışlardı); sözün kısası, içeride kimsenin bulunduğuna dair bir iz yoktu. Kol saati de her zamanki yerindeydi; kurcalanmış bir şey yoktu: Sadece, alışkanlığı olduğu üzere gardırobun kapağı dışarı doğru açılmıştı. O anda çalan arka kapının zili, önceki geceden istenen gündelikçi kadının gelişini bildirdi; hem de Bay Dunning'e, onu içeri aldıktan sonra, araştırmasını evin kalan kısımlarında sürdürmesi için cesaret verdi. Bunlar da bir o kadar sonuçsuzdu.

Bu şekilde başlayan gün, aynı kasvetle ilerledi. Müzeye gitme cesaretini gösteremedi: Asistan ne demiş olursa olsun, bir bakarsın Karswell çıkagelirdi ve Dunning, hasmane olması pek muhtemel bir yabancıyla başa çıkacak durumda hissetmiyordu kendini. Kendi evi tiksinti vericiydi; doktora yamanmaktansa hiç hazzetmiyordu. Klinik ziyaretinde bir süre vakit geçirdi ve kâhya ile temizlikçi kadın hakkındaki iyi haberler neşesini az da olsa yerine getirdi. Öğle yemeği vakti yaklaşırken, derneğin yolunu tuttu; Dernek Kâtibini gördüğündeyse yine bir memnuniyet parıltısı hissetti. Öğle yemeğinde, Dunning, arkadaşlarına daha materyal kederlerinden söz etti fakat ruhuna baskı yapan asıl şeylerden bahsetmeye dili varmadı. "Ah benim zavallı arkadaşım," dedi Kâtip, "ne aksilik ama! Bana bak, biz de evde tümüyle yalnızız. Artık mecbur bize katlanacaksın. Evet! Bahane üretme; akşamüzeri eşyalarını yolla." Dunning'in karşı koyacak durumu yoktu: İşin aslı, saatler ilerledikçe, o akşam onu nelerin beklediğine dair kaygıları giderek şiddetleniyordu. Bu yüzden, eşyalarını toplamaya eve koştuğunda mutlu olduğu bile söylenebilir.

Arkadaşları, onu tartma fırsatı bulduklarında, bu perişan halini görünce hayrete düştüler ve onu toparlayabilmek için ellerinden geleni yaptılar. Tümüyle başarısız olmuş da değildiler. Fakat ilerleyen saatlerde iki adam oturmuş beraber sigara içerken, Dunning yeniden durgunlaştı. Birdenbire dedi ki: "Gayton, sanıyorum o simyacı adam bildirisini reddedenin ben olduğumu biliyor." Gayton bir ıslık koyuverdi. "Sana bunu düşündüren ne?" diye sordu. Dunning, Müze asistanıyla konuşmasını aktardı ve Gayton da bu tahminin yerinde olduğuna katılmaktan kendini alamadı. "Çok umurumda olduğundan değil," diye söze devam etti Dunning, "yalnız, karşılaşacak olursak başım ağrıyabilir. Ters birisi olduğunu zannediyorum." Konuşma bir kez daha kesildi; Gayton, Dunning'in hem yüzünde hem de duruşunda kendini gösteren o perişanlığın etkisi altına giderek daha fazla giriyordu. Nihayet, bunun için büyük gayret sarf etmesi gerekse de, canını sıkan ciddi bir şey olup olmadığını lafı dolandırmadan sordu. Dunning, rahatlamış bir nidayla, "Ben de bunu kafamdan atacağım diye helak oluyordum," dedi. "John Harrington adındaki adamla ilgili bir şey biliyor musun?" Gayton, tepeden tırnağa irkildi ve o anda sadece neden diye sorabildi. Ardından, Dunning'in tecrübe ettiklerinin tamamı açılmaya başlandı: tramvayda, evinde ve sokakta yaşananlar; üzerine çöken ve hâlâ onu etkisi altında tutan ruh daralması... Ve Dunning, lafı, başladığı soruyla bitirdi. Gayton bu soruya nasıl yanıt vereceğini bilemedi. Belki doğrusu Harrington'ın sonuna ilişkin hikâyeyi anlatmaktı fakat Dunning çok gergin bir durumdaydı ve hikâye de iç karartıcıydı. Kaldı ki Gayton, bu iki vaka arasında, Karswell'in şahsında tezahür eden türden bir bağlantı var mı diye düşünmekten de kendini alamıyordu. Bir biliminsanı açısından bu, verilmesi güç bir ödün demekti; fakat "hipnotik telkin" ifadesiyle hafifletilebilirdi. Sonunda, o gecelik, cevabını muhafaza etmeye karar verdi; durumu karısıyla konuşacaktı. Bu yüzden, Harrington'ı Cambridge'den tanıdığını

ve bildiği kadarıyla kendisinin 1889 yılında aniden vefat ettiğini söyleyip, adamın kendisi ve yayımlanmış işleri hakkında da sözlerine birkaç detay ekledi. Bay Gayton, tasarladığı üzere, meseleyi Bayan Gayton'la konuştu; o da ta başından beri Bay Gayton'ın gözünün önünde duran sonuca bir çırpıda ulaştı. Harrington'ın hayatta olan kardeşi Henry Harrington'ı hatırlatan da bir önceki gün kendilerini ağırlayan arkadaşları vasıtasıyla onunla bağlantıya geçilebileceği önerisinde bulunan da karısı oldu. "İflah olmaz bir biçimde takıntılı biri olabilir," diye itiraz etti Gayton. "İşin aslını Bennett'lardan öğrenebiliriz; adamı onlar tanıyor sonuçta," diye karşılık verdi Bayan Gayton ve hemen ertesi gün gidip Bennett'ları görmeyi kendine görev bildi.

Henry Harrington ile Dunning'i bir araya getiren adımları detaylarıyla anlatmanın bir gereği bulunmamakta.

Anlatılması gereken bir sonraki sahne, o ikisi arasında geçen bir konuşma. Dunning, Harrington'a, rahmetlinin adının nasıl tuhaf şekillerde karşısına çıkıp durduğunu anlatmış ve bunları takip eden kendi deneyimlerini onunla paylaşmıştı. Ardından, Harrington'ın, buna mukabil, kardeşinin ölümüyle bağlantılı durumları anımsamaya kendini hazır hissedip hissetmediğini sormuştu. Harrington'ın duydukları karşısındaki şaşkınlığı tahmin edilebilir; fakat yanıtını canıgönülden vermişti.

"John," dedi, "o facianın hemen öncesinde değilse de ondan birkaç hafta önce, inkâr edilemez ölçüde tuhaf bir ruh haline girip duruyordu. Birkaç şey vardı. Aklındaki en temel düşünce, takip edildiği yönündeydi. Şüphesiz hassas bir adamdı fakat daha önce böyle vehimlere kapıldığı hiç olmamıştı. İşin içinde garez olduğu fikrini zihnimden bir türlü atamıyorum ve sizin kendinizle ilgili anlattıklarınız da bana kardeşimin durumunu oldukça hatırlattı. Arada olası bir bağlantı kurabiliyor musunuz?"

"Kafamda belli belirsiz şekillenen bir bağlantı var. Bana kardeşinizin ölümünden kısa bir süre önce bir kitabın eleştirisini yaptığını söylediler; benim de son dönemde yolum, o kitabı yazan adamla, kendisinin içerlediği bir şekilde kesişmiş oldu."

"Adamın adı Karswell'di demeyin sakın."

"Niye ki? Adı tam da bu."

Henry Harrington arkasına yaslandı. "Bence bu iş bitmiştir. Şimdi daha detaylı açıklayayım. Söylediği bir şeyden ötürü, kardeşimin, sorunun kaynağının Karswell olduğuna –iradesi dışında– inanmaya başladığından eminim. Size, bu durumla ilişkili olduğunu düşündüğüm bir şey anlatmak istiyorum. Kardeşim harika bir müzisyendi ve eskiden şehirdeki konserlere giderdi. Ölümünden üç ay önce, bunlardan birinden döndüğünde bana bakmam için bir program verdi; içinde eleştiri yazılarının da bulunduğu şu konser programlarından biriydi. Onları hep saklardı. 'Bu seferki programı neredeyse kaybediyordum,' dedi. 'Düşürmüş olmalıyım. Neyse, koltuğun altında, ceplerimde falan onu aranırken, yanımdan biri, "artık onunla işi kalmadığından" kendininkini bana vermeyi önerdi, hemen ardından da oradan uzaklaştı. Kimdi bilmiyorum – tombul, sinekkaydı tıraşlı bir adamdı. Programı kaybettiğime üzülmüştüm; elbette yenisini satın alabilirdim ama bu bana bedavaya geldi.' Başka bir seferinde, o akşam hem otele gidiş yolunda hem de gece boyunca kendini son derece rahatsız hissetmiş olduğundan bahsetmişti. Şimdi tekrar düşününce parçaları birleştiriyorum. Sonra, aradan çok geçmeden, bu programları gözden geçirip tanzim ediyordu ki bu malum programın içinde (ki ben ona doğru dürüst göz atmamıştım desem yeridir), ilk sayfalara oldukça yakın bir yerde, üzerinde kırmızı ve siyah renklerle –büyük bir özenle– yazılmış tuhaf bir yazı bulunan bir kâğıt şeridi buldu. Üzerindekiler bilhassa Runik alfabeyle yazılmış gibi görünmüştü bana. 'Bu, yanımdaki o şişman adama ait olsa gerek,' dedi. 'İade etmeye değecek bir şeye benziyor; bir

şeyin kopyası olabilir. Besbelli birisi bunu yazacağım diye zahmete girmiş. Adamın adresini nasıl bulabilirim ki?' Bu konuyu biraz konuştuktan sonra, ortada ilan vermeye değecek bir durum bulunmadığı ve kardeşimin yakın zamanda gidecek olduğu konserde adama bakınmasının daha iyi olacağı noktasında mutabakata vardık. Kâğıt, kitabın üzerinde duruyordu ve ikimiz de ateşin yakınındaydık; soğuk, rüzgârlı bir yaz akşamıydı. Sanıyorum rüzgârdan kapı açıldı; hoş, farkına varmamışım ya... Her halükârda, ani bir rüzgâr –ılık bir rüzgârdı bu– birdenbire aramıza girerek, kâğıdı alıp dosdoğru ateşe uçurdu: Hafif, ince bir kâğıttı bu ve anında alev alıp kül oldu. 'Eh,' dedim, 'artık onu geri veremezsin.' Bir süre bir şey demedi. Sonra biraz aksi bir tavırla, 'Hayır, veremem; ama ne diye bunu tekrarlayıp durduğunu anlamıyorum,' dedi. Ben de birden fazla kez demediğimi belirttim. Söylediği tek şey, 'Dörtten fazla kez demek istiyorsun herhalde,' oldu. Elle tutulur bir neden olmaksızın tüm bunları gayet net hatırlıyorum. Şimdi sadede geliyorum. Karswell'in, benim bahtsız kardeşimin eleştirisini yaptığı kitabına hiç baktınız mı bilmiyorum. Bakmış olmanız pek olası değil fakat ben baktım: hem kardeşimin vefatından önce hem de sonra. İlk seferinde onu birlikte alaya aldık. Kitapta üslup namına bir şey yoktu: eylemleri teamüle aykırı biçimlerde kesmeler olsun, bir Oxford'lunun midesini kaldıracak türden her şey vardı. Üstelik adamın yutmadığı şey de yoktu: Klasik mitlerle Golden Legend'dan fırlama hikâyeleri günümüzün vahşi gelenekleriyle çorba etmeler falan – bunları nasıl kullanacağını bilirsen hepsi gayet yerindedir şüphesiz; ama o bilmiyordu. *Golden Legend* ile *Golden Bough*'ı* aynı kefeye koyuyor ve her ikisine de inanıyordu; acınası bir gösteriydi, lafın kısası. Malum talihsizliğin ardından kitaba dönüp tekrar baktım. Önceki seferinden daha iyi değildi fakat bu defa zihnimde bı-

Sir James George Frazer (1854-1941) tarafından yazılmış, din antropolojisi alanının en önemli eserlerinden biri. –*yhn*

raktığı etki farklıydı. Size de dediğim gibi, Karswell'in kardeşime garezi olduğundan, hatta bir şekilde yaşananlarda onun parmağı bulunduğundan kuşkulandım; bu yüzden de artık kitap bana netameli bir icraat gibi görünmeye başladı. Ya sevgilerini kazanmak ya da onları bertaraf etmek için, muhtemelen özellikle de ikincisi için, insanlara 'Rünik lanetler' yapmaktan bahsettiği bölüm beni bilhassa etkiledi. Bunlardan bahsetme şeklinin bende uyandırdığı his, tüm bunların gerçek bir bilgiye dayandığı yönünde oldu. Detaylara girecek vaktim yok ama işin vardığı nokta şu ki, alınan bilgiler ışığında, konserdeki o medeni adamın Karswell olduğuna neredeyse eminim. Şüphelerim –aslında bu bir şüpheden fazlası– o kâğıdın önem taşıdığı yönünde: Kardeşim onu geri verebilmiş olsa belki de şimdi hayatta olacaktı. Haliyle de aklımdan geçen şey, anlattıklarıma ilave edecek bir şeyiniz olup olmadığını size sormak."

Dunning'in buna cevaben aktarabileceği, British Museum'da El Yazmaları Salonu'nda yaşanan hadise vardı.

"O halde size gerçekten de birtakım kâğıtlar verdi. Onları incelediniz mi? Hayır mı? Müsaadenizle onlara bir an önce, hem de titizlikle bakmamız lazım."

Birlikte hâlâ boş olan eve gittiler: Ev boştu çünkü hizmetkârlar henüz iş başına dönebilecek duruma gelmemişlerdi. Dunning'in evrakları yazı masasının üzerinde toz toplamaktaydı. Aralarında, transkripsiyon için kullandığı destelerce küçük not kâğıdı vardı. Bunlardan birini kaldırınca, aradan, ince, hafif bir kâğıt şeridi kayıp odanın içinde tekinsiz bir hızla uçuştu. Pencere açıktı fakat Harrington onu tam vaktinde kapatıp, kâğıdı dışarı çıkamadan yakaladı. "Tahmin etmiştim," dedi. "Kardeşime verilenle aynı türden bir şey olabilir bu. Dikkatli olmanız lazım Dunning, bu sizin açınızdan son derece ciddi bir şey olabilir."

Uzun bir müzakere gerçekleşti. Kâğıt yakından incelendi. Harrington'ın dediği gibi, üzerindeki karakterler Rünik alfabe

gibi duruyordu ama anlamlarını iki adam da çözemedi ve kopya etmekte de tereddüt yaşadılar; çünkü, itiraf ettikleri üzere, içinde gizlenen kötülük her neyse onu kalıcı hale getirmekten korkuyorlardı. Dolayısıyla da bu tuhaf mesajın ya da talimatın ilettiği şeyin (bir nebze öngörülebilir olsa da) açığa çıkarılması mümkün olmadı. Hem Dunning hem de Harrington, bu kâğıdın, onu elinde bulunduran kişiye hiç arzu edilmeyen türden bir musibet kazandırma etkisi bulunduğuna kesin olarak kaniler. Kâğıdın geldiği yere gönderilmesi gerektiği hususunda hemfikir oldukları gibi, bunun için güvenli ve kesin olan tek yöntemin de onu sahibine teslim etmek olduğunda uzlaştılar. Yalnız bu noktada, Karswell, Dunning'in görünüşünden haberdar olduğundan dolayı bir üç kağıt tertip etmek gerekecekti. Öncelikle, Dunning'in sakalını keserek görünüşünü değiştirmesi gerekiyordu. Peki ya darbe daha önce inerse ne olacaktı? Harrington, zamanlamayı ayarlayabilecekleri kanaatindeydi. O "meşum leke"nin kardeşinin alnına sürüldüğü konserin tarihini biliyordu: Haziran'ın 18'iydi. Bunu, kardeşinin Eylül'ün 18'indeki vefatı izlemişti. Dunning ona, tramvayın camındaki yazıda üç aydan söz edildiğini hatırlattı. "Belki," diye ekledi, keyifsiz bir gülüşle, "benim biletim de üç ay sonrasına kesilmiştir. Tarihi günlüğümden çıkarabilirim belki. Evet, Müze'deki gün 23 Nisan'dı; öyleyse, üç ay sonrası da 23 Temmuz oluyor. Şimdi, biliyorsunuz ki kardeşinizin yaşadığı sıkıntılara ilişkin bana anlatabileceğiniz her şeyi bilmek benim için fazlasıyla önem taşıyor; tabii eğer bunlardan bahsedebilecek durumdaysanız." "Elbette. Pekâlâ, onun için en rahatsızlık verici şey, yalnız olduğu her an izlendiği hissine kapılmasıydı. Bir süre sonra onun odasında uyumaya başladım ve bu ona daha iyi geldi; ama yine de uykusunda çokça konuşuyordu. Ne hakkında mı? Bu konu üzerine kafa yormak akıllıca olur mu; en azından olanlar aydınlığa kavuşana dek? Pek sanmıyorum ama şu kadarını söyleyebilirim: O haftalarda ona postadan iki

şey geldi; ikisinin de üzerinde Londra pulu vardı ve kurumsal bir dille yazılmıştı. Gelen şeylerden biri, Bewick'in,* bir sayfadan gelişigüzel koparılmış olan bir gravürüydü. Gravürde, mehtapla aydınlanan bir yolda yürürken korkunç bir iblis tarafından takip edilen bir adam görülüyordu. Resmin altında, *Yaşlı Denizci*'den alınma dizeler vardı (ki sanıyorum gravür de bunu resmetmekteydi). Dizelerdeki şahıs, bir defa arkasına baktıktan sonra—

'eder yürümeye devam,
Çevirmez bir daha yüzünü,
Bilir zira korkutucu bir düşmanın
Hemen ardında yürüdüğünü.' **

Gelen diğer şeyse ekseriyetle esnafın yolladığı türden bir takvimdi. Kardeşim bunu dikkate almadı ama ölümünden sonra baktığımda, 18 Eylül'den sonraki her şeyin yırtılıp atılmış olduğunu gördüm. Öldürüldüğü akşam dışarıya yalnız çıkmış olması sizi şaşırtabilir ama işin aslı, yaşamının aşağı yukarı son on gününde, izlendiği ya da takip edildiği yolundaki hislerden epey arınmış durumdaydı."

Müşaverenin sonucu şuydu: Karswell'in bir komşusunu tanıyan Harrington, onun hamlelerini gözetim altında tutmanın yolunu bulduğunu düşünüyordu. Dunning'e düşense, kâğıdı güvende ve rahat erişilir bir yerde tutup, Karswell'le yolunu kesiştirmek için fırsat kollamaktı.

Birbirlerinden ayrıldılar. Takip eden haftalar, şüphesiz, Dunning'in sinirlerini gerdikçe geriyordu: Kâğıdın eline geçtiği gün etrafında yükselen o manevi bariyer, giderek, başvurması beklenebilecek kaçış yollarıyla ilişkisini kesen uğursuz bir karanlık halini alıyordu. Ona bu kaçış yollarını sunabilecek kim-

---

Thomas Bewick (1753 – 1828) İngiliz bir gravürcüdür. Ezop Masalları'nı, John Gay'in eserlerini ve Gold-smith ile Somerville'ın şiirlerinin gravürünü yapmıştır. *Yaşlı Denizci*'yi ise hiç resimlememişti. *–yhn*

S. T. Coleridge'ın *Yaşlı Denizci'nin Ezgisi* şiirinden. *–yhn*

sesi olmadığı gibi, inisiyatifi de tümüyle elinden alınmış gibiydi. Mayıs ve haziran aylarıyla temmuz başı geçip giderken, tarifsiz bir kaygıyla, Harrington'dan gelecek bir talimatı beklemekteydi. Fakat tüm o zaman boyunca, Karswell, Luffold'dan bir yere kımıldamamıştı.

Sonunda, dünyevi faaliyetlerinin sonu olarak gördüğü tarihe bir haftadan az bir zaman kala, eline bir telgraf ulaştı. "Perşembe gecesi limana giden trenle Victoria'dan ayrılıyor. Kaçırma. Bu akşam sana geliyorum. Harrington."

Harrington, dediği vakitte geldi ve oturup planlarını hazırladılar. Tren Victoria'dan saat dokuzda ayrılıyordu ve Dover'dan önceki son durak Croydon West'ti. Harrington, Victoria'da Karswell'i takipte olacak ve Croydon'da Dunning'e göz kulak olup, gerektiğinde üzerinde anlaştıkları bir isimle ona seslenecekti. Olabildiğince kılık değiştirecek olan Dunning'in yanına alacağı el valizinin üzerinde adını belirten türden bir etiket ya da isminin baş harfleri yer almayacak ve her ne pahasına olursa olsun yanında o kâğıt bulunacaktı.

Dunning'in Croydon istasyonunun platformundaki gergin bekleyişini tarif etmeye kalkışmanın gereği yok. Son günlerde içindeki tehlike hissi, etrafını saran bulutun gözle görülür bir biçimde hafiflediği gerçeğiyle daha bir keskinleşmişti; zira rahatlama, uğursuz bir belirtiydi ve Karswell'in onu atlatması halinde tüm umudu suya düşecekti, ki bu da gayet olasıydı. Seyahat söylentisinin kendisi bir hile olabilirdi. Platformu arşınladığı ve tren hakkındaki sorularıyla kondüktörleri canından bezdirdiği yirmi dakika, geçirdiği en acılı dakikalardandı. Bununla birlikte, tren geldi ve Harrington da camdaydı. Tanınma durumunun olmaması elbette çok önemliydi; bu yüzden Dunning, trene vagonunun en uzak noktasından binip Harrington ile Karswell'in bulunduğu kompartımana peyderpey yanaştı. Durumun geneline bakıldığında, trenin dolu olmaktan çok uzak oluşu onu memnun etti.

Karswell tetikteydi fakat bir tanıma belirtisi göstermedi. Dunning, doğrudan onun karşısına denk gelmeyen bir koltuğa oturup, başta beyhude, sonraysa melekeleri üzerinde artan bir hakimiyetle, arzu edilen transferi yapma olasılıklarını değerlendirme teşebbüsünde bulundu. Karswell'in karşısında, Dunning'inse yanında bulunan koltukta, Karswell'in örtülerinden oluşan bir öbek duruyordu. Kâğıdı bunların arasına sıkıştırmak fayda sağlamazdı – bu iş, kâğıdı birinin sunup diğerinin de kabul edeceği bir şekilde yapılmadıkça Dunning güvende olmaz ya da kendini güvende hissetmezdi. İçinde kâğıtların bulunduğu, açık duran bir el çantası vardı. Onu bir şekilde gizleyip (ki belki böylece Karswell vagondan yanında o olmadan ayrılırdı), sonra da bulup vermeyi becerebilir miydi? Plan, beni uygula diyordu resmen. Ah, Harrington'la bir istişare edebilseydi! Ama bu olası değildi. Dakikalar geçti. Karswell birden fazla kez yerinden kalkıp koridora çıktı. İkinci seferinde, Dunning tam çantayı koltuktan düşürme teşebbüsünün kıyısındayken Harrington'la göz göze geldi ve gözlerindeki ikazı fark etti. Karswell koridordan içeriyi gözlüyordu: Muhtemelen iki adam birbirini tanıyor mu diye bakıyordu. Geri döndü fakat huzursuz olduğu her halinden belliydi. Ve yerinden üçüncü kalkışında bir umut doğdu; çünkü koltuğundaki bir şey yere düşmüş ve neredeyse hiç ses çıkarmamıştı. Karswell bir kez daha dışarı çıktı ve bu defa, koridor penceresinin görüş mesafesinin de dışına çıkmış oldu. Dunning yere düşen şeyi aldı ve Cook'un* bilet zarflarından biri kılığında karşısına çıkan anahtarının ellerinin arasında durduğunu gördü. Bu zarfların, kapak kısmında bir cepleri bulunur; işte bizim malum kâğıt da birkaç saniye içinde bu zarfın cebinde yerini aldı. İşlemi güvenceye almak adına Harrington kompartımanın eşiğinde durmuş, güneşliği kurcalıyordu. İş tamamdı, hem de

---

Thomas Cook & Son: On dokuzuncu yüzyılda kurulmuş olan seyahat acentesi. *–çn*

tam zamanında tamamlanmıştı; çünkü artık tren Dover'a doğru hızını azaltmaktaydı.

Bir dakika sonra Karswell yeniden kompartımana girdi. Geldiği gibi, Dunning, nasıl olduğunu bilmediği bir biçimde sesindeki titremeyi bastırarak, ona bilet zarfını uzatıp, "Şunu size takdim edebilir miyim beyefendi? Sanıyorum ki size ait," dedi. İçindeki bilete hızla bakış attıktan sonra Karswell, umut edilen yanıtı dillendirdi: "Evet, öyle; size minnettarım beyefendi." Sonra da bileti göğüs cebine yerleştirdi.

Birkaç dakika kalmasına karşın –kaygı dolu dakikalardı bunlar; ne de olsa kâğıdın zamansız keşfinin nelere yol açabileceğini kestiremiyorlardı– adamların ikisi de vagondaki ortamın kararduğını ve ısındığını ve Karswell'in yerinde duramayan, daralmış halini; dağınık haldeki örtüleri kendine çekip, sonra da onu tiksindiriyorlarmış gibi geri ittiğini ve dimdik oturarak kaygılı gözlerle ikiliye baktığını fark etti. İkili, mide bulandırıcı bir kaygıyla eşyalarını toplamaya girişti; fakat her ikisi de, tren Dover Town'da durduğu sırada Karswell'in konuşmanın kıyısında olduğunu sandı. Kasaba ile iskele arasında kalan kısa mesafede ikisinin de koridora çıkması gayet normaldi.

İskelede dışarı çıktılar fakat tren o kadar boştu ki Karswell onları geçip yanında hamalla birlikte gemiye gidene dek platformda oyalanmak durumunda kaldılar; ancak ondan sonra birbirlerinin elini sıkıp, tebrikler yağdırdıkları fasla geçebildiler. Yaşananların tesiri, Dunning'i bayıltacak gibi oldu. Harrington, onun duvara yaslanmasına yardım edip, kendisi de, Karswell'in şimdi varmış olduğu sürme iskeleyi görmek üzere birkaç metre ilerledi. İskelenin başındaki adam bileti inceledi ve Karswell de örtüleri yüklenmiş halde gemiye bindi. Aniden görevli arkasından seslendi: "Affedersiniz efendim, diğer beyefendi de biletini gösterdi mi?" "Diğer beyefendi de ne oluyormuş, ne şeytanlık peşindesin sen?" Karswell'in öfkeyle hırıldayan sesi güverteden duyuldu. Adam

eğilip ona doğru baktı. Harrington, adamın, "Şeytan mı? Hımm... Bilemedim ki..." sözlerini, sonra da yüksek sesle, "Benim hatam beyefendi; yanınızdaki örtüleri gördüm herhalde! Affedersiniz!" dediğini duydu. Sonra da yanında duran astına dönüp, "Yanında köpeği de yok muydu? Tuhaf şey; yalnız olmadığına yemin edebilirdim! Neyse, artık ne karın ağrısıysa onu gemide anlayacaklar. Artık yolcu yolunda gerek. Yeni bi' hafta demek, tatilci yolcuları alma vakti demek." Bir beş dakika daha geçtikten sonra, geminin uzaklaşan ışıkları, bir hat halinde uzanan Dover'ın lambaları, hafif bir meltem ile ay ışığından başka bir şey kalmamıştı.

İkili, "Lord Warden"daki* odalarında uzun uzun oturdu. En büyük kaygılarının ortadan kalkmasına karşın, azımsanamayacak bir şüphenin baskısını üzerlerinde hissediyorlardı. Eğer durum düşündükleri gibiyse, adamın birini ölümüne göndermeyi mi makulleştirmişlerdi? En azından adamı uyarmaları gerekmez miydi? "Hayır," dedi Harrington. "Eğer o, olduğunu düşündüğüm katilse, adil olandan fazlasını yapmış sayılmayız. Yine de daha iyi olur dersen bile onu nasıl ve nerede uyaracaksın ki?" "Sadece Abbeville'de yer ayırtmıştı," dedi Dunning. "O kısmı gördüm. Joanne'nin Gezi Rehberi'nden oradaki otellere bakıp, 'Bilet zarfını kontrol et, gönderen: Dunning,' diye bir telgraf çekersem kendimi daha iyi hissederim. Bugün ayın 21'i: Önünde bir günü olacak. Ama korkarım çoktan karanlığın içine adımını attı." Böylelikle, otellere telgraflar çekildi.

Telgrafların yerine ulaşıp ulaşmadığı, ulaştıysa bile anlaşılıp anlaşılmadığı kısmı meçhul. Bilinen tek şey, 23'ünün akşamüzeri, bir İngiliz gezginin, Abbeville'de,** o sıralar kapsamlı bir ona-

---

Dover'da bulunan bir otel. Fransa'ya giderken M. R. James de genellikle bu otelde konaklıyordu. *–yhn*

Abbeville, Fransa'nın Somme bölgesinde bulunan bir kasaba. Burada bahsi geçen St. Wulfram Kilisesi, M.R. James'in Fransa'ya yaptığı sık ziyaretler sebebiyle iyi bildiği bir kiliseydi. *–yhn*

rım sürecinde olan St. Wulfram Kilisesi'ni incelerken, kuzeybatı kulesinin etrafına kurulan yapı iskelesinden düşen taşın başına isabet etmesiyle oracıkta hayatını kaybettiği ve açıkça ispat edildiği üzere, o anda iskelede hiçbir işçinin bulunmağı yönünde: Gezgine ait belgeler ise şahsın Bay Karswell olduğuna işaret etmekte.

Eklenmesi gereken tek bir detay kaldı. Karswell'in eşyalarının satışında, olduğu gibi satılan Bewick serisi Bay Harrington tarafından iktisap edildi. Gezgin ile iblisin resmedildiği gravürün bulunduğu sayfa, tam da beklediği üzere, tahrip edilmişti. Ayrıca, makul bir fasılanın ardından, Harrington, kardeşinin uykusunda söylemiş olduğu bir şeyi Dunning'e tekrarladı; fakat Dunning onu çok geçmeden susturdu.

Yitik Kalpler

Lincolnshire'ın göbeğinde yer alan Aswarby Hall'un kapısına bir at arabası yanaştığında, tespitlerime göre, 1811 yılının Eylül ayıydı. İçerideki tek yolcu olan ve araba durduğu gibi kendini dışarı atan küçük çocuk, zilin çalınmasıyla malikâne kapısının açılması arasında geçen kısacık zamanda, etrafına hevesli bir merakla bakındı. Kraliçe Anne döneminde inşa edilmiş kare biçimli, kırmızı tuğlalı, yüksek bir ev gördü. Binaya, 1790'lara has klasik tarzda taş sütunlu bir veranda eklenmişti; evin, küçük camları olan, kalın, beyaz ahşap işlemelerle bezeli çok sayıda ince uzun penceresi vardı. Üzerine yuvarlak bir pencere açılmış olan alınlık, binanın ön cephesini taçlandırıyordu. Kolonlarla desteklenen tuhaf camlı geçitlerin ortadaki ana binaya bağladığı kanatlar, binanın sağ ve sol taraflarına doğru uzanıyordu. Ahırlar ile ambarların bu kanatlarda yer aldığı meydandaydı. Her birinin üzerinde, tepesinde altın varaklı rüzgârgülleri bulunan dekoratif kubbeler yer alıyordu.

Akşam güneşi binaya vuruyor, pencerelerin camlarında alevleri andıran parıltılar oluşturuyordu. Hall'un önünde, meşe ağaçlarıyla dolu, göğe doğru yükselen köknarların çevrelediği düzlük bir yeşil alan uzanıyordu. Işık vuran altın renkli horoz biçimindeki rüzgârgülü dışında tamamı parkın ucunda ağaçların arasında gömülü kalan kilisenin çan kulesi saat altıyı vururken, çıkan ses, rüzgârın sesini usulca bastırıyordu. Tüm bunlar, verandada dikilmiş kapının kendisine açılmasını bekleyen çocuğun zihninde, sonbaharın başlarındaki bir akşama yaraşır bir melankoliyle karışık keyifli bir etki uyandırmıştı.

At arabası, çocuğu, altı ay kadar önce öksüz kaldığı Warwickshire'dan getirmişti. Yaşını başını almış kuzeni Bay Abney'nin cömert teklifi sayesinde, çocuk, bundan böyle Aswarby'de yaşamak üzere oraya gelmişti. Bu beklenmedik bir teklifti çünkü Bay Abney hakkında iyi kötü bilgi sahibi olan

herkes, onu, sade bir hayat sürmekte olan bir münzevi olarak görürdü ve istikrarlı bir gidişatı olan hanesine küçük bir oğlan çocuğunun gelişi, yeni ve görünüşe göre oraya pek de uygun olmayan bir unsurun belirmesi demekti. İşin aslı şu ki Bay Abney'nin gerek meşgalelerine gerekse mizacına dair pek az şey bilinmekteydi. Cambridge'deki Yunanca profesörünün dediğine göre, geç dönemde paganların dini inançları konusunda Aswarby malikânesinin sahibi kadar bilgili kimse yoktu. Kütüphanesinde Gizemler, Orpheus'a atfedilen şiirler, Mitras kültü ve Neo-Platoncular hakkında o gün için mevcut olan tüm kaynakların yer aldığı muhakkaktı. Mermer döşemeli holde, sahibinin, Doğu Akdeniz'den oldukça yüksek meblağa getirttiği, Mitras'ın bir boğayı öldürmesini temsil eden güzel bir heykel grubu yer alıyordu. *The Gentleman's Magazine* için bu heykel grubunun bir betimlemesini kaleme almış, *Critical Museum*'da ise, Doğu Roma döneminde Romalıların batıl inançları üzerine yazdığı oldukça dikkate değer bir makale dizisi yayımlanmıştı. Sözün kısası, Bay Abney, kitaplarına gömülü bir adam olarak görülmekteydi ve kendisinin, öksüz kalan kuzeni Stephen Elliott'tan haberdar olması, komşuları açısından, onu bir Aswarby Hall sakini yapmaya gönüllü olmasından bile büyük bir şaşkınlık sebebiydi.

Komşularının beklentileri ne yönde olursa olsun, şurası muhakkak, –ince, uzun ve ağırbaşlı– Bay Abney, genç kuzenine nazik bir karşılama sunacakmış gibi görünüyordu. Ön kapının açılmasıyla, Bay Abney keyiften ellerini ovuşturarak çalışma odasından dışarı fırladı.

"Nasılsın oğlum? Nasılsın? Kaç yaşındasın?" dedi. "Yolculuk yüzünden akşam yemeğini yiyemeyecek kadar yorgun düşmemişsindir umarım...

"Hayır, teşekkür ederim efendim," dedi Efendi Elliott. "Gayet iyiyim."

"İşte iyi bir delikanlı," dedi Bay Abney. "Peki kaç yaşındasın oğlum?"

Daha tanışmalarının ikinci dakikasında bu soruyu ikinci kez soruyor oluşu çocuğa biraz tuhaf göründü.

"Bir dahaki doğum günümde on iki yaşımı doldurmuş olacağım efendim," dedi Stephen.

"Peki doğum günün ne zamandı sevgili oğlum? On bir Eylül'de, ha? Güzel... çok güzel. Önümüzde neredeyse bir sene var, değil mi? Ben –ha ha! – ben bunları defterime not alayım. On iki olduğuna emin misin? Kesin mi?"

"Evet, eminim efendim."

"Pekâlâ! Parkes, onu Bayan Bunch'ın odasına götür, çayını içsin ya da yemeğini yesin... Neyse işte..."

"Peki efendim," diye yanıtladı vakur Bay Parkes ve Stephen'a mutfağa doğru yol gösterdi.

Bayan Bunch, Stephen'ın Aswarby'de o ana dek karşılaştığı en rahat ve insancıl kişiydi. Onu tam anlamıyla evinde hissettiriyordu. Daha on beş dakika geçmeden çok yakın iki arkadaş olmuşlardı ve öyle de kaldılar. Bayan Bunch, Stephen'ın oraya gelişinden elli beş yıl kadar önce o muhitte dünyaya gelmişti ve Hall'da ikamet edişinin de bir yirmi yılı vardı. Haliyle de gerek evin gerekse yörenin ıcığını cıcığını bilen biri varsa o Bayan Bunch'tı ve kendisi, bildiklerini paylaşma konusunda hiç de isteksiz değildi.

Maceraperest ve meraklı bir yapıya sahip olan Stephen'ın, Hall ve Hall'un bahçeleri hakkında kendisine anlatılması için can attığı sürüyle şey vardı. "Defne ağaçlarının bulunduğu yolun bitimindeki tapınağı kim inşa etmişti? Merdivenlerde resmi asılı

duran ve elinin altında bir kafatasıyla bir masada oturmakta olan o yaşlı adam kimdi?" Bu ve bunun gibi pek çok nokta, Bayan Bunch'ın güçlü idraki sayesinde açıklığa kavuşmuştu. Yine de sunulan açıklamaların daha az doyurucu olduğu pek çok konu vardı.

Bir kasım akşamı, Stephen, kâhya kadının odasındaki şöminenin yanına oturmuş, içinde bulunduğu ortam hakkında düşüncelere dalmıştı.

Ansızın, "Bay Abney iyi biri mi? Cennete gidecek mi?" diye sordu, yaşça büyük kimselerin, karara bağlanmasının başka mahkemelerin tasarrufunda olduğu düşünülen bu türden meselelerin yanıtlarını ellerinde bulundurduğu yönündeki çocuklara has o tuhaf güvenle.

"İyi mi? Tanrı iyiliğini versin çocuk!" dedi Bayan Bunch. "Beyefendi gördüğüm en iyi kalpli insandır! Sana hiç, yedi yıl kadar önce sokaklardan aldığı küçük oğlandan bahsetmedim mi? Ya da buraya gelişimden iki yıl sonraki küçük kızdan?"

"Hayır. Bana onları anlatın Bayan Bunch; hemen, şimdi!"

"Şey," dedi Bayan Bunch, "küçük kız hakkında fazla bir şey anımsamıyorum. Beyefendinin günün birinde bir yürüyüşten yanında onunla döndüğünü ve o zamanlar burada kâhya olan Bayan Ellis'e, onunla ilgilenmesi yönünde talimatlar verdiğini biliyorum. Ve zavallıcığın kimsesi yoktu –bunu bana kendisi anlattıydı–, burada bizle herhalde üç hafta kadar kaldı. Derken, damarlarında çingene kanı mı varmış neymiş, bir sabah daha biz gözlerimizi açmadan yataktan çıkıp gitmiş; daha da izine falan rastlanmadı. Beyefendinin buna inanılmaz canı sıkıldı; göletlerin falan sularını boşalttırdı. Ama benim fikrim çingenelerin onu götürdüğü yönünde, çünkü gittiği gece evin etrafından bir saat kadar şarkı sesleri geldi durdu ve Parkes da o akşamüstü ormandan onların bağırışlarını duyduğunu belirtti. Vah ki ne vah! Tuhaf bir çocuktu; kendince pek sessiz sakindi ama onunla alâkadar olmak ne güzeldi; şaşırtıcı ama pek bir evcimendi de."

"Peki ya o küçük oğlan çocuğu?" diye sordu Stephen.

"Ah o zavallıcık!" diye iç geçirdi Bayan Bunch. "O bir yabancıydı –Jovanny diyordu kendine– ve bir kış günü, caddenin oralarda laternasını tıngırdatırken beyefendi bulmuş onu. Nereden geldiğini, kaç yaşında olduğunu, oralara nasıl geldiğini, yakınlarının nerede olduğunu falan içtenlikle sormuş. Ama onda da aynı şey oldu. Herhalde şu yabancılar ele avuca sığmaz kimseler oluyorlar; güzel bir sabah, oğlan da tıpkı o kız gibi ortadan kayboldu. Neden gittiği ve ne yaptığı sene boyunca

kafamızı kurcaladı çünkü laternasını da yanında götürmemiş, öylece bırakıvermişti."

Stephen, akşamın kalanını, Bayan Bunch'ı çeşitli biçimlerde sorguya çekerek ve laternadan ezgiler çıkarmaya çalışarak geçirdi.

Stephen o gece tuhaf bir rüya gördü. Kendi odasının da bulunduğu üst kattaki koridorda, kullanılmayan eski bir banyo vardı. Kapısı kilitli tutulurdu ama üst kısmı camdı ve eskiden orada asılı duran tül perdeler ne zamandır ortada olmadığından, içeri baktığınızda, sağda duvara bitişik halde, pencereye dönük duran kurşun kaplama küveti görebilirdiniz.

Bahsetmekte olduğum gece, Stephen Elliot kendisini camlı kapıdan içeri bakarken buldu. Pencereden süzülen ay ışığı içeriyi aydınlatıyordu ve Stephen, küvette yatan bir figüre bakmaktaydı.

Gördüğü şeye ilişkin tasviri, bana, vakti zamanında Dublin'deki St. Michan Kilisesi'nin yüzyıllar boyu çürümeden muhafaza edilmiş naaşlara sahiplik yapan ünlü mezarlığında gördüklerimi anımsattı. Kefeni andıran bir giysiye sarınmış, soluk kurşuni renkte, tarifsiz derecede zayıf ve acınası haldeki bir figür; ince dudakları dehşet verici, cılız bir gülümsemeyle kıvrılmış halde, elleriniyse kalbine sıkıca bastırmakta.

Stephen'ın onu görmesiyle beraber, o şeyin dudaklarından, uzaktan gelen, nerdeyse işitilmeyecek bir inilti döküldü ve kolları kımıldamaya başladı. Gördüğü şeyin dehşeti Stephen'ın istemsizce gerilemesine neden oldu ve o anda, gerçekten de ay ışığının altında, koridorun buz gibi ahşap zemininde dikilmekte olduğunun farkına vardı. O yaştaki oğlanlar arasında pek de alışıldık olduğunu sanmadığım bir yüreklilik göstererek, rüyasında gördüğü figürün gerçekten de orada olup olmadığını anlamak üzere banyonun kapısına yöneldi. Orada değildi; o da yatağına döndü.

Bayan Bunch, ertesi sabah, Stephen'ın bu hikâyesinden oldukça etkilenmişti. Öyle ki, banyonun camlı kısmına tül perdeyi yeniden takmaya kadar gitti. Dahası, Stephen'ın kahvaltıda içini dökerek bu deneyimini paylaştığı Bay Abney de son derece ilgili görünmekle kalmayıp, "incelemeleri" olarak adlandırdığı yere bu konuya ilişkin notlar da aldı.

Bay Abney'nin kuzenine hatırlatıp durduğu üzere, bahar ekinoksu yaklaşmaktaydı ki bu, antik uygarlıklar tarafından, gençler için önemli olduğu düşünülen bir zamandı. Bu yüzden, Stephen'ın kendisine iyi bakmasında ve geceleri yatak odasının penceresini kapalı tutmasında fayda vardı: Censorinus'un da bu konu üzerine önemli görüşleri bulunmaktaydı. Tam o sıralarda gerçekleşen iki hadise, Stephen'ın zihninde yer etti.

Bunlardan ilki, geçirdiği alışılmadık derecede huzursuz ve basık bir gecenin ardındandı, halbuki hatırladığı kadarıyla belirli bir rüya görmüş falan da değildi.

Ertesi akşam, Bayan Bunch, Stephen'ın geceliğini onarmakla meşguldü.

"Hayret bir şey, Efendi Stephen!" diye haykırdı kızgın bir biçimde. "Geceliğinizi böyle paramparça etmeyi nasıl başarıyorsunuz? Şuna baksanıza efendim, sonra onları yamayıp onarmak zorunda kalan zavallı hizmetkârların başına ne iş çıkarıyorsunuz!"

Gerçekten de, düzeltilebilmesi maharetli bir iğneye bakan, giysiyi mahvedecek nitelikte ve görünüşe bakılırsa kasıtlı açılmış yarıklar ve çentikler vardı. Göğsün sol tarafıyla sınırlı tutulmuşlardı: Aşağı yukarı on beşer santim uzunluğunda, uzun ve birbirine paralel yarıklardı bunlar ve bazıları kumaşı tam olarak delip geçmemişti. Stephen'ın, bunların nereden kaynaklandığına ilişkin tam bir bilgi eksikliğinden öte belirtecek bir şeyi yoktu: Önceki gece orada olmadıklarına emindi sadece.

"Ama," dedi Stephen, "Bayan Bunch, yatak odamın kapısındaki çiziklerin aynısı bunlar. Ve *onları* kendim yapmadığımı adım gibi biliyorum."

Bayan Bunch, hayret içinde ona baktı. Sonra bir mum kaptığı gibi, apar topar odadan ayrıldı; seslerden, yukarı çıkmakta olduğu anlaşılıyordu. Birkaç dakika içinde tekrar aşağı inmişti.

"Yeminle," dedi kadın, "Efendi Stephen, o işaretlerle çiziklerin oraya gelmesi pek tuhaf şey... Sıçan falan şöyle dursun, kedinin köpeğin bile erişemeyeceği yükseklikte bir yer. Sanırsın, çay işi yapan amcamın, kızlarlayken bize anlattığı o Çinli adamın tırnaklarıyla yapılmış çizikler... Sizin yerinizde olsam beyefendiye bir şey demezdim, Efendi Stephen; bir de yatmadan kapımı kitlerdim canım."

"Dua etmeyi bitirdiğim gibi kapımı kilitliyorum zaten Bayan Bunch."

"Ah, ne iyi bir çocuk... Sen dua etmeyi bırakmadıktan sonra kimseler sana bir şeycik yapamaz."

Böylelikle, Bayan Bunch, aralarda düşüncelere dala dala, yatma vaktine dek, zarar görmüş geceliği onarmaya verdi kendi. Bunlar, 1812 senesinin Mart ayında, bir Cuma gecesi yaşanmıştı.

Bunu izleyen akşam, genellikle kendi kilerinde bir başına kalmayı yeğleyen evin uşağı Bay Parkes'ın gelişiyle, her zamanki Stephen ile Bayan Bunch ikilisine biri daha eklenmiş olmuştu. Uşak, Stephen'ın orada olduğunu görmemişti. Dahası, telaşlı bir haldeydi ve âdeti olduğundan daha hızlı konuşuyordu.

İlk lafı, "Beyefendi istiyorsa akşam vakti şarabını kendi alsın," oldu. "O işi ya gündüz vakti yaparım ya da hiç karışmam Bayan Bunch. Ne olduğunu da bilmiyorum ki... Sanki sıçanların işi gibi... Ya da kilere giren rüzgârın. Ama artık eskisi kadar genç değilim ve böyle şeyleri eskiden olduğu gibi halledemem."

"Yani Bay Parkes, biliyorsunuz sıçanların girmesi için hayret verici bir yer Hall."

"Bunu inkâr etmiyorum Bayan Bunch ama şurası da kesin, tersanelerdeki adamlardan konuşan sıçan hakkında az şey duymadım ben. Daha önce bunlara hiç itimat etmemiştim ama bu akşam, ambarın ilerisindeki kapıya kulağımı yaslayacak kadar kendimi alçaltacak olsam neler dediklerini iyi kötü duyardım."

"Ah, Bay Parkes, sizin kuruntularınıza gösterecek tahammülüm yok! Şarap mahzeninde konuşan sıçanlar varmış!"

"Eh, Bayan Bunch, sizinle tartışacak değilim. Tek söyleyeceğim şu: Ambarın ilerisine gider de kulağınızı kapıya yaslarsanız, sözlerimin doğruluğunu saniyesinde kanıtlayabilirsiniz."

"Nasıl saçma sapan laflar bunlar Bay Parkes. Bir çocuğun yanında konuşulacak şeyler değil! Efendi Stephen'ın ödünü koparacaksınız."

"Ne? Efendi Stephen mı?" dedi Parkes, oğlanın orada bulunduğunun farkına vararak. "Bay Stephen sizinle şakalaştığımı gayet iyi bilir Bayan Bunch."

Gerçekten de Efendi Stephen, Bay Parkes'ın başta şaka yapma niyetinde olduğunu farz edecek kadar fazla şey biliyordu. Tümüyle hoş bir biçimde değilse de durum ilgisini çekmişti; fakat uşağı, şarap mahzenindeki deneyimlerine ilişkin daha detaylı bilgi sunmaya ikna etme yönündeki sorularının hiçbiri fayda etmedi.

Geldik 24 Mart 1812 tarihine. Bu, Stephen'ın tuhaf şeyler tecrübe ettiği bir gündü: Evin ve bahçelerin huzursuz bir görünüme büründüğü rüzgârlı ve gürültülü bir gün. Stephen, çitin yanında durmuş parka bakınırken, bitmek bilmez bir görünmez insanlar kafilesinin rüzgârda yanından geçip gittiği hissine kapılmıştı: Direnç göstermeksizin, amaçsızca rüzgârda taşınan, kendilerini durdurmaya ve uçuşlarını sonlandırarak onları koparılmış oldukları yaşayanların dünyasıyla yeniden irtibata geçirecek bir şeyler yakalamaya nafile çabalayan insanlar kafilesi.

O gün, öğle yemeğinin ardından Bay Abney, "Stephen, oğlum, acaba bu gece on bir sularında çalışma odama gelmen mümkün olur mu? O vakte kadar meşgul olacağım ve sana, gelecek yaşantınla alâkalı, bilmen gereken çok önemli bir şey göstermek istiyorum. Bu meseleden Bayan Bunch'a ya da evden herhangi bir

kimseye bahsetmemelisin ve odana her zamanki saatte gitmende de fayda var," dedi.

Böylece hayatında yeni bir heyecan unsuru ortaya çıkmıştı: Stephen, saat on bire dek uyanık kalma fırsatını havada kaptı. O akşam, üst kata çıkarken kütüphanenin kapısından içeri göz attığında, normalde odanın köşesinde duran maltızın şöminenin önüne taşınmış olduğunu gördü. Masada, gümüş kaplama bir kadehte şarap duruyordu; yanındaysa, üzerinde yazılar bulunan kâğıtlar. Stephen oradan geçerken, Bay Abney, yuvarlak, gümüş bir kutudan maltıza tütsü atıyordu fakat onun adımlarını fark etmemiş gibiydi.

Rüzgâr dinmişti; dolunaylı, sakin bir geceydi. Saat on civarı, Stephen, yatak odasının açık penceresi önünde dikilmiş, dışarıya bakıyordu. Gece her ne kadar sakin olsa da, uzaktaki, mehtabın vurduğu ormanın gizemli ahalisi henüz sükûnete kavuşmuş değildi. Arada bir, gölün karşı tarafından gelen, yitik ve ümitsiz haldeki gezginlerin tuhaf haykırışları duyuluyordu. Bunlar, baykuşların ya da su kuşlarının çıkardığı sesler olabilirdi fakat her ikisine de benzemiyorlardı. Sanki sesler daha bir yakınlaşmıyor muydu? Şimdi suyun daha yakın bir bölgesinden geliyorlardı ve birkaç dakika sonraysa, fundalıkların etrafında dalgalanıyor gibiydiler. Derken kesildiler. Fakat tam Stephen pencereyi kapatıp *Robinson Crusoe* okumaya dönecekken, gözüne, Hall'un bahçe tarafına uzanan çakıllı taraçada dikilen iki figür ilişti: Görünüşe bakılırsa biri kız biri oğlan olan iki figür, yan yana durmuş, pencerelere bakıyorlardı. Kızın görünüşündeki bir şey, Stephen'a, karşı konulmaz biçimde, banyodaki figürle ilgili rüyasını anımsattı. Oğlansa Stephen'da daha şiddetli bir korku uyandırdı.

Kız, ellerini kalbinin üstünde kavuşturmuş, yarı gülümseyerek hareketsiz halde dururken, siyah saçlı, zayıf yapılı, yırtık pırtık kıyafetler içindeki oğlan, tehditkâr bir biçimde ve dindirilemez bir açlık ve özlemle kollarını havaya kaldırdı. Ay ışığı, neredeyse say-

dam olan ellerini aydınlattığında, Stephen, oğlanın tırnaklarının korkutucu derecede uzun olduğunu gördü; öyle ki, ışık, tırnaklarının içinden geçip gidiyordu. Oğlanın öylece kolları havada durması çok ürkütücü bir görüntü ortaya çıkarıyordu. Göğsünün sol tarafında, kapkara, genişçe bir yarık vardı ve akşam boyu Aswarby ormanlarında yankılandığını duyduğu o aç ve kimsesiz haykırışlar oradan Stephen'ın kulaklarına değil de beynine sökün etti. Akabinde, bu dehşet verici ikili, kupkuru çakılların üzerinde hızla ve sessizce ilerledi; Stephen artık onları görmüyordu.

Stephen, tarifsiz bir korkuya kapılmış olsa da, mumunu alıp aşağı, Bay Abney'nin çalışma odasına gitmeye kararlıydı; ne de olsa kararlaştırdıkları buluşma vakti oldukça yaklaşmıştı. Çalışma odası ya da kütüphanenin bir yanı ön taraftaki koridora açılıyordu ve içinde bulunduğu dehşetle harekete geçen Stephen'ın oraya varması çok vakit almadı. İçeri girmek hiç kolay olmadı. Anahtarın alışıldığı üzere kapının dışında takılı olmasına bakarak, Stephen, kapının kilitli olmadığına neredeyse emindi. Kapıyı arka arkaya çaldıysa da bir türlü yanıt alamadı. Bay Abney meşguldü: Konuşmaktaydı. Ne?! Feryat etmeye kalkışması nedendi? Ve neden feryadı boğazında düğümlenip kalmıştı? O da mı gizemli çocukları görmüştü? Şimdiyse ortalık durulmuş, kapı, Stephen'ın çılgına dönmüş bir halde, dehşet içindeki iteklemelerine teslim olmuştu.

Bay Abney'nin çalışma odasındaki masada bulunan birtakım kâğıtlar, bunları anlayacak yaşa geldiğinde Stephen Elliott için durumu açıklar mahiyette olmuştu. Kâğıtlardaki en önemli cümleler şu şekildeydi:

"Antik uygarlıkların ekseriyetle sahip oldukları kuvvetli bir inanç –ki deneyimlerim, beni, onların bu konulardaki savlarına güven duymaya itti– biz modernlerin barbarca usuller olarak görebileceği belirli birtakım işlemlerin icrası yoluyla, insanın ruhani

becerileri bakımından son derece dikkate değer bir aydınlanmaya erişeceği yönündeydi: Söz gelişi, belli sayıda hemcinsinin benliğini emmek yoluyla, kişi, evrenimizdeki doğa güçlerini kontrol eden ruhani varlıklar üzerinde tam bir egemenlik kazanabilir.

Simon Magus'un, *Clementine Recognitions*'ın yazarı tarafından kullanılan hakaretamiz ifadeden faydalanılacak olursa, 'katlettiği' bir oğlanın ruhu aracılığıyla uçabildiği, görünmez olabildiği ya da istediği herhangi bir şeyin suretine girebildiği kaydedilmiştir. Dahası, Hermes Trismegistus'un yazılarında, benzer sevindirici sonuçlara, on iki yaşın altındaki en az üç kişinin kalplerinin emilmesi yoluyla da varılabileceği hususunun hatırı sayılacak kadar ayrıntılı bir şekilde kaleme alındığını gördüm. Son yirmi yılımın büyük kısmını bu reçetenin doğruluğunu sınamaya adayıp, bu uğurda, toplumda hissedilebilir bir boşluğa sebebiyet vermeksizin rahatlıkla ortadan kaldırılabilir şahısları deneyimin *corpora vilia*'sı* olarak seçtim. Sonuca ulaştırdığım ilk adım, 24 Mart 1792 tarihinde, Phoebe Stanley adındaki, çingene soyundan gelme bir kızın ortadan kaldırılması oldu. İkinci adımsa, 23 Mart 1805 gecesi, Giovanni Paoli adındaki gezgin bir İtalyan delikanlının ortadan kaldırılmasıydı. Hislerime tümüyle karşıt bir ifade kullanılacak olursa, son 'kurban' ise kuzenim Stephen Elliot olmak durumunda. Onun vakti de 24 Mart 1812 olmak zorunda.

Gerekli emilimin gerçekleştirilmesi adına en uygun yöntem, deneğin kalbinin *diri diri* sökülüp yakılarak kül edilmesi ve küllerin, tercihen Porto şarabı olmak üzere, yarım litre kırmızı şarapla karıştırılmasıdır. Hiç değilse ilk iki deneğin cesetlerinden geriye kalanları gizlemekte fayda vardır: Kullanılmayan haldeki bir banyo ya da şarap mahzeni, bu türden bir amaç için elverişli olacaktır. Deneklerin psişik parçalarından, popüler dilin 'hayalet'

(Lat.) "Corpus vile"ın çoğulu. Kelime anlamı "değersiz beden(ler)" olup, "gözden çıkarılabilir denekler" anlamında kullanılmaktadır. *—çn*

adı altında paye verdiği kimi rahatsızlıklar kendini gösterebilir. Fakat –bu deneyin sadece kendileri için uygun olduğu– sağduyu sahibi kimseler, bu varlıkların intikam alma yönündeki cılız gayretlerine pek az aldırış etme eğiliminde olacaktır. Deneyin, başarılı olması halinde, bana bahşedeceği genişletilmiş ve özgürleştirilmiş varoluş üzerine tefekkür etmekten capcanlı bir tatmin duygusu yaşıyorum: Bu, beni, (sözde) beşeri adaletin erişebileceğinin ötesine taşımakla kalmayacak, ölüm olasılığının kendisini de büyük oranda bertaraf edecektir."

Bay Abney, sandalyesinde, kafası geriye yatmış, yüzüne hiddet, korku ve ölümcül bir acı ifadeleri kazınmış halde bulundu. Sol tarafındaki, parçalanma sonucu oluşmuş korkunç yara, kalbini gözler önüne seriyordu. Ellerinde kan yoktu ve masanın üzerindeki uzun bıçak da tertemizdi. Yaralanmalara, yırtıcı bir yabani kedi neden olmuş olabilirdi. Çalışma odasının penceresi

açıktı ve adli tabibin görüşü, Bay Abney'nin ölümünün yabani bir yaratığın elinden olduğu yönündeydi. Fakat Stephen Elliot'ın elindeki, alıntı yapmış olduğum belgeler, onu farklı bir sonuç çıkarmaya götürüyordu.

Dişbudak Ağacı

Yolu Doğu İngiltere'ye düşmüş olanlar, orada çokça rastlanan nispeten ufak kır evlerini bilirler: Genelde İtalyan tarzı, üç ila dört dönüm arasında değişen büyüklüğe sahip bahçelerle çevrelenmiş, hayli rutubetli küçük binalar. Bu evlerin, meşe ağacından gri renkte çitleriyle, ulu ağaçlarıyla, kamışlı gölleriyle ve uzun orman yollarıyla, kendimi bildim bileli, beni oldukça cezbeden bir tarafları olmuştur. Ayrıca, sütunlu girişler de hoşuma gider –belki de on sekizinci yüzyıl sonlarına özgü "Grek" üslubu kazandırılacak şekilde sıvanmış olan kırmızı tuğlalı Kraliçe Anne evine tutkun olduğumdan. İçindeki hol de, ta çatıya kadar uzanır ve bir galeriyle ve küçük bir orgla donatılmış bir holdür bu. On üçüncü yüzyıldan kalma bir Mezmur kitabından tutun Shakespeare metinlerine kadar her şeyi bulabileceğiniz kütüphanelerden de hoşlanırım. Elbette resimlerden de hoşlanırım; ama belki de en çok hoşuma giden şey, bu türden bir evde, ilk yapıldığı zamanlardaki hayatın nasıl olduğunu tasavvur etmektir: Mal sahiplerinin şimdikinden daha kötü durumda olmayıp saadet içinde yaşadığı; gani gani para yoksa bile, zevklerin çeşitlilik gösterdiği ve yaşamın ilgi çekici olduğu zamanlarda. Benim de böyle bir evimin olmasını ve onu çekip çevirmeye ve de arkadaşlarımı mütevazı bir biçimde ağırlamaya yetecek paramın bulunmasını dilerdim.

Fakat konudan sapmış bulunuyorum. Sizlere, az önce tasvir etmeye çalıştığım türden bir evde yaşanan bir dizi garip olayı

aktarmam gerekiyor. Bu ev, Suffolk'taki Castringham Hall. Sanıyorum hikâyemin geçtiği dönemin ardından evde pek çok değişikliğe gidildi fakat tarif etmeye çalıştığım temel özellikler yerli yerinde duruyor: İtalyan tarzı sütunlu giriş, kare bir blok halindeki beyaz ev, içerisinin dışından daha eski oluşu, salkım salkım ağaçları olan bahçe ve de göl. Evi diğer pek çoklarından ayıran yegâne özellik gitmiş durumda. Bahçeden eve doğru baktığınızda, sağ tarafta, duvar yönünde beş buçuk metrelik bir alana yayılan muazzam büyüklükteki yaşlı bir dişbudak ağacını görebilirdiniz. Ağacın dalları, binaya değiyor ya da ona kıl payı mesafede kalıyordu. Sanıyorum, Castringham'ın müstahkem mevki olmaktan çıkması ve hendeğin doldurulup, Elizabeth tarzı konutun inşa edilmesinden bu yana ağaç oradaydı. Her halükârda, 1690 yılına gelindiğinde ağaç neredeyse tam boyutlarına kavuşmuş durumdaydı.

O sene, Hall'un bulunduğu bölge, birkaç cadı davasına sahne olmuştu. Sanıyorum, eski zamanlardaki evrensel cadı korkusunun kökeninde yatan elle tutulur nedenlere ilişkin makul tahminlere ulaşmamız daha sürecek, tabii öyle bir neden varsa. Bu suçla itham edilenler, gerçekten de herhangi bir türden olağandışı gücün etkisi altında olduklarına inanmış mıydılar, komşularına kötülük yapma gücüne değilse bile az ya da çok böyle bir arzuya sahip miydiler, yoksa tüm o itiraflar –ki sayıca hiç de azımsanamayacak kadarlar– cadı avcılarının işkenceleriyle zorla mı yaptırıldı: Bunlar, zannediyorum ki çözüme kavuşmuş sorular değil. Ve elimizdeki anlatı beni biraz düşündürüyor. Salt uydurmaymış gibi tamamen elimin tersiyle itemem. Okur kendi hükmüne kendi varmak durumunda.

Castringham da otodafe'ye bir kurban verdi. Kurbanın adı Bayan Mothersole idi ve kendisi, köy cadılarının genelinden, durumunun görece iyi olması ve etkili bir pozisyonda bulunması bakımından ayrılıyordu. Onu kurtarmak adına, yörede bulunan

çok sayıda itibarlı çiftçi çaba sarf etmişti. Karakterine tanıklık etmek için ellerinden geleni yapmış, jürinin kararına ilişkin olarak da hayli kaygı duymuşlardı.

Fakat kadını ölüme götüren şey, Castringham Hall'un o günlerdeki sahibi Sir Matthew Fell'in sunduğu delil olmuştu. Adam, Bayan Mothersole'u, dolunay vakti "evinin yakınındaki dişbudak ağacından" küçük dallar toplarken üç defa penceresinden izlediğine dair yeminli ifade vermişti. Kadın, üzerinde yalnız bir iç gömlekle dallara tırmanmış, olağandışı bir kıvrıma sahip bir bıçakla küçük dalları kesiyor ve bunu yaparken de görünüşe göre kendi kendine konuşuyormuş. Sir Matthew onu yakalamak için elinden geleni yapmış fakat kadın her defasında kazara çıkardığı seslerin farkına varmış ve nihayetinde adamın bahçeye indiğinde görebildiği tek şey, köy yönüne giden patikayı koşarak kateden bir yabani tavşan olmuş.

Üçüncü gecede, Sir Matthew onu olanca hızıyla takip etmeyi kafasına koymuş ve doğrudan Bayan Mothersole'un evine gitmiş. Fakat kapıyı yumruklayarak geçirdiği on beş dakikanın ardından, kadın aksi ve görünüşe göre yataktan yeni çıkmışçasına uykulu bir ifadeyle gelmiş, adamsa ziyaretine makul bir açıklama bulamadan kalakalmış.

Yöre sakinleri tarafından sunulan ve bu kadar çarpıcı ya da sıradışı olmayan çok sayıda kanıt bulunmasına karşın, Bayan Mothersole, esas olarak bu delilden hareketle suçlu bulunup ölüme mahkûm edilmişti. Davadan üç hafta sonra, beş altı tane daha bahtsız mahlukla birlikte, Bury St. Edmunds'da asılmıştı.

O zamanlar Şerif Yardımcısı olan Sir Matthew Fell infaz sırasında oradaydı. Araba, darağaçlarının kurulduğu, Northgate açıklarındaki yeşillik tepeye giden yola koyulduğunda, yağmurun çiselediği, nemli bir mart sabahıydı. Diğer kurbanlar ya hissizleşmiş ya da ıstıraptan bitap düşmüş haldeydiler; Bayan Mothersole ise yaşarken olduğu kadar ölürken de farklı bir mizaç

sergilemekteydi. O dönemden birinin dile getirdiği üzere, "zehirli hiddeti, infazda hazır bulunanlar –ve hatta cellat– üzerinde öyle bir tesir bıraktı ki kendisini gören herkes tarafından tasdik edildiği üzere, kadın, azgın şeytanın canlı bir veçhesi gibiydi. Buna karşın, yasanın uygulayıcılarına karşı hiçbir direnç göstermedi; yalnızca, ona el sürenlere öyle dehşet verici ve zehir saçan gözlerle baktı ki –aralarından birinin sonradan beni temin ettiği üzere– bakışlarının salt düşüncesi bile altı ay boyunca içten içten o kişilerin zihnini kemirmeye yetti."

Ne var ki, söylediği bildirilen şeyler görünüşte anlamsız sözlerdi: "Hall'da ziyaretçiler olacak." Birden fazla kez, alçak sesle bu sözleri tekrarlamıştı.

Sir Matthew Fell, kadının duruşundan etkilenmemiş değildi. Yargılama işinin sonlanmasından sonra birlikte eve dönerlerken Bölge Rahibi ile bu konu üzerine söyleşti. Davada sunduğu delil pek de gönüllü bir biçimde verilmiş değildi; kendini cadı avı çılgınlığına kaptırmış olanlardan değildi. Ama o zaman da daha sonra da belirttiği üzere, konu üzerine halihazırda verdiğinden farklı bir beyan vermesi mümkün olmadığı gibi, gördükleri konusunda yanılmış olması ihtimali de yoktu. İşlerini güzellikle çözmeyi seven biri olarak ona, muamelenin bütünü tiksinti verici geliyordu; ama bu işte, yerine getirilmesi gereken bir görev görmüş ve yerine getirmişti. Hislerinin özü bu minvaldeydi ve Bölge Papazı da bunları, aklı başında her adamın yapması gerektiği gibi, takdirle karşıladı.

Birkaç hafta sonra, mayısta tam dolunay zamanı, Bölge Papazı ile toprak sahibi bir kez daha parkta bir araya gelip, birlikte Hall'a doğru yürüdüler. Lady Fell, ağır bir hastalığın pençesine düşen annesinin yanındaydı, Sir Matthew ise evde yalnızdı; bu yüzden de Bölge Papazı Bay Crome'u, Hall'da, biraz geç saatteki bir akşam yemeğine kalmaya ikna etmek kolay olmuştu.

Sir Matthew o akşam pek hoşsohbet sayılmazdı. Konuşma

temel olarak ailevi ve mahalli meseleler etrafında seyretti ve şans bu ya, Sir Matthew, mülklerine ilişkin birtakım dilek ve niyetlerinin yer aldığı bir pusula kaleme aldı ki bu, sonrasında ziyadesiyle faydalı olacaktı.

Bay Crome saat dokuz buçuk civarı eve dönmek üzere yola koyulacakken, Sir Matthew ile ikisi, ilkin, evin arka tarafındaki çakıllı yolda gezintiye çıktılar. Bay Crome'a çarpıcı gelen tek hadise şu oldu: Tasvir ettiğim, binanın pencerelerine yaklaşacak kadar büyümüş olan dişbudak ağacını gördükleri bir yerdeydiler ki Sir Matthew durup şöyle dedi:

"Dişbudağın gövdesinde bir aşağı bir yukarı koşuşturan şey ne? Bir sincap olamaz; onlar şimdiye yuvalarında olmalılar."

Bölge Rahibi bakınca, hareket halindeki mahluku gördü ama ay ışığında rengini çıkaramadı. Buna karşın, bir an için görünen keskin dış hatları beynine kazındı ve dediğine göre, kulağa ne kadar aptalca gelse de, sincap olsun olmasın o şeyin dörtten fazla bacağı olduğuna yemin edebilirdi.

Yine de o bir anlık bir görüntüye ilişkin yapılabilecek bir şey olmadığından, adamlar ayrıldılar. Belki bir daha buluşacaktıysalar da buna yıllar vardı.

Ertesi gün, Sir Matthew Fell, âdeti olduğu üzere sabah altıda aşağı inmiş değildi. Ya da yedide. Hatta sekizde bile. Hal böyle olunca, hizmetkârlar gidip oda kapısını çaldılar. Kaygılı bekleyişlerinin ve ahşap kaplamalara ardı ardına inen yumrukların uzun bir tasvirine girişmemin gereği yok. Kapı sonunda dışarıdan açıldı ve efendilerini ölmüş ve morarmış halde buldular. Tahmin etmiş olduğunuz üzere. O an için bir şiddet izine rastlanmamakla beraber, pencere açık vaziyetteydi.

Adamlardan biri Rahip'i getirmeye gitti; sonra da onun talimatları doğrultusunda, adli tabibi bilgilendirmek üzere yola çıktı. Bay Crome elinden geldiği kadar çabuk Hall'a gitti ve kendisine, ölü adamın yattığı oda gösterildi. Bay Crome evraklarının ara-

sında birtakım notlar bırakmıştır ki, Sir Matthew'a karşı duyulan içten saygının ve kederin bir göstergesidir bunlar. Olayların akışına ve de o günün yaygın inanışlarına ışık tutması bakımından şu pasajı aynen aktarıyorum:

"Odaya zorla girildiğine delalet eden en ufak bir iz yoktu; ama kanatlı pencere, zavallı arkadaşımın bu mevsimde hep bıraktığı gibi, açık vaziyetteydi. Yaklaşık yarım litrelik haznesi olan gümüş bir kapta, kendisinin akşam içkisi olan bir ufak bira içmiş ama bu akşam hepsini bitirmemişti. İçki, Bury'den gelen hekim Bay Hodgkins tarafından incelendiyse de, kendisinin daha sonra otopsiye ilişkin verdiği yeminli ifadesinde beyan ettiği üzere, içinde zehirli türden bir maddeye rastlanmadı. Cesette görülen muazzam şişme ve morarma, haliyle komşular arasında zehir konusunda söylentiler çıkmasına neden oldu. Beden, yatakta intizamsız bir pozisyonda duruyordu: Öylesine çarpık bir haldeydi ki, kıymetli dostum ve velinimetimin korkunç acı ve ıstırap içinde hayatını kaybettiğini varsaymak olası görünüyordu. Henüz açıklığa kavuşmamış olan ve beni, bu barbarca cinayetin faillerinin bir çeşit korkunç ve ustalıklı tasarımları olduğu savına götüren şey şuydu: Cesedin temizlenmesi ve cenaze için hazırlanmasıyla görevlendirilen kadınlar, ki her ikisi mahzun kimseler oldukları gibi hazin görevlerinde son derece saygın şahsiyetlerdi, zihnen ve fiziken büyük bir acı ve elem içinde bana gelip, esasında ilk incelemede doğrulanmış olan şeyleri tekrarlamış oldular; cesedin göğsüne çıplak elle dokunmalarıyla beraber, avuç içlerinde, normalin dışında, şiddetli bir ağrı ve yanma hissettiklerini, hemen ardındansa önkollarının bütününün aşırı bir biçimde şiştiğini ve acının devam ettiğini söylediler –ki bunu takip eden haftalar boyunca vazifelerinin icrasını bir kenara bırakmak durumunda kaldılar– lakin deride görünen bir iz yoktu.

Bunu duyduğum gibi, hâlâ evde bulunan hekimi çağırttım ve küçük bir kristal büyüteç yardımıyla, bedenin o bölgesinde-

ki deride görülen duruma ilişkin elimizden geldiğince özenli bir kanıt arayışına giriştik; fakat elimizdeki aletle, birkaç tane ufak tefek delik ya da batma tarzı şeyin ötesinde, önemli bir şey saptayamadık; ki nihayetinde, geçtiğimiz çağın zehirle öldürmekle meşhur İtalyanlarının korkunç maharetlerinin diğer örnekleriyle beraber Papa Borgia'nın yüzüğünü hatırlayarak, bunların, zehrin zerk edildiği noktalar olabileceği sonucuna vardık.

Cesette görülen belirtiler hakkında söylenecek çok şey var. Benim ekleyeceğim kısma gelince, bu salt bana ait bir deney ve herhangi bir kıymeti olup olmadığını muhakeme etmek sonraki nesillerin işi. Daha az ehemmiyetli anlarda olduğu kadar bu vahim durumda da dakik olan arkadaşım, geceleri ve sabahları ilk uyandığında belirli bir miktar okumak üzere yatağının yanındaki komodinin üzerinde küçük boyutlarda bir Kutsal Kitap bulundururdu. Onu elime aldığım gibi –tabii öncesinde, bu zavallı siluetin incelenmesi yerini bunun menşei üzerine bir tefekküre bıraktığından, layığıyla gözyaşı döktükten sonra– böyle ümitsiz anlarda ışık vaat eden en ufak bir parıltıya bile tutunmaya temayülümüz olduğundan, adına *Sortes* denilen eski ve pek çoklarınca batıl itikatlara dayanan bir uygulama olarak görülen usulü bir denemek aklıma geldi ki bu usul, Kutsal Majesteleri, merhum Şehit Kral *Charles* ile Lord *Falkland*'in vakalarında sıkça bahsedilen başlıca hadisedir. İtiraf etmem gerekiyor ki bu denememden pek bir fayda sağlamış olmadım. Yine de sonuçları kaydedeceğim, zira bu dehşetengiz olayların nedenleri ve menşei araştırıldıkça, benimkinden daha yüksek bir zekâ, o sonuçların bu vakadaki kötülüğün asıl kaynağına işaret ettiğini ortaya koyabilir.

"Bunun üzerine, üç deneme yaparak, kitabı açtım ve parmaklarımı belli kelimeler üzerine koydum: İlk kelimeler Luka 13: 7'den *Onu kes*; ikincisi Yeşaya 13:20'den *Orada bir daha kimse yaşamayacak*; üçüncüde de Eyüp 39:30'dan *Onun yavruları da kanla beslenir* çıktı karşıma."

Bay Crome'un evraklarından alıntılanması gereken kısım bu kadar. Sir Matthew Fell usulünce tabuta koyulup toprağa verildi ve bir sonraki pazar Bay Crome, "Aklın Eremeyeceği Yol ya da İngiltere'nin İçinde Bulunduğu Tehlike ve Deccal'in Kötü Niyetli İşleri" başlığıyla basılmış da olan cenaze vaazını verdi. Civarda yaygın bir biçimde kabul gören ve Bölge Rahibi'nin da benimsediği görüş, toprak sahibinin, nükseden bir Katolik komplosuna kurban gittiği yönündeydi.

Sir Matthew Fell'in oğlu ikinci Sir Matthew, unvanın da mülklerin de vârisi oldu. Böylece Castringham trajedisinin ilk perdesi sona erdi. Şaşırtıcı bir şey olmasa da, yeni Baronet'in babasının ölmüş olduğu odaya yerleşmediği noktası da söylenmeden geçilmemeli. Ve de orada kaldığı süre boyunca, arada gelen giden bir ziyaretçi dışında kimsenin geceyi orada geçirmediği. Kendisi 1735 senesinde vefat etti; hüküm sürdüğü döneme damgasını vuran özel bir şey aklıma gelmiyor: Zaman ilerledikçe nispeten artma eğilimi gösteren, büyükbaş hayvanlar ve genel olarak çiftlik hayvanları arasında devamlı gerçekleşen tuhaf ölüm vakaları dışında.

Bu konuya ilişkin detaylarla ilgilenenler, 1772 senesine ait *Gentleman's Magazine* dergisine gönderilmiş bir mektupta yer alan ve Baronet'in kendi belgelerindeki olgulara dayanan istatistiksel verilere ulaşabilirler. Baronet, çözümü, gece oldu mu hayvanlarının tümünü ahırlara kapatıp bahçesinde tek bir koyun bırakmamakta buldu. Geceleri içeride geçiren hiçbir şeye herhangi bir saldırı gerçekleşmediğini fark etmişti zira. Bunun ardından, bu rahatsızlık, yabani kuşlar ve av hayvanlarıyla sınırlı bir hal aldı. Fakat elimizde belirtilerin yeterli tarifi bulunmadığından ve gece boyu sürdürülen gözlemler de ipucu bulma bakımından randıman sağlamadığından, Suffolklu çiftçilerin "Castringham illeti" dedikleri durum üzerinde fazlaca durmayacağım.

Dediğim gibi, ikinci Sir Matthew 1735'te hayatını kaybetti

ve yerini, bekleneceği üzere, oğlu Sir Richard'a bıraktı. Bölge kilisesinin kuzey tarafına, aile adına kilise sıralarının yapılması onun zamanında oldu. Toprak sahibinin aklındakiler öyle geniş çaptaydı ki, binanın o kutsanmamış tarafındaki çok sayıda mezarın, istediklerinin yapılabilmesi uğruna yerlerinden edilmeleri gerekti. Aralarından biri de, kilisenin ve kilise bahçesinin planına ilişkin Bay Crome tarafından hazırlanmış olan notlar sayesinde yeri tam olarak bilinen, Bayan Mothersole'un mezarıydı.

Hâlâ bazı kimselerce hatırlanmakta olan meşhur cadının mezarından çıkarılacağı bilgisinin duyulmasıyla köydekilerde bir merak uyanmıştı. Ve tabutun sağlam ve iyi durumda olmasına karşın, içinde, naaştan, kemiklerden ya da kalıntılardan eser olmadığı ortaya çıkınca da şaşkınlık ve tedirginlik duyguları kendini gösterdi. Onun toprağa verildiği dönemde mezar hırsızlığı kabilinden şeyler hayal dahi edilmediğinden ve teşrih amaçlı kullanımlar dışında bir cesedi çalmak için makul bir gerekçe tasavvur etmek güç olduğundan, bu gerçekten de tuhaf bir şeydi.

Olay, cadı davalarına ve bu meselelerin istismar edilişine dair hikâyelerin kırk seneden beri faal olmayı bıraktığı bir dönemde gündeme gelmiş ve Sir Richard'ın, tabutun yakılması yönündeki talimatları, her ne kadar gereğince yerine getirilmiş olsa da, pek çoklarınca deli cesareti olarak nitelendirilmişti.

Sir Richard, yıkım saçan bir yenilikçiydi, orası kesin. Onun zamanından önce Hall, pek tatlı kırmızı tuğlalardan oluşan bir binaydı; fakat Sir Richard İtalya'ya seyahat etmiş ve kendisine İtalyan zevki aşılanmıştı. Üstüne bir de atalarından daha fazla paraya sahip olduğundan, bir İngiliz evi olarak devraldığı yeri geriye bir İtalyan sarayı olarak bırakmaya kararlıydı. Böylece, dış kaplama ve kesme taşlar tuğlaları gizledi; evin girişiyle bahçelere Roma tarzı pek vasat mermerler yerleştirildi; gölün karşı kıyısına, Tivoli'deki Sibyl Tapınağı'nın bir kopyası dikildi ve Castringham, tümüyle yeni –ama söylemeden geçemeyeceğim, bir o kadar da

cazibesi azalan– bir görünüm kazandı. Fakat sonraki yıllarda çok hayranlık topladı ve muhit eşrafından pek çok kimse için bir emsal teşkil etti.

Bir gün (yıllardan 1754'tü), Sir Richard, huzursuz geçen bir gecenin sabahına uyandı. Rüzgârlı bir gece olmuştu ve bacasından sabaha kadar dumanlar tüttüğü halde hava o kadar soğuktu ki, ateşi halen harlı vaziyette tutması icap ediyordu. Bir de bunun yanında, pencere tarafında bir şey öyle tıkırtılar çıkarıyordu ki insana rahat vermiyordu. Dahası, gün içinde gelmeleri beklenen konuklar meselesi vardı ve gelenler eğlence bekliyor olacaktı, fakat hayvanlar arasındaki hastalık salgınları (ki salgın, av sürecinde de devam etti) av konusundaki şöhretini kaybetmekten endişe duyacağı kadar ciddi bir boyut almıştı. Fakat ona en çok dokunan kısım, uykusuz geçen gece meselesiydi. O odada bir daha uyuması mümkün değildi.

Kahvaltı sırasında zihninde dolanan temel mesele buydu ve bunun ardından, kendi temayüllerine en uygun gelen odanın hangisi olduğunu tespit etmek adına sistemli bir incelemeye girişti. Uygun odayı bulması epey sürdü. Şu odanın penceresi doğuya bakıyordu, bununki kuzeye; ötekinin kapısının önünden sürekli hizmetçiler geçip duruyordu ve içerideki karyoladan da hoşlanmamıştı. Hayır, batıya bakan bir oda olmalıydı ki sabahın köründe güneş onu uyandırmasın. Ve de ev işlerinin hareketliliğinden uzakta bir yer olmalıydı. Kâhya kadının elindeki seçenekler tükenmişti.

"Sir Richard," dedi, "biliyorsunuz evde dediğiniz şekilde tek bir oda var."

"Hangisiymiş?" diye sordu Sir Richard.

"Sir Matthew'unki. Batı Odası."

"O halde beni oraya yerleştir de bu gece orada yatayım," dedi efendi. "Ne taraftaydı? Şuradandı elbette," diyerek ivedilikle çıktı.

"İyi ama Sir Richard, geçtiğimiz kırk sene boyunca orada kimse kalmadı. Sir Matthew'un ölümünden bu yana oda pek havalandırılmadı."

Kadın, bu şekilde konuşarak var gücüyle adamın ardından atıldı.

"Gelip kapıyı açın Bayan Chiddock. En azından odaya bakacağım."

Böylece kapı açıldı; oda gerçekten de oldukça havasızdı ve topraksı bir kokusu vardı. Sir Richard pencereye doğru gitti ve âdeti olduğu üzere sabırsız bir tavırla panjurları geriye doğru savurup pencerenin kanadını açtı. Evin bu tarafı tadilat çalışmalarından büyük oranda azade kaldığından, o muazzam dişbudak ağacıyla bitişik bir hal almıştı ve bundan başka gözlerden saklı haldeydi.

"Odayı gün boyu havalandırın Bayan Chiddock ve akşamüstü yatak takımımı buraya getirin. Kilmore Piskoposu'nu da benim eski odama yerleştirin."

"Rica etsem, Sir Richard," dedi yeni bir ses, bu konuşmayı bölerek, "bana kısa bir görüşme lütfeder miydiniz acaba?"

Sir Richard döndü ve kapı eşiğinde durmuş, başıyla selam veren siyahlar içinde bir adam gördü.

"Bu davetsiz ziyaretim için anlayışınıza sığınıyorum. Belki beni çıkaramayabilirsiniz. Adım William Crome; büyükbabam, sizin büyükbabanız zamanında Bölge Rahibi'ydi."

"Crome isminin Castringham'a her daim giriş izni vardır efendim," dedi Sir Richard. "İki nesillik bir dostluğu tazelediğimize memnun oldum. Size ne şekilde yardımcı olabilirim? Ziyaret saatinizden ve –yanlış yorumlamıyorsam– duruşunuzdan anladığım kadarıyla biraz aceleniz var."

"Tespitinizde yerden göğe kadar hakkınız var. Elimden gelen en acil şekilde Norwich'ten Bury St. Edmunds'a gitmeye çalışıyordum da büyükbabamın ölürken bıraktıklarını incelerken kar-

şımıza çıkan birtakım evrakları size bırakmak üzere yol üstünde buraya uğradım. Notlarda birtakım ailevi meseleler bulabileceğiniz düşünüldü."

"Muazzam bir yardımseverlik gösteriyorsunuz Bay Crome. Eğer benimle oturma odasına gelip bir kadeh şarap içme nezaketini gösterebilirseniz evraklara ilk olarak birlikte göz gezdirebiliriz. Ve siz, Bayan Chiddock, dediğim gibi, bu odayı havalandırma işiyle alâkadar olun... Evet, büyükbabamın öldüğü yer burası... Evet, ağaç belki de odayı biraz rutubetli bir hale getiriyor... Hayır, bunları daha fazla dinlemek istemiyorum. Ne olur güçlük çıkarmayın. Emirleri duydunuz. Harekete geçin. Beni izler misiniz beyefendi?"

Çalışma odasına geçtiler. Genç Bay Crome'un –kendisi o zamanlar Cambridge Clare Hall'da henüz göreve başlamış ve hemen akabinde Polyaenus'un saygın bir edisyonunu yayımlamıştı– getirmiş olduğu paket, başka şeylerin yanı sıra, ihtiyar Bölge Rahibi'nin, Sir Matthew Fell'in vefatı münasebetiyle almış olduğu notları da içermekteydi. Ve Sir Richard, *Sortes Biblicae* denilen bu muammalı yöntemle ilk kez karşı karşıya geliyordu. Bunlar onu bir hayli eğlendirdi.

"Pekâlâ," dedi, "büyükbabamın Kutsal Kitap'ı bir tane ileri görüşlü tavsiyede bulunmuş: *Onu kes*. Eğer dişbudak ağacından söz ediyorsa, bu tavsiyeyi kulak arkası etmeyeceğimden yana içi rahat edebilir. Bu türden bir nezle ve sıtma yuvası görülmüş şey değil."

Oturma odasında henüz aile kitapları duruyor, Sir Richard'ın İtalya'dayken topladığı kitapların gelişini bekliyorlardı. Onları alabilecek uygun yapıda fazla oda da bulunmamaktaydı.

Sir Richard, kâğıdın üzerinden kitaplığa bir bakış attı.

"Düşünüyorum da," dedi, "acaba yaşlı kâhin hâlâ orada mıdır? Onu görmek ne harika olur."

Odayı geçip, bodur bir Kutsal Kitap'ı yerinden çıkardı; bek-

leneceği üzere baştaki boş sayfada bir ibare yer alıyordu: "Matthew Fell'e, Onu Seven Vaftiz Annesinden, Anne Aldous, 2 Eylül 1659."

"Onu yeniden imtihan etmek hiç fena bir fikir olmayabilir Bay Crome. Bahse varım Eski Ahit anlatılarından bize de birkaç isim çıkar. Hımm... Burada ne varmış bakalım? "Sabah beni arayacaksın ama ben olmayacağım." Bakın şu işe! Büyükbabanız bundan enikonu bir alâmet çıkarırdı, değil mi ya? Daha fazla kehanet istemez! Bunlar ancak masallarda olur. Şimdi, Bay Crome, getirdiğiniz paket için size minnetim sonsuz. Korkarım yola koyulmak için sabırsızlanıyorsunuzdur. Lütfeder de benimle bir kadeh daha içerseniz..."

Böylece, canı gönülden sunulan konuksever ikramların ardından (zira Sir Richard'ın, genç adamın hal ve tavırlarına ilişkin fikirleri müspetti) ayrıldılar.

Akşamüstü konuklar geldi: Kilmore Piskoposu, Lady Mary Hervey, Sir William Kentfield vs. Beşte akşam yemeği, şarap, kart oyunları, gece atıştırması ve yataklara dağılma.

Ertesi sabah, Sir Richard, diğerleriyle birlikte eline silahını alma konusunda isteksiz davrandı. Kilmore Piskoposu ile konuştu. Bu piskopos, zamanının İrlandalı piskoposlarının çoğunun aksine, piskoposluk bölgesini ziyaret etmiş, hatta hatırı sayılır bir süre boyunca da orada yaşamıştı. O sabah, ikili, taraçada yürür ve evde yapılan tadilat ve iyileştirmelerden konuşurken, Piskopos, Batı Odası'nın penceresini göstererek şöyle dedi:

"İrlanda'daki cemaatimden tek bir kişiyi bile şu odada kalmaya hayatta ikna edemezsiniz Sir Richard."

"O niye efendim? İşin aslı, orası benim kendi odam."

"Bizim İrlanda köylüleri, dişbudak ağacının yakınında uyumanın çok kötü şans getireceği inancına sahiptir de ondan. Ve sizin oda pencereniz ile iyice serpilmiş haldeki bir dişbudağın arasıysa iki metreden fazla yok. Belki de," diye konuşmayı sürdürdü Pisko-

pos gülümseyerek, "bunu söylememi mazur görün ama dostlarınızın sizi görmeyi umacağı denli iyi istirahat etmiş görünmediğinize bakılırsa, ağaç sizi şimdiden etkisi altına almış olabilir."

"Artık ondan mıdır bilmiyorum, saat on ikiden dörde kadar bir şey beni gerçekten de uyutmadı efendim. Ama ağaç yarın gidecek, ben de artık lafını duymayacağım."

"Kararlılığınızı takdir ediyorum. Soluduğunuz havanın onca yaprağın arasından süzülerek gelmesi sıhhat açısından pek o kadar iyi olmasa gerek."

"Bu konuda haklı olduğunuzu düşünüyorum efendim. Ancak dün gece pencerem açık değildi. Beni uyutmayan şey, sürüp giden bir sesti, şüphesiz, dalların cama sürtünmesinden çıkan ses."

"Bunun gerçekleşme olasılığı pek düşük Sir Richard. Bakın, bu noktadan onu görebilirsiniz. En yakın dalların bile, bir fırtına çıkmadıktan sonra, pencere kanadınıza temas etmesi olacak iş değil ki dün gece fırtına da yoktu. Dallarla pencerenin arası nereden baksanız otuz santim var."

"Evet beyefendi, haklısınız. Ama bu durumda tüm o tırmalama sesleri, hışırtılar falan neyden kaynaklanıyor olabilir acaba. Ah, evet, bir de pervazdaki tozların üzerinde görünen çizgiler ve izler?"

Sonunda, sıçanların sarmaşıktan tırmandığı hususunda uzlaştılar. Fikir Piskopos'tan çıkmıştı, Sir Richard da bu fikri havada kaptı.

Böylece, gün sükûn içinde geçti, akşam oldu ve gruptakiler Sir Richard'a daha iyi bir gece geçirmesini dileyerek odalarına dağıldılar.

Şimdiyse onun odasındayız; ışıklar söndürülmüş, toprak sahibi de yatağına girmiş. Oda, mutfağın üzerine denk geliyor ve dışarıda sakin ve ılık bir gece olduğundan da pencere açık duruyor.

Karyolanın yanında çok az ışık olmakla birlikte, orada tuhaf bir hareketlilik var; sanki Sir Richard, başını, olabildiğince az ses

çıkararak, hızla aşağı yukarı hareket ettiriyor. Ve tahmin edebileceğiniz gibi, yarı karanlık öyle aldatıcı oluyor ki, yuvarlak ve kahveye çalan renkte birden fazla kafası var ve ileri geri hareket ediyor, hatta göğsüne kadar eğiliyorlar. Korkunç bir göz yanılsaması bu. Durum bundan mı ibaret? İşte! Yavru kedi gibi, yumuşak bir pat sesiyle yataktan bir şey yere iniyor ve göz açıp kapayıncaya kadar camdan dışarı fırlıyor; bir diğeri –dördü– daha ve sonra ortalık yeniden sakinliyor.

Sabah beni arayacaksın ama ben olmayacağım.

Sir Matthew'a olan Sir Richard'a da oldu: Ölü ve morarmış halde yatağında!

Solgun ve sessiz haldeki konuklar ile hizmetkârlar, haber duyulunca pencerenin altında toplandılar. Zehirle öldüren İtalyanlar, Katolik elçiler, sağlıksız hava... Bunlar ve daha başka pek çok tahmin ortaya atıldı. Kilmore Piskoposu ağaca baktı: Aşağıda kalan dalların kollara ayrıldığı yere beyaz bir erkek kedi tünemiş, yılların ağaç gövdesinde kemire kemire açtığı oyuktan aşağı bakıyordu. Büyük bir dikkatle ağacın içindeki bir şeyi izliyordu.

Kedi birden kalkıp boynunu deliğe doğru uzattı. Derken, üzerinde durduğu kısım ağırlığa dayanamayarak çöktü ve kedi içeri kayıverdi. Düşüşün çıkardığı sesle herkes başını kaldırıp baktı.

Pek çoğumuz kedilerin feryat edebildiğini bilir ama umuyorum ki, o koca dişbudağın gövdesinden gelen haykırış gibisini duyan çok yoktur. İki ya da üç çığlık koptu –tanıklar iki mi üç mü olduğundan emin değil– ardından gelen tek şeyse cılız ve boğuk bir biçimde duyulan bir tür arbede ya da mücadele sesiydi. Fakat Lady Mary Hervey anında baygınlık geçirdi; kâhya kadın ise kulaklarını tıkayarak, taraçaya varana dek koştu.

Kilmore Piskoposu ile Sir William Kentfield yerlerinde kaldılar. Yine de, söz konusu olan şey yalnızca bir kedi feryadı olsa dahi, onların bile gözü korkmuştu ve Sir William'ın lafa başlamadan önce bir iki kez yutkunması gerekmişti:

"Bu ağaçta bizim bildiğimizden fazlası var efendim. İvedi bir araştırmadan yanayım."

Bu fikir üzerinde uzlaşıldı. Bir merdiven getirildi ve bahçıvanlardan biri yukarı çıkıp oyuktan aşağı baktı. Bahçıvan, hareket eden bir şeyin cılız belirtileri dışında bir şey saptayamadı. Bir fener getirip onu ip yardımıyla aşağı sarkıtacaklardı.

"Bu şeyin dibine ulaşmamız lazım. Kalıbımı basarım efendim, bu korkunç ölümlerin sırrı orada."

Bahçıvan elinde fenerle tekrar yukarı çıktı ve feneri ihtiyatla delikten aşağı bıraktı. Adam eğildiğinde, yüzüne vuran sarı ışığı gördüler ve de feneri ağacın içine düşürüp, tüyler ürpertici bir sesle feryat koparark merdivenden geriye düşmesinin hemen öncesinde adamın yüzünde beliren, inanamayan, dehşet ve tiksinti dolu ifadeyi. Bereket ki adamlardan ikisi bahçıvanı yakaladı.

Adam tümüyle kendinden geçmişti ve ağzından bir laf çıkabilmesi vakit aldı.

O arada bakacakları başka bir şey olmuştu. Fener dipte kırılmış olmalıydı, içindeki ateşten orada bulunan kuru yapraklar ve çerçöp tutuştu; birkaç dakikaya kalmadan yoğun bir duman, ardından da alevler yükselmeye başladı. Sözün kısası, ağaç alev alev yanıyordu.

Metrelerce uzaktan insanlar halka olmuş olan biteni izliyordu. Sir William ile Piskopos ise adamları, bulabildikleri her türden silahı ve alet edevatı toplayıp gelsinler diye yolladılar çünkü ağacı ini olarak kullanmakta olan şey her ne idiyse yangın yüzünden dışarı çıkmak zorunda kalacaktı.

Oradaydı işte. İlkin, ağacın dallara ayrıldığı yerde –insan başı büyüklüğünde– alevlerle sarılı yuvarlak bir bedenin aniden belirdiğini, ardından da yığılıp geriye doğru düştüğünü gördüler. Bu, beş altı kere tekrarlandı; sonra da benzer bir topak, havaya sıçrayıp çimenlere düştü ve ardından hareketsiz halde kaldı. Piskopos cesaret edebildiğince yanaştı ve onu gördü: Damarlı

ve kurumuş haldeki devasa bir örümceğin kalıntılarından başka bir şey değildi bu! Ve ateş aşağılara indikçe, bunun gibi korkunç daha başka bedenler de ağacın gövdesinden dışarı sökün etti; bunların grimsi kıllarla kaplı oldukları görülebiliyordu.

Gün boyu dişbudak yanıp durdu. Ve o parçalarına ayrılana dek, insanlar etrafında bekleyip, arada bir dışarı fırlayan vahşi yaratıkları öldürdüler. Nihayet, ortaya çıkmadıkları uzun bir aralık oldu da ihtiyatla ağacın etrafını sarıp köklerini incelediler.

"Buldukları şey şuydu," dedi Kilmore Piskoposu: "Ağacın altında, toprakta yuvarlak bir oyuk vardı ve orada, bu yaratıklardan iki üç tanesi, anlaşıldığı üzere dumandan boğularak ölmüş haldeydi. İşin daha tuhaf olan yanıysa, kovuğun duvara doğru olan tarafında, çömelmiş haldeki bir insan gövdesi ya da iskeleti duruyor oluşuydu. Derisi kuruyup çekilmiş, siyah saç kalıntıları bulunan bir cesetti bu ve cesedi tetkik edenlerce beyan edildiği üzere, su götürmez bir biçimde bir kadına, hem de apaçık elli seneden beri ölü bulunan bir kadına aitti."

Rahip Alberic'in Kitabı

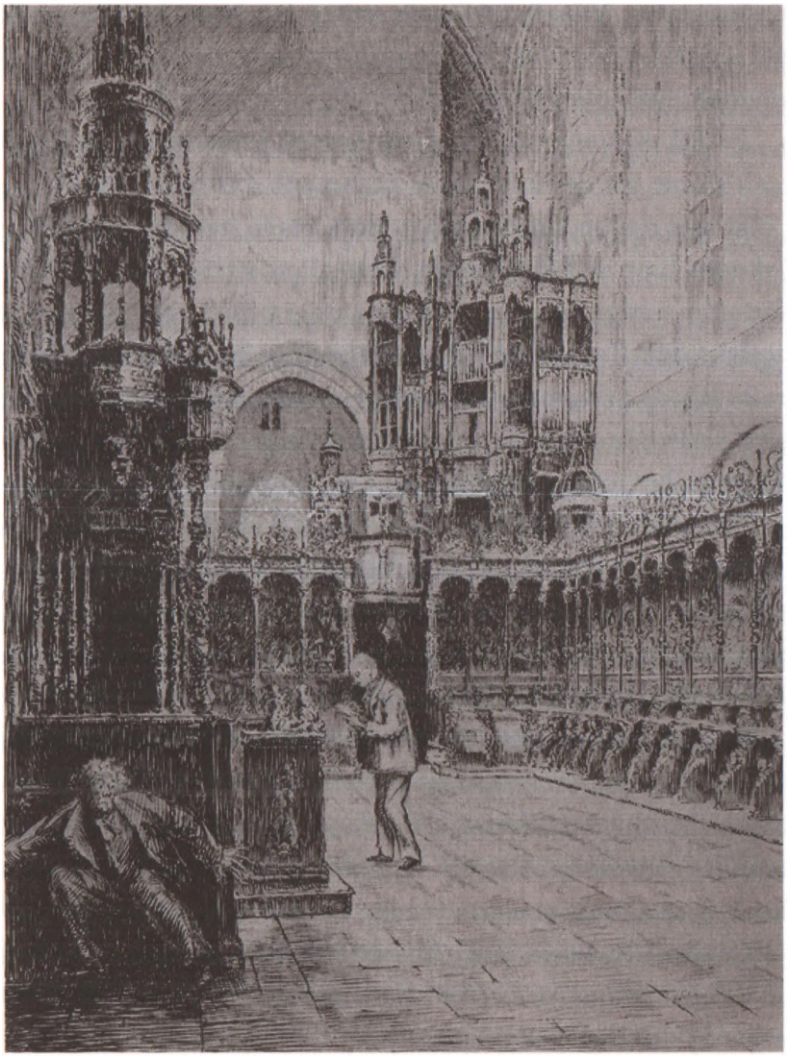
St. Bertrand de Comminges, Pirene Dağları'nın sırtlarında yer alan, Tolouse'dan pek uzak olmamakla birlikte Bagnères-de-Luchon'a daha yakın bulunan, viran haldeki bir kasabadır. İhtilal'e kadarki dönemde bir piskoposluk arazisi olan kasabada, belli sayıda turistin ziyaret etmekte olduğu bir katedral bulunmaktadır. 1883 baharında, bir İngiliz, bu eski dünya bölgesine ayak bastı; bölge nüfusu bin kişiyi bile bulmadığından, oraya şehir payesi vermekte zorlanıyorum. Adam, Toulouse'dan kalkıp hususen St. Bertrand Kilisesi'ni görmeye gelmiş bir Cambridge mensubuydu ve oraya gelirken, kendisi kadar hevesli olmayan iki arkeolog arkadaşını, ertesi sabah ona eşlik edecekleri vaadinde bulunmalarının ardından Toulouse'daki otellerinde bırakıp ayrılmıştı. Kilise'de yarım saat geçirmek *onları* tatmin etmeye yetecek, sonrasında da üçü birlikte, yolculuklarına Auch yönünde devam edeceklerdi. Fakat bizim İngiliz, bahsi geçen günde erkenden gelmişti; Comminges'ın küçük tepelerine hakim konumdaki bu harika kilisenin her bir köşesini betimlemek ve fotoğraflarını sunmak üzere bir defter dolusu not tutmaya ve düzinelerce resimli sayfa kullanmaya niyetliydi. Bu amacına layıkıyla ulaşmak adına da kilise görevlisini bir günlüğüne tekeline alması gerekecekti. Bu sebeple, Chapeau Rouge hanının birazcık kaba saba biri olan sahibesi, kilise görevlisini ya da zangocunu (tam yerinde bir kulla-

nım olmayacaksa bile ikinci adlandırmayı tercih ediyorum ben) çağırttı ve zangoç geldiğinde, İngiliz, onun beklenmedik derecede ilgi çekici bir inceleme konusu olduğunu fark etti. İlgi çekici oluşunun altında yatan şey, bu ufak tefek, kurumuş, buruş buruş olmuş yaşlı adamın fiziksel görünümü değildi; zira adam, Fransa'daki çok sayıda başka kilise muhafızından hiç de farklı görünmüyordu. İlgi çekici yanı, sergilediği o tuhaf kaçamak tavırlardan, ya da daha ziyade, yılgın ve mazlum havasından ileri geliyordu. Bir gözü daima arkasındaydı; sırt ve omuz kasları, süreklilik arz eden sinirli bir kasılmadan kamburlaşmış gibiydi: Sanki her an kendini bir düşmanın pençeleri arasında bulmayı bekler gibiydi. İngiliz, karşısındakinin, vesveselerden mustarip bir adam mı, bir vicdan azabının altında ezilen biri mi, yoksa dayanılmaz ölçüde kılıbık bir koca mı olduğunu çözmekte zorlanıyordu. Olasılıklar şöyle bir toplandığında, sonuç kesinlikle son ihtimale işaret ediyordu; ama yine de adamın bıraktığı intiba, şirret bir eşten bile dişli türde bir zorbanın söz konusu olduğu yönündeydi.

Gelgelelim İngiliz (ona "Dennistoun" diyelim) biraz sonra defterine öylesine gömülmüş ve fotoğraf cihazıyla öyle meşgul olmaya başlamıştı ki zangoca ancak binde bir bakış atacak haldeydi. Ona ne zaman baksa, adamı hiç de uzak olmayan bir mesafede, ya gerisin geriye duvara sokulmuş ya da gösterişli oturma sıralarından birinde çömelmiş vaziyette buluyordu. Bir süre sonra Dennistoun huzursuz olmaya başladı. İhtiyar adamı *déjeuner*'sinden* alıkoyduğu düşüncesi, St. Bertrand'ın fildişinden piskopos asasını ya da vaftiz kurnasının tepesinde asılı duran toz içindeki doldurulmuş timsahı yürütebileceğinin düşünüldüğü yönündeki şüpheleriyle birleşerek ona işkence etmeye başladı.

(Fr.) Öğle yemeği. *–yhn*

"Eve gitmeyecek misiniz?" dedi en sonunda. "Ben notlarımı kendi başıma da rahatlıkla tamamlayabilirim; dilerseniz kapıyı üstüme kilitleyebilirsiniz de. Ben daha en az iki saat kalmak istiyorum ve siz muhakkak üşümüşsünüzdür, öyle değil mi?

"Tanrı korusun!" dedi ufak tefek adam; bu öneri karşısında tarifsiz bir dehşete düşmüş gibiydi. "Böyle bir şey bir an için bile

düşünülemez. Mösyöyü kilisede yalnız bırakmak ha? Yo yo; iki saat, üç saat, hepsi bana bir. Kahvaltımı ettim, üşüdüğüm de söylenemez; eksik olmayın mösyö."

"Pekâlâ ufak adam," dedi Dennistoun, kendi kendine. "Uyarmadı deme; sen de sonuçlarına katlanmak durumundasın."

İki saat dolmadan, oturma yerleri, harap haldeki devasa org, Piskopos John de Mauléon'nun koro alanı, vitraylar ve duvar halılarından geriye kalanlar ve hazine odasındaki eşyalar enikonu incelenmişti. Zangoç hâlâ Dennistoun'un dibinden ayrılmıyor, arada bir de, kocaman boş binaların başına bela olan türde o tuhaf seslerden biri kulağına çalındıkça bir yerine bir şey batmış gibi yerinden fırlayıveriyordu.

"Bir defa," demişti Dennistoun bana, "kulenin tepesinden gelen metalik bir kahkaha sesi işittiğime yemin edebilirdim. Zangoca soru soran bakışlar attım. Adam tepeden tırnağa bembeyaz kesilmişti. Tek söylediği, 'Bu o –yani– hiç kimse; kapı kilitli,' oldu ve koca bir dakika boyunca bakıştık."

Bir başka ufak hadise de Dennistoun'un kafasını iyice karıştırmıştı. Sunağın arkasında asılı duran karanlık, büyük bir resmi inceliyordu; Aziz Bertrand'ın mucizelerini konu alan bir dizi resimden biriydi bu. Resmin kompozisyonu anlaşılamaz dense yeridir ama altında şunların yazdığı Latince bir açıklama yer alır:

"Qualiter S. Bertrandus liberavit hominem quem diabolus diu volebat strangulare." (Aziz Bertrand'ın, Şeytan'ın nicedir boğazlamayı istediği adamı kurtarışı.)

Dennistoun, yüzünde bir gülümseme ve dudaklarında nükteli bir ifadeyle zangoca dönüp de ihtiyar adamı dizlerinin üzerine çökmüş, elleri sıkıca kenetlenmiş, yanaklarına dökülen gözyaşlarıyla, ıstırap içinde yalvaran gözlerle resme bakarken bulunca afalladı. Dennistoun, doğal olarak, bir şey fark etmemiş gibi davrandıysa da şu soru kafasından çıkmıyordu: "Böylesine vasat bir

resim nasıl olur da bir insanı bu kadar güçlü bir biçimde etkiler?" Gün boyu kafasını kurcalayan zangocun o tuhaf görünümünün nedenine ilişkin bir ipucu yakalıyormuş gibi geldi Dennistoun'a: Adam saplantılı biri olmalıydı mutlaka; iyi ama saplantısı neydi acaba?

Saat neredeyse beş olmuştu; artık kısalmış olan günün ışıkları çekilip kilise gölgelerle dolmaya başlarken, gün boyu kendini fark ettiren boğuk ayak sesleri ile uzaktan gelen konuşmalar gibi tuhaf sesler, şüphesiz, ışığın zayıflamasına mukabil güçlenen işitme duyusu dolayısıyla daha da sık ve ısrarcı bir hal almıştı.

Zangoç ilk defa telaş ve sabırsızlık emareleri göstermeye başlamıştı. Nihayet fotoğraf cihazıyla defter toplanıp da ortadan kaldırıldığında adam rahat bir nefes aldı ve Dennistoun'a alelacele kulenin altında bulunan batı kapısını işaret etti. Angelus için çan çalma vakti gelmişti. Zangocun isteksiz ipe birkaç kez asılmasıyla kulenin tepesindeki müthiş çan Bertrande dile gelip çamların arasından vadiler boyunca sesini duyurdu, dereyle birlikte çağladı ve o ıssız tepelerin sakinlerini, meleğin, kadınların en mübareği dediği kişiye olan selamlarını hatırlamaya ve tekrarlamaya çağırdı. Bununla birlikte o gün ilk kez küçük kasabanın üzerine derin bir sessizlik çöktü ve Dennistoun ile zangoç kiliseden çıktılar.

Kapının önüne geldiklerinde kendilerini bir sohbetin içinde buldular.

"Mösyö kutsal eşyaların saklandığı odadaki eski koro kitaplarıyla pek ilgili görünüyordu."

"Şüphesiz. Ben de size kasabada kütüphane var mı diye soracaktım."

"Hayır mösyö; önceden Rahipler Meclisi'nin tasarrufunda bulunan bir tane vardı belki ama artık orası çok küçük bir yer..." Bu noktada, görünüşe göre tereddüt ettiğinden, tuhaf bir duraksama oldu. Sonra birden atılıp konuşmaya devam etti: "Ama eğer

mösyö bir *amateur des vieux livres** ise, evimde ilgisini çekebilecek bir şey var. Burayla evin arası yüz metre yok."

Bir an için, Dennistoun'un zihninde, Fransa'nın ücra köşelerinden birinde paha biçilemez el yazmaları bulmanın güzel hayali canlandıysa da bu hayal ânında sönüp gitti. Kitap, muhtemelen 1580 dolaylarından kalma Plantin baskısı saçma sapan dua kitaplarından biriydi. Toulouse'a bu kadar yakın bir yerin uzun zaman önce koleksiyonerler tarafından yağmalanmamış olma olasılığı neydi ki? Yine de gitmemek ahmaklık olurdu; bu teklifi reddederse ömür boyu hayıflanır dururdu. Böylece, yola koyuldular. Yolda aklına zangocun tuhaf duraksaması ve ani kararlılığı gelince, Dennistoun, utançla, sözümona zengin bir İngiliz'in parası pulu çalınmak üzere ormanlık alana çekildiği bir tuzağa düşürülüyor olabilir miyim diye düşünmeden edemedi. Bu yüzden de bir yolunu bulup rehberiyle konuşmaya başladı ve lafı, biraz beceriksizce de olsa, iki arkadaşının ertesi sabah erkenden kendisine katılacağına getirdi. Dennistoun'un hayret ettiği üzere bu haber zangocun içini sıkan kaygıların bir kısmını şıp diye gidermişti.

"Güzel," dedi adam canlılıkla, "bu çok güzel. Mösyö arkadaşlarıyla birlikte yolculuk edecek, arkadaşları hep yakınında olacak. Birlikte yolculuk etmek iyi bir şey. Kimi zaman..."

Son kelime, sonradan aklına gelerek eklenmiş ve bu ufak tefek adamcağızın içindeki kasveti depreştirmiş gibiydi.

Çok geçmeden eve varmışlardı. Civardakilerden büyükçe, taş bir evdi bu; kapının yukarısına, Dennistoun'un bana anlattığına göre, Piskopos John de Mauléon ile akrabalığı bulunan Alberic de Mauléon'un arması oyulmuştu. Alberic, 1680-1701 yılları arasında Comminges Rahibi idi. Evin üst kat pencereleri tahtalarla kapatılmıştı ve mekânın bütünü, Comminges'nin kalanı gibi, miadını doldurmuş bir çağdan izler taşımaktaydı.

(Fr.) Eski kitaplara meraklı kimse. *—çn*

Kapıya vardıklarında zangoç bir an için durdu.

"Belki de," dedi, "belki de mösyönün vakti yoktur?"

"Hiç de değil, vakit çok, yarına kadar yapacak bir şeyim de yok. Elindeki neymiş bir bakalım hadi."

Bu noktada kapı açılmış, dışarı bakan bir yüz görünmüştü. Zangocunkinden çok daha genç bir yüzdü bu ama aynı endişe dolu ifadeyi taşıyordu: Yalnız burada bu ifade, kendi güvenliğine dair duyulan bir korkudan ziyade başkası adına duyulan şiddetli bir kaygının emaresi gibiydi. Bu yüzün sahibi, besbelli ki zangocun kızıydı ve yüzündeki tarif ettiğim ifade sayılmazsa gayet hoş bir kızdı. Babasını, yanında gücü kuvveti yerinde bir yabancıyla birlikte görünce epey neşelenmişti. Babayla kızı arasında, Dennistoun'un ancak şu kadarını yakalayabildiği bir konuşma geçti: Zangoç, "Kilisede kahkahalar atıyordu," dedi; kızıysa bu sözlere, yüzünde beliren dehşet dolu ifadeyle yanıt verdi.

Biraz sonra evin oturma odasındaydılar. Küçük, yüksek tavanlı, taş zeminli bir odaydı burası ve kocaman şöminede yanan odun ateşinin oluşturduğu hareketli gölgelerle doluydu. Odanın bir ucundaki, neredeyse tavana kadar uzanan çarmıha gerilmiş İsa figürü ortama küçük bir şapel havası kazandırmıştı; haç siyah renkteydi, üzerindeki figürse doğal renklerine boyanmıştı. Altında, belli bir yaşa ve sağlamlığa sahip bir sandık duruyordu ve lamba getirilip sandalyeler ayarlandığında, zangoç oraya gidip, içinden, Dennistoun'a kalırsa artan bir heyecan ve gerginlikle, üzerine kırmızı iplikten bir haçın kabaca işlenmiş olduğu beyaz bir bez parçasına sarılı irice bir kitap çıkardı. Daha kitabın sargısı açılmadan, cildin şekli ve ebadı Dennistoun'un ilgisini çekmeyi başarmıştı bile. "Bir dua kitabı olamayacak kadar büyük" diye düşündü, "şekli de antifon metnine uygun değil. Bir bakmışsın iyi bir şey çıkar." Akabinde kitap açılmış ve Dennistoun, iyiden de öte bir şeyle karşı karşıya olduğu hissine kapılmıştı. İki tarafında Rahip Alberic de Mauléon'un altın yaldızlı

armasının bulunduğu, belki de 1600'lerin sonlarında ciltlenmiş büyük bir kitap duruyordu önünde. Kitapta yüz elli civarı yaprak bulunuyor olmalıydı ve neredeyse her birine, minyatürlü bir yaprak daha iliştirilmişti. Dennistoun'un en çılgın anlarında bile hayal edemeyeceği türden bir derlemeydi bu. Yaratılış kitabının bir nüshasından alınmış on yapraklık bir kısım, resimlendirilmiş haliyle önünde duruyordu ve MS 700 yılından daha geç bir tarihe ait olamazdı. Biraz ilerisinde, bir Mezmurlar kitabının eksiksiz resimleri yer alıyordu. Bunlar on üçüncü yüzyılda hazırlanmış olabilecek en iyi cinsten resimlerdi ve İngiliz işiydi. Ve belki de içlerinde en iyisi, majiskül yazı stilinde yazılmış Latince yirmi yapraklık kısımdı ki orada burada gördüğü birkaç kelimeden Dennistoun'un anladığı kadarıyla, Kilise Babaları'ndan birine ait, oldukça erken dönemden, bilinmeyen bir incelemeydi bu. Bunlar, on ikinci yüzyıla dek Nîmes'de var olduğu bilinen, Papias'ın "Tanrımızın Sözleri"nden parçalar olabilir miydi?* Her halükârda, Dennistoun kararını vermişti: Bu kitabın onunla birlikte Cambridge'e gitmesi şarttı; bankadan tüm parasını çekmesi ve para gelene dek St. Bertrand'da kalması gerekse bile. Başını kaldırıp, kitabın satılık olduğuna dair yüzünden herhangi bir emare okunuyor mu diye zangoca baktı. Zangoç, solgun görünüyordu ve dudakları hareket ediyordu.

"Mösyö kitabın sonuna dek ilerlerse..." dedi.

Böylece Mösyö devam etti, çevirdiği her yeni yaprakta yeni hazinelerle karşılaştı; kitabın sonuna geldiğindeyse, diğer her şeyden çok daha yakın tarihli iki yaprağa denk gelince kafası bir hayli karıştı. Dennistoun bunların, ahlâki değerlerden yoksun Rahip Alberic'le çağdaş olduğuna karar verdi; Rahip Alberic'in bu paha biçilemez derleme için St. Bertrand Rahipler Meclisi'nin kütüphanesini talan ettiği muhakkaktı. O yapraklardan ilkinde,

Yazarın notu: Bugün biliyoruz ki bu yapraklar, o çalışmanın, tamamını değilse bile, hatırı sayılır bir kısmını içermektedir.

St. Bertrand'ın güney koridorunun ve geçitlerinin özenle çizilmiş ve araziyi bilen biri tarafından anında tanınabilecek olan planı yer alıyordu. Köşelerde, gezegenlere ait gibi görünen tuhaf simgelerle İbranice birtakım kelimeler vardı ve geçidin kuzeybatı tarafındaysa altın renge boyanmış bir haç duruyordu. Planın altında, Latince yazılmış olan şu satırlar bulunmaktaydı:

"Responsa 12mi Dec. 1694. Interrogatum est: Inveniamne? Responsum est: Invenies. Fiamne dives? Fies. Vivamne invidendus? Vives. Moriarne in lecto meo? Ita." (12 Aralık 1694'ün yanıtları. Şöyle soruldu: Bulacak mıyım? Yanıt: Bulacaksın. Zengin olacak mıyım? Olacaksın. Kıskanılası bir hayat sürecek miyim? Süreceksin. Yatağımda ölecek miyim? Öleceksin.)

Dennistoun, "Define avına dair iyi bir kayıt, bana Old St. Paul'deki Yardımcı Rahip Bay Quatremain'i hatırlattı," yorumunu yapıp sayfayı çevirdi.

Sonrasında gördüğü şey, bana sıkça söylediği üzere, herhangi bir çizimin ya da resmin kendisini etkileyebileceğini tasavvur ettiğinden çok daha fazla etkiledi onu. Ve her ne kadar gördüğü çizimin kendisi artık mevcut olmasa da (bende mevcut) bir fotoğrafı bulunmakta ve bu açıklamayı tümüyle doğrulamakta. Söz konusu resim, on yedinci yüzyılın sonundan bir sepya çizimdi. Mimaride (resimde bir iç alan temsil edilmekteydi) ve insan tasvirlerinde kendini gösteren, iki yüzyıl önceki sanatçıların Kutsal Kitap illüstrasyonları için uygun gördüğü yarı-klasik havadan hareketle ilk bakışta Kutsal Kitap'tan bir sahneyi resmettiği söylenebilirdi. Sağ tarafta, tahtında oturan bir Kral yer alıyordu. Tahtı on iki basamak üstünde yükseliyordu, başının üzerinde bir sayvan, iki yanındaysa aslanlar vardı: Açık ki bu, Kral Süleyman'dı. Uzattığı asasıyla, buyruk verir gibi bir tavırla öne eğilmişti; yüzünde, korku ve tiksinti ifadesinin yanında, buyurgan bir irade ile kendinden emin bir iktidarın izleri görülüyordu. Bununla birlikte, en tuhaf kısım resmin sol tarafıydı.

Asıl dikkat oraya yöneltilmişti. Tahtın önündeki taşlık alanda toplanmış dört tane asker, çarçabuk tasvir edilmiş görünen çömelmiş vaziyetteki bir figürün etrafını sarmıştı. Beşinci bir asker yerde ölü yatıyordu; boynu çarpılmış, gözleri yerinden uğramıştı. Etrafı saran dört muhafız, Kral'a bakıyordu. Yüzlerinde yoğun bir korku duygusu okunuyordu; adeta, onları kaçmaktan alıkoyan şey, efendilerine besledikleri şeksiz şüphesiz güven duygusu gibi görünüyordu. Şurası açıktı ki, bunca dehşet, ortalarında çömelmiş duran varlıktan kaynaklanıyordu. Bu figürün, ona bakan insan üzerinde bıraktığı etkiyi kelimelerle anlatma yönündeki umudumu tümüyle yitirmiş bulunuyorum. Bir defasında fotoğrafı, morfoloji alanından bir akademisyene gösterdiğimi hatırlıyorum; kendisinin anormal derecede aklı başında ve hayalgücü kıt bir kimse olduğunu söyleyebilirdim. Adam, o akşamın devamında yalnız kalmayı katiyetle reddetmişti ve bana dediğine göre, onu izleyen pek çok gece de uyumadan önce ışığı söndürmeye cesaret edememişti. Buna karşın, en azından karakterin ana özelliklerini belirtebilirim. Başta sadece, kalın, keçe gibi kılları görüyordunuz; hemen akabinde, bunların, neredeyse bir iskelet denebilecek denli korkunç cılızlıkta olmasına karşın kablo gibi kasların dışarı fırladığı bir bedeni kapladığı görülüyordu. Elleri soluk, oldukça koyu bir renkteydi; bedeni gibi onlar da uzun, kalın kıllarla kaplıydı ve iğrenç bir biçimde pençe gibiydiler. Kor gibi bir sarıya çalan gözleri ile simsiyah gözbebekleri vardı ve canavarsı bir nefret taşıyan bakışları, tahtındaki Kral'a sabitlenmişti. Güney Amerika'nın en korkunç kuş avlayan örümceklerinden birinin insan formuna büründüğünü ve insanınkinden daha düşük bir zekâyla donatıldığını hayal ederseniz o ürkütücü suretin uyandırdığı dehşete ilişkin cılız bir fikriniz oluşur. Resmi gösterdiğim insanların ortak yorumu şu oldu: "Gerçeğine bakarak çizilmiş."

Karşı konulamaz korkusunun ilk şoku hafifleyince Dennis-

toun ev sahiplerine göz ucuyla baktı. Zangoç, ellerini gözlerine bastırmıştı; kızıysa, duvardaki haça bakarak, elinde tespihi, hararetle dualar okuyordu.

Sonunda soru soruldu: "Bu kitap satılık mı?"

Daha önce fark ettiği aynı tereddüt, sonra da kararlılığa doğru aynı atılım; ardından da istenilen yanıt geldi: "Mösyö isterse."

"Buna ne kadar istersin?"

"İki yüz elli frangınızı alırım."

Bu şaşırtıcıydı. Bazen bir koleksiyonerin bile vicdana geldiği olurdu ve Dennistoun'un vicdanı bir koleksiyonerinkinden çok daha hassastı.

"Cancağızım!" dedi tekrar tekrar. "Seni temin ederim kitabın iki yüz elli franktan daha fazla eder, hem de çok daha fazla."

Fakat yanıt değişmemişti: "İki yüz elli frank alırım, daha fazlasını değil."

Böyle bir şansı tepmek ihtimal dahilinde değildi. Para ödendi, makbuz imzalandı, alışverişin üzerine bir bardak şarap içildi; şimdi zangoç yepyeni bir adam olmuş gibiydi. Dik duruyordu, etrafına şüpheci bakışlar atmaya son vermişti, gerçek anlamda güldü ya da gülmeyi denedi. Dennistoun gitmek için ayağa kalktı.

"Mösyö'ye oteline kadar eşlik etme şerefine nail olabilir miyim?" diye sordu zangoç.

"Ah, hayır, teşekkürler. İki adım yol zaten. Yolu gayet iyi biliyorum, hem dışarıda ay da var."

Teklif üç dört kez daha tekrarlandı ve bir o kadar daha reddedildi.

"O halde Mösyö... lüzum hissederse beni çağırsın; bir de yolun ortasından gitsin çünkü yan taraflar çok engebeli."

"Elbette, elbette," dedi Dennistoun, bir başına kalıp ganimetini incelemek için duyduğu sabırsızlıkla; sonra da kolunun altında kitapla koridora çıktı.

Burada zangocun kızıyla karşılaşmıştı; kız, kendi başına bir iş

çevirmekten ötürü kaygılı gibiydi. Belki de Gehazi gibi, babasının esirgediği yabancıdan "bir şeyler koparacak olmaktan" dolayı.

"Gümüşten bir çarmıh kolyesi ile boyna geçirmek için bir zincir; Mösyö bunu kabul etme nezaketini gösterir mi acaba?"

İşin aslı, Dennistoun'un böyle şeylere gereksinim duyduğu pek olmamıştı. Matmazel buna karşılık ne istiyordu acaba?

"Hiç... Hiçbir beklentim yok. Mösyö bunu güle güle kullanabilir."

Bunu ve çok daha fazlasını söyleyen ses tonundaki içtenliğe şüphe yoktu; bu yüzden de Dennistoun'a düşen, defalarca teşekkür edip, zinciri boynuna geçirmek olmuştu. Sanki babayla kızına, ona karşılığını nasıl ödeyeceklerini bir türlü bilemedikleri bir yardımda bulunmuş gibiydi. Kitabıyla birlikte yola koyulduğunda, kapıda dikilip arkasından baktılar ve Chapeau Rouge'un basamaklarından onlara son kez iyi geceler dilemek için el salladığında da hâlâ bakıyorlardı.

Akşam yemeği sona ermişti ve Dennistoun, edindiği bu yeni parçayla bir başına yatak odasına kapanmıştı. Hancı kadın, zangocu ziyaret edip ondan eski bir kitap satın aldığını söylediğinden beri ona özel bir ilgi göstermekteydi. Ona, *salle à manger*'nin dışındaki koridorda kadınla zangoç arasında geçen telaşlı bir diyalog duymuş gibi geldi; "Pierre ile Bertrand handa uyuyor olacak" kabilinden sözlerle konuşma son buldu.

Tüm o süreç boyunca, artan bir rahatsızlık hissi çökmüştü üstüne, belki de keşfinin ona verdiği hazdan sonra gelen sinirsel bir tepkiydi bu. Her neden olursa olsun, arkasında birinin durduğuna kani olmasıyla sonuçlanmıştı ve sırtını duvara verdiğinde kendini çok daha rahat hissediyordu. Elbette tüm bunlar, satın aldığı derlemenin gözle görülür değeriyle kıyaslandığında önemsiz kalıyordu. Ve şimdi, söylediğim gibi, odasında bir başına oturmuş, her saniye daha da büyüleyici bir şeyin ortaya çıktığı Rahip Alberic'in hazinelerinin bir değerlendirmesini yapıyordu.

"Tanrı, Rahip Alberic'ten razı olsun!" dedi, kendi kendine konuşma âdeti bulunan Dennistoun. "Acaba şimdi nerededir? Aman be! Şu hancı kadın daha iç açıcı bir şekilde kahkaha atmayı öğrense keşke; ortada bir ölü varmış hissi uyandırıyor insanda. Biraz daha tütün mü dedin? İyi dedin doğrusu. Genç kadının almam için ısrar ettiği o haç ne acaba? Geçen yüzyıldan galiba. Evet, muhtemelen. Boynuna takınca insana bayağı sıkıntı veriyor, çok ağır bir şey. Muhtemelen babası yıllardan beri takıyordu onu. Aslında bir kenara kaldırmadan önce temizleyebilirim."

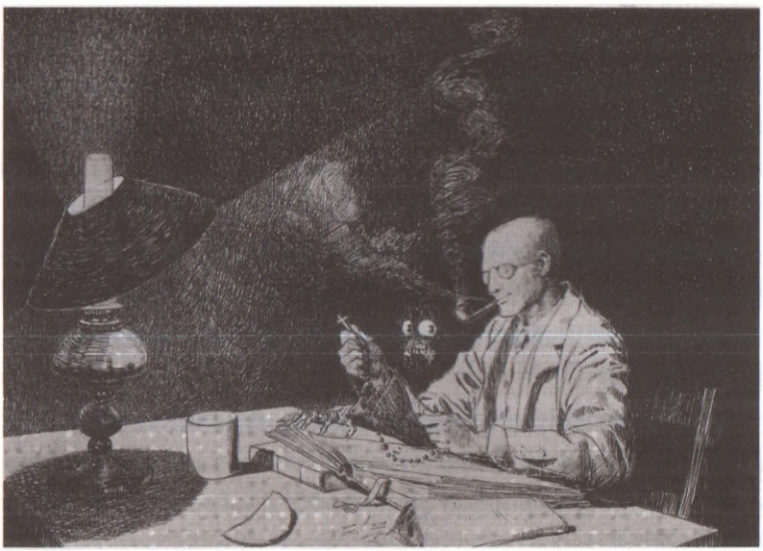
Haçı boynundan çıkarıp masaya koymuştu ki sol dirseğinin hemen yanındaki kırmızı bezin üzerinde duran bir nesne dikkatini çekti. Ne olabileceğine ilişkin iki üç fikir, tarifsiz bir hızla zihnine üşüştü.

"Mürekkep tamponu mu? Yok, handa öyle bir şey olmaz. Bir sıçan? Yok, fazla kara. İri bir örümcek? Aman, evlerden ırak, yok. Aman Tanrım! O resimdeki gibi bir el!"

Kısacık bir bakış daha atması onu özümsemesine yetmişti. Altında kemikler ve dehşet verici kuvvetteki tendonlar dışında bir şey bulunmayan solgun, esmer ten; insan elinde görülmeyecek uzunlukta, kalın, siyah kıllar; parmakların ucunda, keskin bir şekilde aşağı doğru kıvrılan gri renkli tırnaklarla, nasırlı ve buruş buruş bir el...

Kalbini sıkıştıran, tahayyül edilemez, ölümcül bir dehşet duygusuyla sandalyesinden fırladı. Sol eli masada durmakta olan şekil, Dennistoun'un sandalyesinin arkasında ayağa kalkıyordu; sağ eliyse kafasının üzerinde kıvrılmış haldeydi. Üzerinde, yırtık pırtık siyah bir kumaş parçası vardı ve tıpkı çizimde olduğu gibi, vücudu kalın siyah kıllarla kaplıydı. Alt çenesi inceydi –nasıl diyebilirim ki?– derin değildi, tıpkı bir hayvanınki gibi; kara dudaklarının ardından dişleri görünüyordu; burnu yoktu; simsiyah keskin gözbebekleri bulunan alev alev sarı renkteki gözlerinde coşku dolu bir nefret ve yaşamı yok etme arzusu parlıyordu ki

tüm o görüntü içindeki en korku uyandırıcı kısım da buydu. İçlerinde bir tür zekâ vardı: Bir hayvanınkinin üzerinde, bir insanınkininse altında bir zekâ.

Bu dehşet verici şeyin Dennistoun'da uyandırdığı duygular, fiziksel anlamda olası en şiddetli korku ile zihinsel anlamda alabildiğine derin bir tiksintiydi. Ne yaptı? Ne yapabilirdi? Ne dediğinden pek emin değilse de konuşmuş olduğunu, gümüş haçı körlemesine avuçladığını, iblisin kendisine doğru hamle yaptığını fark etmesiyle korkunç acı çeken bir hayvan gibi çığlık attığını biliyor.

Pierre ile Bertrand, hızla odaya giren güçlü kuvvetli iki hizmetkâr, hiçbir şey görmemiş ama aralarından geçen bir şey tarafından itildiklerini hissetmiş ve Dennistoun'u baygın halde bulmuşlardı. O gece her ikisi de Dennistoun'un başında bekledi ve iki arkadaşı da ertesi sabah saat dokuzda St. Bertrand'daydı. O saate dek, hâlâ gergin ve sarsılmış halde olmakla birlikte Dennistoun kendine gelmişti ve çizimin görülmesi ve zangoçla konuşulması gerekmiş olsa da hikâyesine itimat edilmişti.

Ufak adam, uydurma bir sebeple daha gün ağarmadan hana gelmiş, hancı kadının kendisine ayrıntılarıyla anlattığı hikâyeyi büyük bir ilgiyle dinlemişti. Herhangi bir şaşırma belirtisi de göstermemişti.

Tek yorumu, "Bu o, bu o! Onu ben de gördüm!" oldu ve onca sorgulamaya karşılık sadece tek bir yanıt vermeye tenezzül etti: "Deux fois je l'ai vu; mille fois je l'ai senti."* Onlara, ne kitabın kaynağı hakkında bilgi verdi ne de kendi deneyimi hakkında tafsilata girdi. "Yakında gözlerimi yumacağım ve istirahatim de çok hoş olacak. Bana rahatsızlık vermenize ne gerek var?" dedi.**

Onun ya da Rahip Alberic de Mauléon'nun neler çektiğini hiç bilmeyeceğiz. O meymenetsiz çizimin arkasında yer alan şu satırlar meseleye ışık tutmak bakımından faydalı olabilir:

"Contradictio Salomonis cum demonio nocturno Albericus de Mauleone delineavit. V. Deus in adiutorium. Ps. Qui habitat. Sancte Bertrande, demoniorum effugator, intercede pro me miserrimo. Primum uidi nocte 12mi Dec. 1694: uidebo mox ultimum. Peccaui et passus sum, plura adhuc passurus. Dec. 29, 1701."***

Aktardığım olayları Dennistoun'un nasıl değerlendirdiğini hiçbir zaman tam olarak anlayamadım. Bir defasında bana Sirak Kitabı'ndan bir metni alıntıladı: "Var olan kimi ruhlar intikam

---

(Fr.) İki defa gördüm bin defa hissettim. *–yhn.*

Zangoç o yaz öldü. Kızı evlenip St. Papoul'a yerleşti. Babasının "saplantısının" altında yatan nedenleri hiçbir zaman anlayamadı. *–MRJ*

(Lat.) Süleyman'ın bir gece iblisiyle münakaşası. Çizen: Alberic de Mauléon. *Dize.*Tanrım bana acil yardım et. *Mezmûr.* Her kim yaşıyorsa (xci.).

İblisleri kaçıran Aziz Bertrand, bedbahtların bedbahtı olan bana dua et. Onu ilk defa 12 Aralık 1694 gecesi gördüm; yakında da son kez görmüş olacağım. Günah işledim ve cezamı çektim; yine de hâlâ çekilecek çilem var. 29 Aralık 1701.

Gallia Christiana'da, Rahip'in ölümünün, 31 Aralık 1701'de, "yatağında, ani bir nöbetle" gerçekleştiği belirtilmektedir. Sammarthani kardeşlerinki gibi muazzam bir eserde bu türden detayların yer alması alışıldık bir durum değildir. *–MRJ*

için yaratılmıştır ve o ruhlar öfkesinin kamçısıdırlar." Başka bir seferinde de şöyle demişti: "Yeşaya çok aklı başında bir adamdı; Babil'in kalıntıları arasında yaşayan gece yaratıklarıyla ilgili bir şeyler demiyor muydu? Bu tür şeyler bugün bizleri aşıyor."

Dennistoun'un bir başka sırrı da beni etkiledi ve duygularına ortak olmamı sağladı. Geçen sene Rahip Alberic'in lahdini görmek üzere Comminges'a gitmiştik. Rahip'in, başında iri bir peruka ve üzerinde cüppesiyle bir heykelciğinin bulunduğu, altında da ilmine ilişkin ayrıntılı bir methiyenin yer aldığı muazzam bir mermer yapıydı bu. Dennistoun'u bir ara St. Bertrand'ın papazıyla konuşurken gördüm ve arabayla dönerken de bana şöyle dedi: "Umarım bu yanlış bir şey değildir: Biliyorsun ben Presbiteryen'im ama sanıyorum Alberic de Mauléon'un huzur içinde yatması için 'Ayin düzenlenip ağıtlar okunacak." Ardından da sesinde bir miktar Kuzey İngiltere tınısıyla ekledi: "Bunların bu denli pahalıya patladığına dair hiçbir fikrim yoktu."

Kitap, Cambridge'deki Wentworth Koleksiyonu'nda yer almaktadır. Çizim, fotoğrafı çekildikten sonra, Comminges'ı ilk ziyaretinin ardından, oradan ayrıldığı gün Dennistoun tarafından yakılmıştır.

Sıçanlar

"Ve şimdi odalara girip bakacak olsan, eski püskü, küflü yatak örtülerinin dalgalı denizler gibi kıpır kıpır olduğunu görebilirdin." – "Neden kıpır kıpırlar ki?" der adam. "Neden olacak, altlarındaki sıçanlardan!"*

Fakat nedeni gerçekten de sıçanlar mıydı? Bunu soruyorum çünkü başka bir vakada durum hiç de öyle değildi. Olayın geçtiği tarihi bilemiyorum ama hikâyeyi dinlediğimde ben gençtim, anlatıcıysa yaşlı. Bu biraz biçimsiz bir öykü fakat bunun suçlusu o değil, benim.

Olay, Suffolk'ta, sahil yakınlarında yaşandı. Yolun birden aşağı doğru eğim yapıp sonra birden yükseldiği yerde. Yolun yükseldiği kısımdan kuzey yönüne doğru ilerlediğinizde, solda bir ev bulunmakta. Kırmızı tuğlalı, yüksek ve yüksekliğine göre de dar bir ev bu; 1770 dolaylarında inşa edilmiş olması muhtemel. Evin ön tarafında, ortasında yuvarlak bir penceresi bulunan üçgen şeklinde alçak bir alınlık var; arkasındaysa ahırlarla ambarlar ve onların ardına uzanan bir bahçesi. Etrafında sarıçamlar yer alıyor: Karaçalılarla kaplı arazinin uzayıp gittiği geniş bir alan. Ön tarafta, üst kat pencereleri uzaktan deniz manzarasına hâkim. Kapının önünde bir tabela duruyor – ya da duruyordu; zira bir zamanlar orası saygın bir oteldiyse de sanıyorum ki artık öyle değil.

All the Year Round adlı edebiyat dergisinde 1861 yılında yayımlanan "Tom Tiddler's Ground" adlı Charles Dickens öyküsünden alıntı. *–yhn*

Bir tanıdığım olan Bay Thomson, gençliğinde, güzel bir bahar günü, tahammül edilebilir bir çevrede yalnız kalmak ve okumaya zaman ayırmak arzusuyla Cambridge Üniversitesi'nden bu otele gelmiş. Burada, otelin sahibi olan beyle eşinin iyi bir hizmet sağlayarak ziyaretçileri rahat ettirdiklerini görmüş ve otelde kendisinden başka kalan kimse de yokmuş. Birinci katta, yola da manzaraya da hâkim geniş bir odası varmış; oda doğu yönüne bakmıyormuş ama artık o kadarı olurmuş... Bina, sıcak ve düzgün tasarlanmış bir binaymış.

Bay Thomson'ın oradaki günleri son derece sükûn içinde, olaysız geçiriyormuş: sabah boyu çalışma, öğleden sonra kasabanın etrafında gezinti, kasaba ahalisiyle ya da o zamanlar pek revaçtaki bir içki olan brendi ve su eşliğinde akşamları oteldeki insanlarla ufak sohbetler, biraz daha okuyup yazma, ardından da yatağa. Tümüyle kendi tasarrufunda olan o ayın tamamını o şekilde geçirecek kadar hoşnut kalabilirmiş; çalışması gayet yolunda ilerliyormuş ve o yılın nisan ayında hava pek güzelmiş – ki söz konusu yılın, Orlando Whistlecraft'ın* hava raporunda, "Büyüleyici Yıl" olarak kayda geçtiği yıl olduğunu düşünmek için nedenlerim var.

Yürüyüşlerinden birinde Bay Thomson kendini, yüksekte kalan ve fundalık denilen genişçe bir araziden geçen kuzey yolunda buldu. O aydınlık öğleden sonrasında, bu yönü ilk seçtiğinde, gözüne, birkaç yüz metre kadar ileride, yolun solunda duran bir obje ilişmişti, o da bunun ne olduğunu öğrenme gereksinimi hissetmişti. Çok geçmeden o şeyin yanına varmış ve kendini, bir bakıma bir sütun kaidesini andırır bir şeklin verildiği, üst yüzeyinde kare bir delik bulunan, kare biçiminde beyaz bir bloka bakar halde bulmuştu. Bugün onun bir benzerini Thetford Heath'de

---

1810-1893 yılları arasında yaşamış olan İngiliz meteorolog. Kendisi, 1856-1884 yılları arasında yayımladığı hava durumu almanaklarıyla –*Whistlecraft's Weather Almanac*– tanınmaktadır. –*çn*

görebilirsiniz. Bay Thomson bir süre o şeyi tarttıktan sonra, birkaç dakikalığına, bir iki tane kilise kulesi, birkaç kırmızı çatılı kır evi ve güneşte göz kırpan pencereler ile yine arada bir göz kırpan ve ışıldayan engin denizin oluşturduğu manzarayı seyre daldı; ardından da yeniden yola koyuldu.

Bardaki lalettayin bir sohbet sırasında, o beyaz taşın orada ne işi olduğunu sordu.

"Modası geçmiş bi' şey o," dedi otelin sahibi (Bay Betts). "O oraya konduğunda daha hiçbirimiz hayatta değildik." – "Doğru," dedi başka biri. "Çok yüksekte duruyor," dedi Bay Thomson, "kanımca, bir zamanlar üzerinde denizle ilgili bir işaret vardı." – "Ah, evet!" diye onayladı Bay Betts. "Onu teknelerden görebildiklerini duymuştum. Ama orda her ne vardıysa, uzun zaman önce parçalara ayrıldı." – "İyi de oldu," dedi üçüncü bir kişi. "Uğurlu bi' işaret değildi eskilerin dediğine bakılırsa. Balık avı için uğurlu değildi anlıycaan." – "Niye ki?" diye sordu Tompson. Aldığı yanıt, "Yani, ben onu şahsen görmedim de eskilerin bazı tuhaf, yani işte bi' acayip fikirleri vardı. Bana öyle geliyo ki onun icabına kendileri baktılar," oldu.

Bundan daha net bir bilgi almak imkânsızdı. Zaten normalde de pek çenebaz olmayan ahali, bir sessizliğe gömüldü; bir sonraki kişi konuşmaya başladığındaysa, konu, köy meseleleri ve mahsullerdi. Konuşan Bay Betts'ti.

Thomson, her gün kır yürüyüşleri yaparak sağlığını gözetiyor değildi tabii. Havanın güzel olduğu bir öğleden sonra, saat üçte kendini harıl harıl yazı yazarken buldu. Sonra gerinip yerinden kalktı, odasından çıkarak koridora geçti. Karşısında başka bir oda vardı; sonra sahanlık, ardından da biri arkaya, diğeri güneye bakan iki oda geliyordu. Koridorun güney cephesinin sonunda bir pencere vardı; Thomson, bu kadar güzel bir öğleden sonrasını heba etmenin çok yazık olduğunu düşündü o pencereye giderek. Gelgelelim, çalışma o anda ağır basıyordu. Beş dakika ara verip

sonra işe dönmeyi düşündü ve o beş dakikayı da koridordaki görmemiş olduğu diğer odalara bakmak için kullanacaktı; Betts'lerin buna itiraz etmesi pek olası değildi. Görünüşe bakılırsa içeride hiç kimse yoktu; o gün çarşı pazar günü olduğundan, muhtemelen herkes kasabaya inmişti; bir ihtimal, barda çalışan kadın dışında herkes. Ev çok sakindi, güneş ışıklarıysa yakıcı. Camda sinekler vızıldıyordu. Böylece, keşfe çıktı. Kendi odasının karşısında bulunan odanın, eski bir Bury St. Edmunds resmi dışında öne çıkan bir yanı yoktu. Koridorda onun tarafında kalan iki oda da temiz ve canlıydı; kendi odasının iki penceresi olmasına karşın, bu odaların her ikisinde de birer pencere bulunuyordu. Girdiği son odanın karşısındaki güneybatı cephesine bakan oda kalmıştı bir tek. Bu oda kilitliydi fakat Thomson, pek kontrol edilemez türden bir meraka kapılmıştı ve bu kadar kolay ulaşılan bir yerde sakıncalı bir sırrın olamayacağı konusunda da kendinden emindi. Önce kendi odasının anahtarını, ondan sonuç alamayınca da diğer üç odanın anahtarını alma yoluna gitti. Anahtarlardan biri uydu ve Thomson kapıyı açtı. Odada biri güneye, diğeri batıya bakan iki pencere vardı; dolayısıyla da oda olabildiğince aydınlıktı ve güneş içeriyi alabildiğine ısıtıyordu. Odada halı yoktu ve tahta döşemeler açıktaydı; resim yoktu, el yıkama ünitesi yoktu, sadece odanın uzak bir köşesinde bir yatak vardı: üzeri mavimsi ekose bir yatak örtüsüyle örtülü olan, şiltesi ve yastığıyla metal bir karyola. Hayal edebileceğiniz en özelliksiz oda olmasına karşın, Thomson'ın kapıyı arkasından hızla ama sessizce kapatıp, tir tir titrer halde koridordaki pencere eşiğine yaslanmasına neden olan bir şey vardı. O da şuydu ki, yatak örtüsünün altında yatan, sırf yatan değil, kımıldanan biri vardı. Kımıldananın, bir şey değil de biri olduğu su götürmezdi çünkü yastığın üzerinde bariz bir şekilde kafa biçimi vardı; fakat kafa tümüyle örtülüydü ve bir ölü dışında kimse kafası örtülü halde yatmaz. Ve inip kalkan göğsüne ve titremelere bakılırsa, bu ölü de değildi; ya da tam

anlamıyla ölü değildi. Thomson, tüm bunları akşam karanlığında ya da titreşen bir mum ışığında görmüş olsa kendini avutabilir ve bunları kafasında kurduğuna kendisini inandırabilirdi. Böylesine aydınlık bir günde bu olanaksızdı. Ne yapılmalıydı? Bir kere ne pahasına olursa olsun kapıyı kilitlemeliydi. Büyük bir ihtiyatla kapıya yaklaştı ve eğilip, nefesini tutarak içeriyi dinlemeye başladı. Belki hızlı bir soluma sesi duyardı ve belki de her şeyin alelade bir açıklaması vardı. Mutlak bir sessizlik hâkimdi. Fakat titreyen ellerle anahtarı kilide sokup çevirdiğinde, o şey tıkırdadı ve ânında, kapıya yönünde, yalpalayan yumuşak ayak sesleri duyuldu. Thomson odasına tazı gibi kaçtı ve kendini içeri kilitledi: Bunun beyhude olduğunu biliyordu; kapılar ve kilitler, olduğunu zannettiği şeyi durdurmaya yarar mıydı ki? Ama o anda aklına gelen tek şey bu olmuştu ve gerçekten de hiçbir şey olmadı. Yalnızca, yoğun bir bekleyiş ânı, ardından da ne yapacağını bilememekten gelen bir tasa hali. Elbette, içgüdüsü, böyle bir sakini barındıran otelden olabildiğince çabuk sıvışıp gitmekti. Ama daha bir gün önce, en az bir hafta daha burada kalacağını söylemişken, şimdi kalkıp plan değiştirirse, evde üstüne vazife olmayan yerlere girip çıktığı konusunda şüphe uyandırmamayı nasıl başaracaktı? Dahası, ya Betts'ler evin bu sakininden haberdar oldukları halde evi terk etmiyorlardı ya hiçbir şeyden haberleri yoktu, ki bu da ortada korkulacak bir şey olmadığına bir o kadar delaletti, ya da ancak odayı kapalı tutacak fakat ruhlarını daraltmayacak kadar bilgiye sahiptiler. Durum bunlardan hangisi olursa olsun, ortada korkulacak pek bir şey yok gibiydi ve gelinen noktada çirkin bir şey tecrübe etmemiş olduğu da ortadaydı. Meselenin bütününe bakınca, atılacak en kolay adım orada kalmaktı.

Neticede, Thomson, haftayı orada geçirdi. Hiçbir şekilde o odanın önünden geçmiyordu ve günün sessiz saatlerinde ya da gece vakitlerinde koridorda durup, uzun uzun ortamı dinliyorduysa da o yönden kulağına çalınan bir ses olmadı. Thomson'ın

otele ilişkili hikâyeler bulup çıkarmaya çalışmasını beklerdiniz belki – Betts'lerden değilse bile, bölge papazından ya da köyün yaşlılarından. Ama hayır, tuhaf bir deneyim yaşayan ve yaşadıkları o deneyime inanan insanların ekseriya üstüne çöken ketumluk, onu da etkisi altına almıştı. Yine de, oradan ayrılma vakti yaklaştıkça, bir açıklamaya kavuşma arzusu da giderek şiddetli bir hal alıyordu. Tek başına yaptığı yürüyüşler sırasında, odaya gün ışığında bir defa daha göz atmanın en az göze batacak yolunu bulmak için inat etti ve sonunda şu planda karar kıldı: Öğleden sonraki trenle oradan ayrılacaktı – saat dört civarındaki trenle. Binek aracı onu dışarıda beklerken ve de bagajı araca yüklenmişken, yanına almayı unuttuğu bir şey var mı diye odasını kolaçan etmek üzere üst kata son bir keşfe çıkacaktı. Sonra da, bir yolunu bulup (sanki bu bir şeyi değiştirirmiş gibi!) yağlamış olacağı o anahtarla kapı, bir kez daha bir an için açılıp kapanacaktı.

Böylece kafasında her şeyi kurmuştu. Ödeme yapıldı, eşyalar araca yüklenirken birkaç kelime hoşbeş edildi: Bir tarafta, "Kasabanın çok hoş bir bölgesiymiş – sizin ve Bayan Betts'in sayesinde her şey çok rahattı – bir ara tekrar gelmeyi umuyorum"; diğer tarafta, "Memnun kaldığınıza çok sevindim efendim, elimizden geleni yaptık – sizden güzel geri dönüşler almak ne hoş – hava da bizden yanaydı tabii." Ardından, "Kitap falan bir şey unutmuş olmayayım diye son kez çıkıp bir yukarıya göz atayım – hayır, rahatsız olmayın, hemen dönerim." Olabildiğince sessiz bir biçimde, belli etmeden kapıya gitti ve onu açtı. Yanılsamanın tuzla buz oluşu! Neredeyse sesli bir kahkaha koyuverecekti. Yatağın kenarına dayanmış, oraya oturmuş da diyebilirsiniz, olan şey bir korkuluktan başka bir şey değildi! Korkuluğun biri bahçeden alınıp kimsesiz bir odaya terk edilmişti... Evet ama eğlence burada sona eriyordu. Korkulukların çıplak, kemikli ayakları olur muydu? Başları omuzlarına doğru sarkar mıydı? Boyunlarında metal tasmalar ve zincirler olur muydu? Öylesine dimdik olmasa bile,

ayağa kalkıp hareket edebilir ve kolları iki yanda, sallanan başlarıyla odayı arşınlayabilirler miydi? Titreyebilirler miydi?

Kapının çarpılması, sahanlığa atılma, alt kata fırlama kısımlarını bayılma izlemişti. Thomson, kendine geldiğinde, Betts'i, elinde brendi şişesi, yüzündeyse son derece sitemkâr bir ifadeyle başında dikilir halde buldu. "Bunu yapmamalıydınız beyfendi, gerçekten yapmamalıydınız. Size güzellikle yaklaşan insanlara böyle mi karşılık veriyonuz..." Thomson, bu minvalde sözler duyduysa da bunlara ne yanıt verdiğini bilmiyor. Bay Betts, hatta belki de Bayan Betts bile, onun özürlerini ve otelin itibarını zedeleyecek tek bir laf etmeyeceğine ilişkin verdiği sözleri kabul etmekte zorlanıyordu. Bununla birlikte, kabul ettiler. Artık tren yakalanamayacağından, Thomson'ın, uyuması için kasabaya götürülmesi işi ayarlandı. Oradan ayrılmasından önce, Betts'ler ona bildikleri kadarını anlattılar.

"Dediklerine göre kendisi uzun zaman önce buranın sahibiymiş, hem de fundalıkların orda takılan haydutlardanmış. Onun sonu da bundan olmuşmuş: Denilene göre onu zincirle sallandırmışlar, o yukarda gördüğünüz taşta. Onu alıp getiren balıkçılar olmuş galiba; çünkü o şey denizden görülüyomuş ve onlara bakılırsa, balıkların kaçmasına sebep oluyomuş. Bize bunları anlatanlar evin bizden önceki sahipleriydi. Dediler ki 'Odayı kapalı tutun ama yatağı dışarı çıkarmayın; göreceksiniz bi' sorun yaşanmıycak.' Gerçekten de hiç sorun yaşanmadı. Bi' kere bile ordan dışarı çıkmadı. Gerçi bakarsınız bundan böyle çıkar, kim bilir... Neyse işte, bildiğim kadarıyla buraya geldiğimizden beri onu gören ilk kişisiniz. Benim onu bi' kere bile görmüşlüğüm yok; istemem de görmeyi. Ne zaman ki çalışanların odalarını ahırların oraya aldık, bu açıdan sıkıntı falan yaşamadık. Tek umudum ağzınızı sıkı tutmanız; otel dillere düşmesin diye hani." Söylenenler üç aşağı beş yukarı bunlarmış işte.

Sessizlik yemini yıllar boyu tutulmuştu. Sonunda benim

hikâyeyi duymama vesile olan durumsa şuydu: Bay Thomson babamda kalmaya geldiği zaman, ona odasını gösterme işi bana düşmüştü ve ona odayı açmama müsaade etmek yerine, öne atılıp kapıyı kendisi açıvermişti. Ardından, birkaç dakika boyunca, kapının eşiğinde durup, elindeki mumu havaya kaldırarak içeriyi dikkatle incelemişti. Sonra da kendini toparlayıp, "Kusuruma bakma, çok saçma ama özel bir nedenden ötürü bunu yapmadan edemiyorum," demişti. Söz konusu nedenin ne olduğunu, bundan birkaç gün sonra öğrendim ve siz de şimdi öğrenmiş bulunuyorsunuz.

Katedral Tarihinden Bir Vaka

Bir vakitler, Southminster Katedrali arşivlerine ilişkin inceleme yapıp rapor sunmak üzere vekil atanan alim bir beyefendi varmış. Bu kayıtları incelemenin bir hayli zaman vakfetmeyi gerektirecek olması hasebiyle, o beyin şehirdeki pansiyonlarla bağlantıya geçme gerekliliği hâsıl olmuş. Çünkü her ne kadar Katedral zümresi, cömertçe misafirperver bir teklifte bulunmuşlarsa da, Bay Lake'in tercihi, günlerini başına buyruk geçirmekten yanaymış. Bu, makul bir tercih olarak değerlendirilmiş. Nihayet Başrahip, Bay Lake'e, halihazırda uygun bir yer bulmuş değilse, kiliseye yakın bir evde oturmakta olan ve sessiz sedasız bir kiracıyı üç dört haftalığına yanına almaya hazır bulunan Kilise Görevlisi Bay Worby ile irtibata geçmesi için bir tavsiye kaleme almış. Bu, tam da Bay Lake'in arzu ettiği türden bir düzenlemeymiş. Koşullar üzerinde kolaylıkla mutabakata varılmış ve aralık ayı başlarında, araştırmacı, kendini, (kendisini adlandırdığı şekliyle) bir başka Bay Datchery* olarak, eskilerden kalma "katedralvari" bir evin son derece rahat bir odasına yerleşmiş halde bulmuş.

Katedral kiliselerinin âdetlerine aşina olan ve gerek Başrahip'ten gerekse Rahipler Meclisi'nden bariz bir biçimde

---

Charles Dickens'ın, ölümü nedeniyle tamamlanamayan ve ilk olarak 1870 yılında yayımlanan *Edwin Drood'un Gizemi* adlı son eserinde yer alan karakterlerden biri. *–çn*

itibar gören bir kimsenin, Kilise Görevlisi'nin saygısına mazhar olması da kaçınılmazdı. Öyle ki, Bay Worby, yıllardan beri ziyaretçilerine sunmaya alışageldiği ifadelerde kimi değişiklikler yapmaya bile razı gelmişti. Bay Lake ise onun yarenliğini pek keyifli bulmuştu ve günün işleri sona erdikten sonra onunla hoşbeş etmek için ortaya çıkan her fırsatı değerlendirmeye bakıyordu.

Bir akşam saat dokuz sularında, Bay Worby kiracısının kapısını tıklattı. "Benim Katedral'e gitmem icap ediyor Bay Lake," dedi, "ve oraya bir dahaki gidişimde gece vakti oranın nasıl göründüğüne bakma fırsatını size sağlayacağıma dair bir söz vermiştim sanıyorum. Arzu ederseniz, dışarıda yağmursuz, hoş bir hava var."

"Etmez olur muyum; düşündüğünüz için size minnettarım. İzin verin paltomu alayım."

"Buyurun efendim, bir tane daha fener getirdim; dışarıda ay olmadığından basamaklarda bu çok işinizi görecektir."

"Gören de bizi Jasper ile Durdles sanacak, değil mi ama," dedi Lake, kilise avlusunu geçerlerken; Bay Worby'nin Edwin Drood okumuş olduğunu önceki konuşmalardan biliyordu.

"Evet, sanabilirler," dedi Bay Worby kısa bir kahkahayla. "Gerçi bunu bir iltifat olarak mı almalıyız bilmiyorum. O katedralin tuhaf bir işleyişi var diye düşünmüşümdür hep. Sizce de öyle değil mi, beyefendi? Yıl boyu her sabah saat yedide koro eşliğinde sabah ayinleri... Şu günlerde bizim oğlanların sesleri buna pek gelmez ve Rahipler Meclisi sadece altolardan oluşan konser de isterse adamlardan bir iki tanesinin zam isteyeceğini sanıyorum."

Güneybatı kapısına gelmişlerdi. Bay Worby kapının kilidini açarken, Bay Lake, "Burada hiç kazara kilitli kalmış birini bulduğunuz oldu mu?" diye sordu.

"İki kez oldu. Bir tanesi sarhoş bir denizciydi; içeri nasıl girdi

hiç bilmiyorum. Herhalde ayin sırasında uyuyakaldı; ben onu bulduğumdaysa, neredeyse çatıyı başımıza yıkacaktı. Tanrım! Adam ne patırtı kopardı ama! On yıldır bir kiliseye ilk kez giriyormuş da bir daha da girersem ne olayım diyordu. Diğeri, yaşlı bir koyundu; oyun peşindeki oğlanların işiydi bu. Gerçi buna yeltendikleri son seferi oldu o. İşte beyefendi, artık nasıl göründüğümüzü görmüş oldunuz. Önceki Başrahibimiz arada bir insanları içeri toplardı ama o mehtaplı geceleri tercih ederdi. Ve onlara alıntıladığı dizeler vardı; bir İskoç katedraliyle alakalıymış anladığım kadarıyla. Ama ne bileyim, ortalık daha bir loş olduğunda etki de daha iyi oluyor gibi geliyor bana. Sanki görünümü daha bir heybetli duruyor. Şimdi ben işimin olduğu koro kısmına gidip gelirken nefte bir yerde durmanız sorun olmazsa demek istediğimi daha iyi anlarsınız."

Böylelikle Lake, bir sütuna yaslanıp beklemeye başladı ve ışığın, önüne bir bölme ya da başka bir mobilya çıkıp onu kesene dek, boydan boya kilisede ve koro alanına çıkan basamaklarda titreşmesini izledi; ki kesintiye uğradığı yerlerde de payandalarda ve çatıda yansımalar bırakıyordu. Henüz birkaç dakika geçmişti ki Worby, koro alanının kapısında belirip, fenerini sallayarak Lake'e yeniden kendisine katılmasını işaret etti.

"Sanıyorum bu Worby'den başkası değil" diye düşündü Lake, kendi kendine, nefte yürürken. Gerçekten de ortada ters bir durum yoktu. Worby, Başrahip'in bölmesinden almış olduğu kâğıtları gösterdi ve ona, manzara hakkında ne düşündüğünü sordu: Lake, bunun gayet görülmeye değer olduğu konusunda onunla mutabıktı. Birlikte sunağa giden basamaklara doğru ilerlerlerken, "Sanıyorum geceleri burada gezinmeye, kendinizi gergin hissetmeyecek kadar alışkınsınız. Ama arada bir, bir kitap yere düştüğünde ya da bir kapı sallandığında, irkildiğiniz oluyordur, değil mi?" dedi.

"Hayır Bay Lake, bu günlerde seslere pek takıldığımı söyleye-

mem. Ben daha ziyade gaz kaçağı yakalamak ya da soba borularında çatlak bulmak gibi şeylerden endişe ediyorum. Lakin yıllar önce öyle zamanlar da oldu. Şuradaki sunağı andıran süssüz lahit dikkatinizi çekti mi? On beşinci yüzyıldan kalma olduğunu sanıyoruz; bilmem siz ne dersiniz? Neyse,. eğer ona henüz bakmadıysanız geri gelin de bir göz atın dilerseniz." Lahit, koro alanının kuzey tarafında kalıyordu ve biraz acayip bir biçimde yerleştirilmişti: Onu çevreleyen taş bölmeye yalnızca doksan santim kadar bir mesafedeydi. Sıradan taş kaplaması dışında, Kilise Görevlisi'nin de belirttiği gibi oldukça süssüzdü. Kuzey tarafındaki (bölmenin yanında yer alan) büyükçe metal haç, ilgi çekici olan tek yanıydı.

Lake, lahtin İngiliz Gotik Mimarisinin Perpendicular denilen döneminden daha öncesine ait olamayacağı konusunda adamla hemfikirdi. "Fakat," dedi, "önde gelen birine ait değilse, beni mazur görün ama hususi olarak dikkate değer bir şey olduğunu zannetmiyorum."

"Yani, tarihsel açıdan bilindik birine ait bir lahit olduğunu söyleyemem," dedi Worby, yüzünde kuru bir gülümsemeyle. "Zira kim için yapıldığına ilişkin elimizde hiçbir kayıt yok. Buna karşın, beyefendi, buna ayıracak bir yarım saatiniz varsa, eve döndüğümüzde size o lahit hakkında bir hikâye anlatabilirim Bay Lake. Anlatmaya şimdi başlamayayım; hem burada soğuk bastırır hem de zaten gece boyu burada vakit öldürmek istemeyiz."

"Elbette hikâyeyi dinlemeyi çok isterim."

"Pekâlâ efendim, öyleyse dinleyeceksiniz de. Şimdi size bir sualim olacak izninizle," diye lafa devam etti, koro alanının koridorunda ilerlerlerken. "Bizim buraların mini gezi rehberinde –ve sırf orada da değil, şu dizinin* Katedral hakkındaki küçük

Burada "dizi" diye bahsedilen "Bell's Cathedral Series" adlı dizi; İngiliz ve Gallilerin yaptığı katedraller için hazırlanan, 1836 ile 1932 yılları arasında yayımlanan el kitapları dizisi. *–yhn*

kitabında da– belirtilene göre, binanın bu kısmının on ikinci yüzyıldan önce dikilmiş olduğunu göreceksiniz. Elbette bu iddiayı benimsemekten memnuniyet duymalıyım fakat –adımınıza dikkat edin efendim– fakat sorarım size, duvarın bu kısmındaki taş döşemeler–" oraya anahtarıyla hafifçe vurdu, "gözünüze, Sakson tarzı diyebileceğimiz duvar işçiliğinden esintiler taşıyormuş gibi görünüyor mu? Hayır mı? Ben de öyle düşünmüştüm; bana da öyle görünmüyor zira. İnanır mısınız bilmem, şu adamlara da –biri bizim buradaki halk kütüphanesinin kütüphanecisi, diğeriyse bir sebepten Londra'dan buraya geldi– elli kere söylemişimdir; ama duvara konuşsam da olurmuş. Durum böyle işte, demek herkesin fikri kendine."

İnsan doğasının bu tuhaf yanına ilişkin tartışma, Bay Worby'yi neredeyse Lake ile birlikte eve girmelerine kadar oyaladı. Lake'in odasındaki ısıtıcının durumu, Bay Worby'nin, akşamı kendi salonunda noktalamalarının daha iyi olacağı yönündeki önerisine neden oldu. Buna mukabil, onları hemen akabinde orada yerlerini almış halde buluyoruz.

Bay Worby hikâyesini oldukça uzun tuttu. Ancak ben, hikâyeyi, tümüyle onun kullandığı kelimelere ya da onun takip ettiği sıraya sadık kalarak anlatacak değilim. Lake, hikâyeyi duyduğunda, meselenin özünü, beraberinde zihninde kelimesi kelimesine düzelttiği birkaç paragraflık bir anlatıyla beraber, ivedilikle kâğıda döktü. Ben meseleyi aktarırken, muhtemelen Lake'in kayıtlarını bir noktaya kadar kısaltmayı daha faydalı bulacağım.

Görünen o ki Bay Worby, 1828 senesi dolaylarında dünyaya gelmişti. Kendinden önce babasının Katedral ile ilişiği bulunuyormuş; keza büyükbabasının da. Teki ya da her ikisi de koroda yer alıyormuş ve sonraki hayatlarında her ikisi de binada, sırasıyla, duvarcı ve marangoz olarak çalışmışlar. Worby'nin kendisiyse, açık yüreklilikle belirttiği üzere, vasat bir sese sahip olmasına karşın on yaşlarında koroya alınmış.

Gotik Uyanış hareketinin Southminster Katedrali'ni ele geçirmesi 1840 yılında olmuştu. "Çok sayıda hoş şey o zaman gitti efendim," dedi Bay Worby, iç çekerek. "Babam, koro kısmını ortadan kaldırması söylendiğinde kulaklarına inanamamıştı. Oraya yeni bir Başrahip gelmişti –Başrahip Burscough idi kendisi– ve babam, şehirde, doğramacılık yapan iyi bir kurumda çıraklık yapmış olduğundan, iyi bir işçiliği nerede görse tanırdı. Zalimlikti bu, derdi hep: yapıldığı günkü kadar iyi durumda olan o güzelim meşe ağacından kaplamalar, bitki yapraklarından ve meyvelerden çelenkler, armalardaki ve org borularındaki canım varak işçiliği... Hepsi dosdoğru kereste deposunu boyladı – bir Meryem Ana Şapeli'ndeki bir de şu şömine rafındaki birkaç ufak tefek parça dışında her bir parça gitti. Yanılıyor muyum bilmem ama bence koro kısmı bir daha hiç o zamanki kadar güzel olmadı. Buna karşın, kilisenin tarihiyle ilgili ortaya çok şey çıkmış oldu ve kilisenin onarıma ihtiyacı olduğuna da şüphe yoktu. Pek az kış yaşandıysa da binanın tepesindeki kuleden olmuştuk." Bay Lake, Worby'nin restorasyon konusundaki görüşleriyle aynı fikirde olduğunu belirttiyse de hikâyenin asıl kısmına bir türlü gelinemeyeceğinden korkmuyor değildi. İhtimal o ki, bu durum tavırlarına da yansıyordu.

Worby, onun bu kaygılarını gidermek adına hızla atıldı: "Bu konuda öyle bir oturuşta saatlerce susmadan konuşacağımdan değil de fırsatını buldum mu anlatıveriyorum işte. Ama Başrahip Burscough, Gotik dönem konusunda son derece kararlıydı ve her şeyin buna uygun şekilde yapılması dışında onu tatmin edecek bir şey yok gibiydi. Bir sabah, ayinin ardından, babamla koro alanında buluşmak üzere sözleşti ve cübbesini çıkarıp geri geldi. Yanında bir kâğıt tomarı vardı ve o zamanki kilise görevlisi de bir masa getirdi. Tomarı masaya serip, açık halde durabilmesi için dua kitaplarıyla yanlarından desteklerlerken babam da onlara yardımcı oldu ve kâğıttakinin, bir katedralde

yer alan koro alanının resmi olduğunu gördü. Başrahip konuyu dolandırmayan bir beydi – 'Ee, Worby, ne düşünüyorsun?' diye sorar. Babam, 'Eh, bu manzaranın nereye ait olduğunu bilme şerefine nail olduğumu sanmıyorum. Hereford Katedrali olabilir mi acaba Sayın Başrahip?' diye soruyla yanıtlar. 'Hayır, Worby,' der Başrahip. 'Burası, umuyoruz ki Southminster Katedrali'nin birkaç yıla varmadan alacağı hali.' – 'Öyledir efendim,' demekle yetinir babam – en azından Başrahip'e karşı. Ama bana, etrafına, koro alanının benim hatırladığım o rahatlatıcı, mefruş haline bakıp, sonra da önündeki, onun deyişiyle, Rahipler Londralı bir mimarın elinden fırlama o sevimsiz resmi görünce içinin bir fena olduğunu anlatırdı. Neyse işte, ben yine buradayım. Ama şu eski manzaraya bakınca ne demek istediğimi anlayacaksınız."

Worby, uzanıp, çerçeve içindeki bir resmi duvardan indirdi. "Velhasılıkelam, Başrahip, babama, koro alanının her bir köşesini temizleyerek –köklü bir temizliğe girişerek– orayı, kasabada tasarlanmakta olan yeni işçilik için hazırlamasını ve orayı kırma işine girişecek kişileri topladığı gibi işe koyulmalarını bildiren Rahipler Meclisi talimatlarının bir kopyasını vermişti. Şimdi, efendim, şu manzaraya bir bakarsanız eskiden vaaz kürsüsünün durduğu yeri göreceksiniz: İzninizle dikkatinizi çekmek istediğim yer orası." Gerçekten de anında göze batan bir yerdi: Koro alanının kuzey tarafındaki oturma yerlerinin doğu ucunda duran, piskoposun tahtına doğru bakan ve sesin dağılmasını kolaylaştıran kubbe biçiminde bir kısmı bulunan, kalastan, alışılmadık derecede iri bir yapıydı. Worby, tadilatlar süresince ayinlerin nefte yapıldığını, koro üyelerinin o münasebetle kendilerini bekleyen tatilden ötürü hayal kırıklığına uğradıklarını ve özellikle de orgcunun, hayli yüksek bir meblağa Londra'dan geçici süreyle kiralanan orgun mekanizmasına taammüden zarar verdiği yönünde şüpheleri üzerine çektiğini açıklamayı sürdürdü.

Yıkım işine, koro alanını neften ayıran bölme ile org galerisinden başlandı ve Worby'nin deyişiyle, eski işçiliğin ilgi çekici yanlarını ortaya çıkara çıkara, kademeler halinde doğu yönünde devam etti. Bunlar sürerken, haliyle, Rahipler Meclisi üyeleri, koro alanı civarında bir hayli vakit geçirmekteydiler. Bir süre sonra, konuşmaların bazılarına kulak misafiri olan Worby'nin babası, özellikle yaşını başını almış rahipler cephesinde, uygulanmakta olan plana karşı daha en başından başlayarak ciddi bir fikir uyuşmazlığı olduğunun ayırdına vardı. Kimilerinin görüşü, nefteki cereyana karşı aradaki bölmenin koruması olmadığı takdirde oturma yerlerinde üşütüp şifayı kapacakları yönündeydi; diğerleriyse, koro alanının bitişiğindeki koridorda bulunan insanların bakışlarına maruz kalma konusundaki itirazlarını, özellikle de vaazlar sırasında dinlemeyi kolaylaştıran kimi duruş pozisyonlarının yanlış yorumlamalara mahal verebilecek oluşunu öne sürerek, dile getiriyorlardı. Buna karşın, en güçlü muhalefet, vaaz kürsüsünün kaldırılmasına son âna dek karşı çıkan, cemaatin en yaşlı üyesinden geldi. İkilinin onun önünde dikildiği bir sabah, "Ona dokunmamalısınız Sayın Başrahip," dedi üzerine basa basa. "Nasıl bir şerre neden olabileceğinizi bilmiyorsunuz."

"Şerre mi? Bu herhangi bir fazilet ürünü değil Rahip."

"Bana Rahip demeyin," dedi yaşlı adam, haşin bir tavırla. "Neticede otuz senedir Dr. Ayloff olarak biliniyorum ve bu konuda suyuma gitme nezaketini gösterirseniz size minnettar olurum, Sayın Başrahip. Otuz sene boyunca üzerinde vaaz vermiş olduğum kürsüye gelince, bu konuda ısrarcı olmayacaksam da şunu söylemekle yetineceğim: Onu yerinden oynatarak yanlış yapıyorsunuz."

"İyi ama benim sevgili Doktor'um, koro alanının kalanında başka bir tarza uygun bir düzenlemeye giderken onu orada bırakmanın ne manası var? O şeyin görüntüsü dışında hangi mantıklı gerekçeyi sunabiliriz ki?"

"Mantık da mantık!" dedi Dr. Aylóff. "Siz gençler –bunu saygısızlık etmeden nasıl söylerim bilemiyorum Sayın Başpapaz ama– mantıklı gerekçeler isteyip durmak yerine biraz mantığınıza kulak verseniz bizler daha iyiye giderdik. Neyse, ben diyeceğimi dedim." İhtiyar adam, aksayarak oradan ayrıldı ve bir daha da Katedral'e adımını atmadı. Sezon –sıcak bir yaz dönemiydi– boyunca insanlar adeta hastalıktan kırıldı. Dr. Ayloff ilk gidenlerdendi: Göğüs kaslarındaki bir rahatsızlık yüzünden gece vakti, acı içinde hayatını kaybetti. Ayinlerin çoğunda, koroda bulunan adamların ve oğlanların sayısı da pek cılızdı.

O süre zarfında, vaaz kürsüsü çoktan ortadan kaldırılmıştı. Öyle ki, ses dağıtım ünitesi (ki bir parçası hâlâ kasrın bahçesindeki çardakta masa niyetine kullanılmakta) Dr. Ayloff'un itirazlarını takip eden bir iki saat içinde yerinden indirilmişti bile. Hatırı sayılır bir zahmete katlanılarak yerinden sökülen kaide, restorasyon yapan tarafın havalara uçmasını sağlayarak lahti –elbette Worby'nin o akşam Lake'in dikkatini çektiği lahitti bu– gözler önüne sermişti. Lahtin sakininin kimliğini saptamaya dönük hummalı çalışmalar semeresini vermemiş, o günden bu yana adamın ismi bir türlü tespit edilememişti. Yapı, kürsü kaidesinin altına son derece özenle yerleştirilmişti. Öyle ki, üzerinde yer alan belli belirsiz süslemelerde en ufak bir tahrifat meydana gelmemişti; yalnız Lahtin kuzey tarafında zedelenmeyi andıran, o cepheyi oluşturan levhalardan ikisi arasında bir boşluk bulunuyordu. Boşluk, beş ila yedi santim arasındaydı. Duvar ustası Palmer'a, bir haftaya kalmadan, koro alanının o tarafındaki ufak tefek birtakım işleri halletmeye geldiğinde, orayı doldurması yönünde talimat verilmişti.

Sezon, kuşkusuz, son derece zorlayıcı geçiyordu. Öne sürüldüğü gibi kilisenin bir zamanlar bataklık olan alana kurulmasından mıdır başka nedenden mi bilinmez, bölge sakinlerinin çoğu, o güzelim güneşli günlerin ve sakin geçen ağustos-eylül

akşamlarının keyfine pek az varabiliyordu. Yaşlıca kimseler açısından yaz –başkalarının yanı sıra, Dr. Ayloff'tan da bildiğimiz üzere– düpedüz ölümcül geçmişti. Gençlerin bile çok azı, birkaç haftasını yatakta geçirmekten ya da en iyi ihtimalle, menfur kâbusların eşlik ettiği kara kara düşüncelerin üzerlerindeki ağırlığından paçayı sıyırabilmişti. Gitgide, Katedral'deki tadilatın bu konuyla bir ilgisi olduğu yönünde şüpheler belirlemeye başladı; zamanla da bunlar, kanaatler halini aldı. Southminster Rahipler Meclisi'nden tekaüt maaşı almakta olan, önceki ihtiyar kilise görevlisinin dul kalan eşini birtakım rüyalar yoklamaktaydı. Arkadaşlarıyla da detaylıca paylaştığı bu rüyalar, karanlık çöktüğünde transeptin güney tarafındaki küçük kapıdan sıvışan ve avluda –her gece yeni bir yöne doğru– uçuşan, kısa sürelerle o ev senin bu ev benim girip çıkan, sonunda da gece göğünün etkisini yitirmeye başlamasıyla yeniden beliren bir suret hakkındaydı. Dediğine göre kadın, hareket halindeki bir figür oluşu dışında ona dair hiçbir şey seçememişti: Yalnız, o şeyin, tüm rüyalarının sonunda olduğu gibi kiliseye döndüğünde, başını çevirdiği izlenimine kapılmıştı ve nedenini bilemese de, kadın, o şeyin gözlerinin kırmızı olduğunu düşünmüştü. Worby, yaşlı kadının, Meclis kâtibinin evindeki bir çay partisinde bu rüyadan bahsettiğini anımsadı. Rüyanın tekrarlar nitelikte oluşu, yaklaşan bir hastalığın habercisi olarak düşünülebilir demişti adam; durum her ne idiyse, kadın, eylül olmadan mezarı boylamıştı.

Bu azametli kilisenin restorasyonunun uyandırdığı ilgi, bulunduğu bölgeyle sınırlı kalmamıştı. O yaz bir sabah, nispeten tanınmış bir *F. S. A.* üyesi orayı ziyarete geldi. Görevi, dernek adına, yapılan keşiflerin bir raporunu hazırlamaktı; ona eşlik eden karısı da adamın raporunda belirtilenlerin tasvir edildiği bir dizi çizim yapacaktı. Kadın, sabahleyin, koro alanının genel bir eskizini yapmakla meşgul olup, öğleden sonrasını detayları çizmeye vakfetti. İlk olarak, yakın zaman önce meydana çıkan

lahti çizdi; onu bitirdiğindeyse, kocasının dikkatini, onun ardındaki bölmede yer alan, ki lahtin kendisi gibi o da geçmişte kürsü tarafından tamamıyla gizlenmiş vaziyetteydi, baklava desenli enfes süslemeye çekti. Elbette, adam bunun çiziminin mutlaka yapılması gerektiğini söyledi; kadın da lahtin üzerine yerleşip, kendisini akşam karanlığına dek oyalayacak olan titiz çizimlerine başladı.

Kocası o arada ölçme ve betimleme işlerini tamamladı ve kaldıkları otele dönme vakitlerinin geldiği konusunda fikir birliğine vardılar. "Eteğimi bir silkelesen iyi olur Frank," dedi kadın, "kesin toz içinde kalmıştır." Adam, bir görev duygusuyla denileni yaptıysa da bir süre sonra, "Bu elbiseye ne kadar değer veriyordun bilmiyorum canım ama bana öyle geliyor ki güzel günleri maziye karışmış. Koca bir parçası gitmiş," dedi. "Gitmiş mi? Nereye?" dedi kadın. "Nereye gitti bilmiyorum da arkada alt kısmı yok." Kadın, ivedi biçimde eteği görebileceği şekilde çekti ve elbisenin malzemesinden uzayan, kenarları tırtık tırtık bir yarıkla karşılaşınca dehşete düştü; sanırsın bir köpek tarafından yırtılıp alınmış, dedi. Her halükârda, kadının buna canı çok sıkıldıysa da, elbise kurtarılamaz biçimde hasar görmüştü ve her tarafa bakmış olmalarına karşın kayıp parçayı da hiçbir yerde bulamadılar. Bu hasarın meydana gelmesinin pek çok yolu olabileceği sonucuna vardılar; neticede koro alanında, üzerinden çiviler çıkan ahşap doğrama kaynıyordu. Sonunda, bu hasara onlardan birinin neden olduğu ve gün boyu civarda bulunan işçilerden birinin de o malum doğramayı üzerindeki elbise parçasıyla birlikte alıp götürmüş olduğu varsayımına ulaştılar.

Worby, küçük köpeğinin, arka bahçede duran kulübesine bırakılma vakti yaklaştıkça yüzünde endişeli bir ifadenin belirmeye başladığı dönemin bu zamanlara denk düştüğünü aklından geçirdi. (Annesinin kesin buyrukları uyarınca köpeğin evde uyuması yasaktı.) Dediğine göre, bir akşam, tam onu alıp

dışarı çıkarmak üzereyken, köpek, "resmen bir Hıristiyan gibi baktı ve elini salladı" – eh, bazen nasıl da peşini bırakmazlar bilirsin ve sonunda, onu ceketimin altına sokup alelacele üst kata çıkardım; korkarım anacığımı da bu konuda bir güzel kandırdım. Bu noktadan sonra köpek pek cingöz bir hale büründü; yatma vakti gelmeden yarım saat, belki daha bile öncesinden yatağın altına saklanmalar falan derken ne yaptığımızı annem anlamasın diye çok uğraşıyorduk." Elbette Worby her durumda onun yârenliğinden memnuniyet duyuyordu ama bilhassa Southminster'da "çığlık" adı verilen illet bastırdığında.

"Geceler boyu," dedi Worby, "köpek, bir şeyin gelmekte olduğundan haberdar gibiydi. Yerinden sıvışırdı; evet, sıvışır ve yatağın içine kıvrılıp, tir tir titreyerek bana sokuluverirdi. Çığlık duyulduğundaysa çılgına dönerdi; kafasını kolumun altına sokuştururdu ve ben de neredeyse onun kadar kötü durumda olurdum. Çığlığı altı yedi kez duyardık, daha fazla değil ve köpeğim kafasını tekrar çıkardığında bilirdim ki o gecelik de bu kadar. Nasıl bir şey miydi efendim? Eh, ona bu denli benzeyen yalnız tek bir şey duydum. Avluda gezinirken, birbiriyle günaydınlaşan iki rahibe denk geldim. Biri, 'Dün gece iyi uyudun mu?' diye sordu – Bay Henslow'du bu, diğeri de Bay Lyall. 'İyi uyudum denemez,' dedi Bay Lyall, 'benim için tam bir Yeşaya 34:14 durumuydu.' '34:14 mü? O ne ki?' dedi Bay Henslow. 'Bir de Kitab-ı Mukaddes okuyorum diye geçiniyorsun!' dedi Bay Lyall. (Bilmenizde fayda var, Bay Henslow, geçmişte kendilerine Simeon'un kafilesi denilen, şimdiyse daha ziyade Evanjelik olarak adlandırılan kimselerdendi.) 'Git de araştır.' Ben de ne demek istediğini merak edince hemen eve koştum ve kendi Kitab-ı Mukaddes'imi açtım. İşte karşımdaydı: 'Satirler arkadaşlarına seslenecekler.' Geçtiğimiz gecelerde dinleyip durduğumuz şey bu muymuş yani diye düşündüm ve doğrusu, dönüp dönüp arkamı yokladım. Elbette daha önce annemle babama,

bunun ne olabileceğini sormuştum ama ikisi de büyük olasılıkla kedilerdir demişti: Fakat çok kısa konuşmuşlardı ve tasalandıklarını görebiliyordum. Tanrım! Nasıl aç bir sesti – sanki bir türlü gelmeyen birine sesleniyordu. Yanınızda birilerinin bulunmasını isteyeceğiniz bir an varsa, bu, seslerin başlamasını beklediğiniz andır. Sanıyorum iki ya da üç gece, avlunun farklı bölgelerini kolaçan etsinler diye adamlar dikilmişti; ama adamların hepsi tek bir köşede, sanırım ana caddeye en yakın olanında, bir araya toplanıyordu ve bundan da bir sonuç alınamadı.

"Neyse, bir sonraki şey de şuydu: Oğlanlardan biriyle –kendisi şimdi, ondan önce babasının da yaptığı gibi, şehirde manavlık yapıyor– ikimiz, sabah ayininin ardından avluya çıktık ve orada, duvar ustası Palmer'ın, adamlarından bazılarına kükrediğini duyduk. Böylece onlara biraz daha sokulduk çünkü Palmer'ın maraz ihtiyarın teki olduğunu bildiğimizden bize eğlence çıkabilir diye düşündük. Görünen o ki, Palmer, adamlarına o eski lahitteki yarık kısmı tıkamalarını söylemişti. Adamlardan biri de, elinden gelen en düzgün biçimde bunu yaptığını söyleyip duruyordu; Palmer'sa kendini hepten kaybetmiş gibi uzatıyordu da uzatıyordu. 'Sen buna iş yapmak mı diyorsun?' dedi. 'Hak ettiğin şey bu yüzden işinden olmak. Ben size ne diye yevmiye veriyorum? Başrahip'le Rahipler Meclisi'ndekiler gelip de, ki burada olmaları an meselesidir, orayı pislikle, sıvayla ve Tanrı bilir daha başka nelerle eline yüzüne bulaştırdığını gördüklerinde ben onlara ne hesap vereceğim?' – 'Yani usta, ben elimden gelen işin en iyisini yaptım," dedi adam. 'O şeyin nasıl olup da öyle döküldüğüne dair ben de senin bildiğinden fazlasını bilmiyorum. Onu doğrudan deliğin içine iyice sıkıştırdım ama düşmüş işte. Hiç anlamıyorum.' – 'Düşmüş mü?' dedi ihtiyar Palmer. 'O zaman o şey niye hiçbir yerde yok? Yok olup gitti desene.' Ve bir metre kadar ileride, bölmenin üzerindeki henüz kurumamış olan sıvadan bir parça aldı –ben de aldım– ve ihtiyar Palmer

ona merak dolu gözlerle baktı. Sonra da bana dönüp, 'Demek sizin çevirdiğiniz dolaplar bunlar, öyle mi?' dedi. 'Hayır Bay Palmer; hiçbirimiz bir dakika öncesine kadar bu civara adımını atmış değildik.' Ben konuşurken, diğer çocuk, Evans, yarıktan içeri bir göz attı ve soluk alışını işittim. Sonra aniden oradan uzaklaşıp yanımıza geldi ve 'Galiba orada bir şey var. Parlak bir şey gördüm' dedi. 'Ne?! Ona ne şüphe!' dedi ihtiyar Palmer. 'Neyse, burada oyalanacak vaktim yok. Sen, William, gidip biraz daha malzeme al, sonra şu işin icabına bu kez gerçekten bak. Aksi halde benim şantiyemde problem patlak verecek.'

"Böylelikle o adam da Palmer da gitti; biz oğlanlarsa geride kalakaldık. Evans'a, 'Orada gerçekten bir şey gördün mü?' diye sordum. 'Evet,' dedi, 'gerçekten gördüm.' Ben de bunun üzerine, 'İçine bir şey sokup bir kurcalayalım hadi,' dedim. Etrafta duran tahta parçalarını sokmayı denedik ama hepsi fazla büyük kaldı. Derken, Evans'ın yanında nota kâğıdı varmış, bir marş mı ilahi mi neydi unuttum şimdi, onu küçücük yuvarlayıp o yarıktan içeri soktu. Bunu bir iki kez tekrarladıysa da hiçbir şey olmadı. 'Şunu bana bir versene,' deyip bir de ben denedim. Yok, yine bir şey olmadı. Sonra, nasıl olduysa, aklıma nereden geldi bilmiyorum, o yarığın karşısına denk gelecek şekilde öne eğilip iki parmağımı ağzıma soktum ve ıslık çaldım – nasıl yapılır biliyorsunuzdur. Bunun üzerine bir kıpırdanma sesi duyar gibi oldum ve Evans'a, 'Kaçalım buradan, bu durum hoşuma gitmedi,' dedim. O da, 'Zırvalama! Ver şu ruloyu bana,' deyip ruloyu elimden aldı ve deliğe soktu. Evans'ınki kadar rengi atmış birini bir daha görmemişimdir herhalde. 'Diyorum sana Worby,' dedi, 'o şey ya takıldı ya da biri onu yakaladı.' Ben de, 'Kâğıdı ister çek ister bırak,' dedim, 'gel hadi, toz olalım buradan.' Böylece, kâğıda iyice asıldı ve kâğıt çıktı. En azından büyük kısmı çıktı; ucu gitmişti. Yırtılmıştı. Evans bir an için ona baktı, ardından boğuk bir ses

çıkararak kâğıdı elinden düşürdü ve ikimiz de oradan, elimizden geldiğince hızla, kaçarcasına uzaklaştık. Dışarı çıktığımızda Evans, bana, 'Kâğıdın ucunu gördün mü?' dedi. Ben de, 'Hayır ama yırtılmıştı,' dedim. 'Evet, öyleydi ama nemliydi de. Ve de bir karalık vardı!' dedi. Kısmen yaşadığımız korkudan, kısmen de o şarkı bir iki güne istendiğinden ve orgcuyla birlikte bir düzenlemesinin yapılacağını bildiğimizden, bu durum hakkında kimseye laf etmedik. Ve zannedersem işçiler, geride kalan o parçayı da kalan çerçöple birlikte süpürdü. Ama Evans'a o günü soracak olsanız, o kâğıdın yırtılmış olan yerinde ıslaklık ve karalık gördüğü konusundaki savına sadık kalacaktır.

"Bunun ardından oğlanlar koro alanından köşe bucak kaçmaya başladıklarından, Worby, duvar ustasının lahti yeniden onarma çalışmasının neticesinden pek emin değildi. Yalnız koro alanının oradan gelip geçen işçilerden kulağına çalınan konuşma kırıntılarından çıkardığı sonuç, kimi güçlüklerle karşılaşıldığı ve amirin –burada Bay Palmer oluyor bu– meseleyi bizzat eline aldığı yönündeydi. Çok geçmeden, Bay Palmer'ın kendisini, Başrahip'in kapısını çalar ve uşak tarafından içeri buyur edilirken gördü. Bundan bir iki gün kadar sonra, babasının kahvaltı sırasında ağzından kaçırdığı bir şeyden, ertesi gün sabah ayininin ardından Katedral'de biraz alışılmadık bir şey yapılacağını anladı. 'Ben olsam yarını beklemezdim,' diye ekledi babası. 'Riske girmenin manasını anlamıyorum.' – 'Baba,' dedim, 'yarın Katedral'de ne yapacaksın?' Görüp görebileceğim en vahşi haliyle dönüp bana baktı – kendisi genel olarak son derece mülayim bir adamdı; öyleydi benim babacığım. 'Delikanlı,' dedi, 'büyükler konuşurken lafa böyle karışılmaz: Bu adaba de doğruluğa da sığmaz. Yarın Katedral'de ne yapacağım ya da yapmayacağım kısmı seni ilgilendirmez ve ola ki yarın seni o civarda takılırken yakalarsam yaka paça eve yollarım. Sen önce

bunu aklında tut.' Elbette çok üzgün olduğumu falan söyledim ama tabii aynı zamanda da gidip Evans'la planlar yaptım. Transeptin köşesinde triforyuma çıkan bir merdiven olduğunu biliyorduk ve o günlerde kapı neredeyse hep açık olurdu ki öyle olmasa bile, anahtarın genelde hemen yakındaki hasırın altında durduğundan haberdardık. Böylelikle kararımızı vermiştik: Müzik çalışmasını sallayacaktık ve ertesi sabah diğer çocuklar dağılırken merdivenlerden sıvışıp, yürütülen bir çalışmaya dair bir emare var mı diye triforyumdan izleyecektik.

"İşte o gece, bir çocuk nasıl uyursa öyle mışıl mışıl uykuya daldım; derken birdenbire, köpek yatağıma gelip beni uyandırdı. Her zamankinden de fazla korkmuş olduğunu görünce, şimdi hapı yuttuk diye geçirdim içimden. Hakikaten de beş dakika içinde çığlık işitilmeye başlandı. Bunun nasıl bir şey olduğunu size anlatamam; hem de yakından geliyordu; o zamana dek duyduğumdan daha yakından. İşin tuhafı, Bay Lake, avlunun nasıl eko yaptığını bilirsiniz; hele bir de avlunun bu tarafında durursanız. Bu sesteyse hiçbir eko belirtisi yoktu. Ama dediğim gibi, o akşam ses dehşet yakından geliyordu. Bir de o sesi duymak yetmezmiş gibi, o korkuya bir diğeri eklendi: Dışarıdaki koridordan hışırtılar duydum. Şimdi işim bitti diye düşünürken, köpeğin biraz canlanır gibi olduğunu fark ettim; akabinde de kapının ardından fısıltılar duydum. Neredeyse kahkahayı basacaktım çünkü bunların, gürültüyle yataklarından fırlayan annemle babam olduğunu anlamıştım. 'O da neydi?' dedi annem. 'Hişt! Bilmiyorum,' dedi babam, heyecanlı bir şekilde. 'Oğlanı huylandırma şimdi. Bir şey duymamış olsa bari.'

"Böylece, onların hemen dışarıda olduğunu bilmek bana daha bir cesaret verdi ve yatağımdan çıkıp, odamın karşısındaki –avluya bakan– minik pencereme gittim, köpekse yatağın içine iyice dibine gömüldü. Sonra dışarı baktım. İlkin hiçbir şey

göremedim. Derken, payandanın hemen aşağısındaki gölgede, iki kırmızı nokta –donuk bir kırmızıydı bu– diye bahseder olduğum şeyi seçebildim. Bir lamba ya da ateş gibi bir şey değildi bu; daha ziyade, o kara gölgede ayırt edilebilen cinstendi. Bir de baktım ki ayağa kaldırılan bir biz değiliz çünkü sol tarafta pencerelerinden ışık gelen bir ev görüyorum ve ışık hareket halinde. Bunu teyit etmek için bir anlığına başımı çevirip, sonra tekrar o iki kırmızı şeyin olduğu gölgeye doğru baktığımda gitmiştiler ve etrafa ne kadar bakındıysam da izlerine rastlayamadım. Sırada, o gece yaşayacağım son korku vardı –bir şey çıplak bacaklarıma değiyordu– ama ortada sorun yoktu: Bu, yataktan çıkmış, hoplaya zıplaya şamata eden –ama diline de hâkim olan– küçük köpeğimdi. Neşesinin yine yerine geldiğini görünce, onu da alıp yatağa gittim ve uykuya dalarak o geceyi de atlattık!

"Ertesi sabah anneme, köpeği odama aldığımı söyledim ve bu konudaki fikirlerini önceden belirtmiş olduğu düşünülürse, durumu o denli sükûnetle karşılamasına oldukça şaşırdım. 'Öyle mi?' diye sordu. 'Eh, arkamdan iş çevirdiğine göre, bu durumun gereği olarak bu sabah kahvaltından olacaksın. Ama bildiğim kadarıyla ortada ciddi bir hasar yok; yalnız bir dahaki sefere benden izin iste, anladın mı?' Bundan biraz sonra babama, kedileri yine duyduğumdan bahsettim. '*Kediler* mi?' dedi babam ve anacığıma şöyle bir bakış attı; onun öksürmesiyle de babam, 'Ah, tabii ya! Kediler. Sanırım ben de seslerini duydum' dedi.

"Baştan aşağı tuhaf bir sabahtı; hiçbir şey düzgün ilerlemiyor gibiydi. Orgcu yatağından çıkamamıştı; yardımcı Rahip, ayın 19'u olduğunu unutup 95. Mezmûr'un okunmasını beklemeye başladı; biraz geçtikten sonra, orada vekaleten bulunan kişi, akşam duasından bir ilahi çalmaya girişti; derken, Başrahip'in tarafında kalan çocuklar öyle çok güldüler ki şarkı söyleyemez

hale geldiler ve sıra marşa geldiğinde, solo yapan çocuğu bir kıkırdamadır alınca, o da burnu kanıyormuş gibi yapıp kitabı bana itti: Dizeler için alıştırma yapmamış olan ve bildiğim kadarıyla pek de iyi şarkı söyleyemeyen bana. Sizin anlayacağınız, elli yıl önce işler daha zorluydu ve hatırladığım kadarıyla, arkamdaki kontrtenordan çimdik yemiştim.

"Neyse, sonuçta bir şekilde atlattık ve ne adamların ne de oğlanların, vazife başındaki Rahip –Bay Henslow'du bu– gelip de onları yerlerinde bulur mu diye beklemeye niyetleri vardı ama zaten onun geldiğini de sanmıyorum. Zira, zannedersem, hayatında ilk defa bir ayinde yanlış pasajı okumuştu ve yanlışının da farkındaydı. Her neyse, Evans'la birlikte, size anlattığım şekilde çaktırmadan yukarı çıkmakta hiç güçlük yaşamadık ve yukarıda, başlarımızı eski lahtin üzerinden dışarı uzatabileceğimiz bir pozisyonda, karınlarımızın üzerinde yere serildik. Fakat başlarımızı, ancak o zamanki kilise görevlisinin ilkin girişteki demir kapıları kapattığını, ardından da güneybatı kapısını ve de transept kapısını kilitlediğini duyduğumuz vakit uzattık; zira bir şeyler döndüğünü ve bir süreliğine halkı dışarıda tutmak istediklerini anlamıştık.

"Akabinde, Başrahip ile Rahip, kuzey tarafındaki kendi kapılarından içeri girdiler. Sonra da babamı, ihtiyar Palmer'ı ve onun en iyi adamlarından birkaçını gördüm. Palmer, bir süre, koro alanının ortasında dikilip Başrahip'le bir şeyler konuştu. Elinde bir roda vardı, adamların elindeyse manivelalar. Hepsi bir miktar gergin görünüyordu. Orada öylece dikilmiş konuşuyorlardı ve sonunda Başrahip, 'Pekâlâ Palmer, benim boşa harcayacak vaktim yok. Bunun Southminster'lıları hoşnut edeceğini düşünüyorsan yapılmasına izin veriyorum; ama söylemem gerekiyor, tüm yaşantım boyunca, senin kadar işinin erbabı bir adamdan bu denli katıksız bir saçmalık duymadım. Benimle hemfikir de-

ğil misin Henslow?' Duyabildiğim kadarıyla Bay Henslow şu minvalde bir şeyler söyledi: 'Ah! Sonuçta bize söylenen, başkalarını yargılamamamız Sayın Başrahip, öyle değil mi?' Başrahip ise burun kıvırır gibi bir tavırla, doğrudan lahde doğru gidip, sırtı bölmeye dönük halde onun arkasına geçti; diğerleriyse ona biraz ihtiyatla yanaştı. Henslow, güney tarafında durup çenesini kaşıdı. Ardından, Başrahip konuştu: 'Palmer,' dedi, 'hangisi daha kolay olur: üstteki plakayı kaldırmak mı, yoksa yanlardakilerden birini kımıldatmak mı?'

"İhtiyar Palmer'la adamları, üstteki plakanın sağına soluna bakınıp, lahtin güney, doğu ve batı cephelerini yoklayarak biraz oyalandılar ama kuzey cephesinden uzak durdular. Henslow, hem o taraf daha fazla ışık aldığından hem de orada hareket edilecek daha geniş alan bulunduğundan, en iyisinin güneye bakan tarafı denemek olacağına ilişkin bir şeyler söyledi. Ardından, onları izlemekte olan babam, kuzey tarafına doğru gidip diz çöktü ve yarığın bulunduğu plakayı yokladı. Sonra, ayağa kalkıp, dizlerindeki tozu silkeledi ve Başrahip'e, 'Affedersiniz Sayın Başrahip, ama sanıyorum Bay Palmer bu plakayı denerse yerinden kolay kalkacağını görecektir. Bana öyle geliyor ki adamlardan biri, elindeki manivela yardımıyla şuradaki yarığı kullanarak plakayı oynatabilir.' – 'Ah, teşekkürler Worby,' dedi Başrahip, 'güzel bir öneri bu. Palmer, adamlarından biri böyle yapsın, olur mu?'

"Böylelikle, adam, lahdin etrafından dolandı ve elindeki demir çubuğu yarıktan içeri sokup ona güç uyguladı. Ve tam o anda, herkes eğilmiş ve biz de başımızı triforyumun kenarından iyice uzatmış vaziyetteyken, koro alanının batı yanından, koca bir kalas yığınının merdiven boşluğundan aşağı düşmesini andıran çok korkutucu bir gümbürtü sesi duyuldu. O dakika içinde yaşanan her şeyi size anlatmam mümkün değil. Elbette müthiş

bir kıyamet koptu. Plakanın düştüğünü duydum ve de manivelanın yere düşüşünü; bir de Başrahip'in 'Yüce Tanrım' deyişini.

"Bir kez daha aşağı bakınca, Başrahip'in yere yuvarlandığını gördüm; adamlar koro alanından kaçarcasına uzaklaşıyorlardı; Henslow Başrahip'i ayağa kaldırmaya hamle etmişti; sonradan dediğine göre, Palmer, adamları durdurmaya gitmişti; babamsa yüzünü ellerinin arasına almış, sunağın basamağında oturuyordu. Başrahip oldukça aksi bir haldeydi. 'Keşke önüne bir baksan Henslow,' dedi. 'Bir parça odun devrildi diye ne demeye hepiniz tabanları yağlıyorsanız artık!' Henslow'un, kendisinin lahdin diğer yanında duruyor olduğunu açıklama yönündeki nafile çabalarıysa Başrahip'i bir türlü tatmin etmiyordu.

"Derken, Palmer geri geldi ve ortada bu sese neden olabilecek bir şey bulunmadığını ve görünüşe göre düşen bir şey olmadığını bildirdi. Başrahip'in kendini yoklaması bitince, herkes bir araya toplandı –babam dışında; o olduğu yerde kaldı– içlerinden biri bir mum yaktı ve lahtin içine baktılar. 'Hiçbir şey yok,' dedi Başrahip. 'Ne demiştim ben size? Durun! Şurada bir şey var. Ne bu? Bir parça nota kâğıdı ve yırtılmış bir şey – bir elbise parçasına benziyor. İkisi de gayet modern şeyler – önemli bir tarafı yok. Belki bir dahakine tahsil görmüş birinin sözünü dinlersiniz.' Ya da o minvalde bir şeyler söyledi, sonra da hafiften topallayarak kuzey kapısından çıkıp gitti; ama çıktığı gibi, Palmer'a, kapıyı açık bırakmış diye öfkeyle seslenmeyi ihmal etmedi. Palmer da ona, 'Çok üzgünüm efendim,' diye seslendiyse de omuz silkip geçti. Henslow'sa, 'Zannediyorum Sayın Başrahip'in yanlışı var,' dedi. 'Ben kapıyı arkamdan kapatmıştım. Ama kendisinin biraz sinirleri bozuldu tabii.' Ardından, Palmer, 'İyi de Worby nerede?' deyince, onu orada basamakta oturur halde görüp yanına gittiler. Kendine geliyor gibiydi; alnını sildi ve Palmer da beni sevindirerek, ayağa kalkmasına yardım etti.

"Söylediklerini duyamayacağım uzaklıktaydılar fakat babamın, koridorun kuzey kapısını işaret ettiğini gördüm ve hem Palmer hem de Henslow son derece şaşırmış ve korkmuş gibiydi. Kısa bir süre sonra, babamla Henslow kiliseden çıktı; diğerleri de ivedi biçimde plakayı yerine takıp sıvama telaşına düştüler. Saat on ikiyi vurduğundaysa, Katedral yeniden açıldı, biz de fırsattan istifade evimizin yolunu tuttuk.

"Babacığıma böylesi bir şoku yaşatan şeyin ne olduğunu öğrenmek için yanıp tutuşuyordum. Eve geldiğimde, onu elinde sert bir içkiyle sandalyesine oturmuş, annemi de ayakta ona kaygılı gözlerle bakar halde bulunca, kendimi tutamayıp, deminden beri nerede olduğumu itiraf ediverdim. Ama babam bunu mesele eder gibi görünmüyordu; küplere falan da binmedi. 'Oradaydın, öyle mi? Peki onu gördün mü?' – 'Her şeyi gördüm baba,' dedim, 'sesin geldiği kısım dışında.' – 'Başrahip'i deviren şeyi gördün mü?' dedi. 'O abidenin içinden çıkan şeyi? Görmedin mi? Eh, bu bir lütuf.' – 'Neden, o neydi ki baba?' dedim. 'Hadi canım, onu görmüş olmalısın' dedi. 'Görmedin mi? Her yanı kıllarla kaplı, muazzam iki gözü olan, insanı andıran o şeyi?'

"O zaman için ondan öğrenebildiklerim bununla sınırlıydı; sonrasındaysa, bu denli korkmuş olmaktan mahcubiyet duymuş gibiydi ve ne zaman ona bununla ilgili bir şeyler sorsam beni başından savıyordu. Fakat yıllar sonra, yetişkin bir adam olduğumda, zaman zaman bu konu üzerine konuşur olmuştuk ve her defasında da aynı şeyi söylüyordu. 'Kara bir şeydi,' diyordu, 'tam bir kıl yumağıydı, iki bacaklıydı ve gözlerinin içinde yanan bir şavk vardı.'

"İşte, lahtin hikâyesi bu Bay Lake; ziyaretçilerimize anlatmadığımız hikâyesi. Ve sizden, ben ayakaltından çekilene dek bu hikâyeden istifade etmemenizi istemek durumundayım. Ona

soracak olursanız, Bay Evans'ın da hislerimi paylaşacağı kanısındayım."

Durum böyleydi işte. Fakat aradan geçen yirmi yıl içinde, Worby'nin de Evans'ın da üzerinde otlar yeşermişti; böylece Bay Lake –1890 senesinde alınmış– notlarını benimle paylaşmakta beis görmedi. Lahdin, notlara eşlik eden bir eskizini, bir de Dr. Lyall hesabına kuzey tarafına yerleştirilen metal haç üzerinde bulunan kısa yazının bir kopyasını eklemişti. Yazının alındığı yer, Yeşaya 34'ün temel Latince edisyonundandı ve yazı şu üç kelimeden müteşekkildi:

IBI CUBAVIT LAMIA.*

(Lat.) Gece yaratığı burada yaşıyor. Vulgata'dan, yani Kitab-ı Mukaddes'in Latince çevirisinden alınmış. Yeşaya 31:14'teki tam hali şöyle: *et occurrent daemonia onocentauris et pilosus clamabit alter ad alterum ibi cubavit lamia et invenit sibi requiem.* Türkçeye şöyle çevrilebilir: *ve iblisler ile hayvanlar orada buluşacaklar, karşılıklı bağıracaklar, Lilith oraya yerleşip dinlenecek. –yhn*

Karanlık Çöktükten Sonra Playing Fields'ta

Saat geçti ve hava güzeldi. Hemen tepemden gelen gürültülü, gergin bir baykuş sesi beni yerimden sıçrattığı sırada, Sheeps' Bridge yakınlarında durmuş, ortamda hâkim olan ve salt su bendinden gelen seslerin böldüğü sakinliği düşünmekteydim. Bir şeyin sizi irkiltmesi her zaman için sinir bozucudur ama benim baykuşlara karşı bir teveccühüm var. Bu baykuş besbelli yakınlarda bir yerdeydi; onu görebilmek için sağa sola bakındım. Oracıkta, yerden üç buçuk metre kadar yüksekteki bir dala tüm semizliğiyle tünemişti. Elimdeki bastonu ona doğrultup, "O ses sizden mi geldi?" diye sordum. "Bırak şunu elinden," dedi baykuş. "Onun bi' sopadan ibaret olmadığını biliyorum ama hoşuma gitmiyo. Heralde ses benden geldi; yok bi' de kimden gelicekti?"

Bu cümlelere nasıl şaştığım malumunuz. Bastonumu indirdim. "Ee," dedi baykuş, "n'olmuş yani? Bi' yaz akşamında kalkıp buraya geliyosan başka ne bekliyosun ki?" – "Affedersiniz," dedim, "Nasıl da aklımdan çıkmış... Sizinle *bu akşam* karşılaştığım için kendimi ne kadar şanslı saydığımı söylememde bir sakınca var mı? Birazcık konuşacak vaktiniz vardır umarım..." – "Yani," dedi baykuş, nezaketsiz bir tavırla, "bu akşamın özel bir önemi var mıdır bilmem. Aslında akşam yemeğimi de yedim; eğer çok uzatmıycaksan – aaah!" Birdenbire bir çığlık koyuverdi; öfkeyle kanatlarını çırptı, öne doğru eğildi ve tüneğine sıkıca tutunup,

çığlık atmaya devam etti. Arkasındaki bir şeyin onu sertçe çektiği açıktı. Vücudundaki gerilme ansızın kesildi; baykuş yuvarlanmanın kıyısından döndü ve hızla dönüp, tüylerini kabartarak, benim görmediğim bir şeye şiddetli darbeler indirmeye başladı. "Ah, affedersin," dedi zayıf, berrak bir ses, endişeli bir edayla. "Yerinden kopmuş olduğuna emindim halbuki. Umarım canını yakmamışımdır." – "Canımı yakmamak ha?" dedi baykuş, keskin bir dille. "Elbette canımı yaktın, bunun da gayet farkındasın, seni gidi küçük kâfir! O tüyün kopuk olduğu falan yoktu; asıl kopuk olan – ah, ben oraya bi' gelirsem!.. Ne vardı da dengemi kaybettirdin bana bilmem ki... İnsana iki dakka rahat vermiyosunuz, hemen gelip sincice sokuluyosunuz – neyse işte, yaptın yapıcağını. Ben şimdi doğrudan ana merkeze gidicem ve" – (o noktada boşluğa konuşmakta olduğunu fark eder) – "şimdi nereye kayboldun? Ah, bu çok fena, hem de ne fena!"

"Olur şey değil!" dedim. "Korkarım bundan önce de canınızı bu şekilde sıktılar. Tam olarak ne olduğunu sorabilir miyim acaba?"

"Sorabilirsin," dedi baykuş; konuşurken hâlâ etrafı kolaçan ediyordu. "Ama anlatmaya kalksam ta öbür haftanın sonuna dek sürer gider. Kafana göre gelip de birinin kuyruğundaki tüyleri çekmek ne demek! Nası da canımı yaktı pis meret. Hayır bi' de niye yaptığını bilsem! Sorarım sana, bu iş hangi akla mantığa sığar?"

Aklıma gelen tek şey mırıldanmaktı: "Biz güzelim perileri gördü mü hayret içinde öten yaygaracı baykuş." Dediklerimin anlaşılmasını pek beklemiyordum ama baykuş, sertçe, "Neymiş neymiş? Yok, tekrarlamana gerek yok, duyduk. Sana bunun altında yatanı söyleyeyim; yaz bir kenara söyleyeceklerimi," deyi-

William Shakespeare'in *A Midsummer Night's Dream* [Bir Yaz Gecesi Rüyası] adlı oyununun II. Perde, II. Sahne'sinde yer alan, Titania'nın sözlerine atıfta bulunulmaktadır. –*çn*

verdi. Bana doğru eğildi ve yuvarlak başını sallaya sallaya fısıldadı: "Gurur! Mesafelilik! Başka bişiy diil!" (Ses tonunda acı bir horgörüyle) "Peri kraliçemize yaklaşayım deme.* Aman ha! Onun gibiler için yeterince iyi diiliz biz! Öteden beri açık alanlardaki en iyi ötücüler diye nam salmış olan bizler. Öyle diil mi ama?"

"Yani..." dedim tereddütle, "sizin sesinizi duymak çok hoşuma gidiyor ama kimi insan daha ziyade ardıç kuşlarının, bülbüllerin falan sesini beğeniyor; onları mutlaka duymuşsunuzdur, değil mi? Hem belki –tabii tam bilmiyorum ama belki de– sizin şakımanız danslarına pek uygun buldukları bir tarza sahip değildir, ha?"

"Umarım diildir," dedi baykuş, birden dikleşerek. "Bizim aile dansa hiç teslim olmamıştır, olması düşünülemez de. Artık ne geçiyosa aklından!" Artan bir öfkeyle almış gidiyordu. "Orda geçip karşılarına hıçkırmak ne de hoş olurdu..." –durup, dört bir yanına, altına üstüne temkinli bakışlar attıktan sonra sesini daha da yükselterek konuşmaya devam etti– "...o küçük hanımlarla beylerin karşısında. Bu onlara uymuyosa, bana hiç uymaz. Hem..." (yine artan bir öfkeyle) "...sırf onlar dans ediyolar ve budalaca davranıp duruyolar diye benim tek kelime etmeden duracağımı sanıyolarsa daha çok beklerler, benden söylemesi."

Önceki yaşananlardan hareketle, bunun ihtiyatsız bir hamle olduğundan korktum ve bunda haklıydım da. Baykuşun, sözlerini vurgulamak istercesine başını son bir kez daha sallamasına kalmadan, yukarıdaki iri daldan dört adet ufak, incecik figür aşağı indi ve otlardan yapılma bir halat bir çırpıda bedbaht kuşun bedenine sarılıp, şiddetli itirazları eşliğinde onu Fellows Gölü yönünde havaya kaldırdı. Oraya seğirttiğim esnada, su şapırtıları ve şırıltılarının yanı sıra merhametsiz kahkahaların sesi duyuluyordu. Başımın üzerinden bir şey ok gibi geçti ve ben

* William Shakespeare'in *Bir Yaz Gecesi Rüyası* adlı oyununun II. Perde, II. Sahne'sinde yer alan, Birinci Peri'nin sözlerine atıfta bulunulmaktadır. *–çn*

durmuş tam bir kargaşa halinin yaşandığı göl kıyısını dikkatle seyrederken, son derece kızgın ve darmadağın haldeki baykuş güç bela kıyıya çıktı ve ayağımın yanında durarak, tekrarlamaya hiç de hevesli olmadığım sözler eşliğinde, birkaç dakika boyunca silkelendi, kanat çırptı ve tıslad ı.

Bana ters ters bakarak nihayet konuştuğunda sesindeki bastırılmış haşin öfke öylesine barizdi ki hızla bir iki adım geriledim. "Dediklerini duydun mu? Çok üzgünlermiş de beni bi' ördek sanmışmışlar da... Artık bu da birinin kafayı yiyip etrafındaki her şeyi parça pinçik etmesine yetmezse ne olayım!" Kendini öylesine ihtirasla kaptırmıştı ki, dediğini yapmaya, koca bir gaga dolusu çimeni yerinden sökerek başladı ve –heyhat!– çimenler boğazına takılıp kaldı. Boğulma yüzünden damarları çatlayacak diye ödüm koptu ama bu öfke nöbetinin üstesinde gelindi ve baykuş, gözlerini kırpıştırması ve nefes nefese kalmış olması dışında sağ salim halde doğruldu.

Halden anladığını gösteren bir şeylerin söylenmesine ihtiyaç var gibiydi ama kuşun o andaki haletiruhiyesi yüzünden, en iyi niyetle dile getirilmiş bir cümleyi bile taptaze bir hakaret olarak yorumlayabileceğini düşündüğümden bir şey demeye çekiniyordum. Böylece, oldukça tuhaf geçen bir dakika boyunca konuşmadan öylece bakıştık. Derken dikkatimizi dağıtan bir şey oldu. İlkin, alandaki saatin cılız sesi duyuldu, sonra Şato avlusundan gelen daha derin ses, ardından da, daha yakında bulunduğundan Curfex Tower'dan gelen sesi bastıran Lupton's Tower'ın sesi.

"O da nesi?" dedi baykuş, birdenbire, boğuk bir sesle. "Gece yarısı olsa gerek," diyerek, saatime başvurdum. "Gece yarısı mı?" diye bağırdı, besbelli ürkmüş bir biçimde. "Bense bi' metre bile uçamıycak kadar ıslak haldeyim! Çabuk, beni al da şu ağaca koy; ya da dur, ben bacağına tırmanayım ama bunu benden bi' daha isteyeyim deme. Hadisene!" İtaat ettim. "Hangi ağacı istiyorsun?" – "Hangisi olacak, tabii ki kendi ağacımı! Şuradaki!" Başıyla sur

tarafını işaret etti. "Pekâlâ, bad-calx* ağacını mı kastediyorsun yani?" dedim, o yöne doğru bir koşu tutturarak. "Ay bi' de taktığınız o aptalca isimleri mi bilmem gerekiyo? İçinde kapı varmış gibi olan ağaç işte. Hızlansana! Birazdan gelirler." – "Kim? Sorun ne?" diye sordum koşarken; upuzun çimenlerde sendeleyip onunla birlikte yere kapaklanmaktan korkarak ıslak haldeki yaratığı iyice kavradım. "Tez vakitte görürsün," dedi bencil kuş. "Sen şu ağaca beni bi' bırakırsan bana bişeycik olmaz."

Kanatlarını açıp ağacın gövdesini hızla eşelemesine ve teşekkür etmeye dönük tek kelime sarf etmeden bir oyuğun içinde kaybolmasına bakılırsa dediği doğruydu herhalde. Pek de rahat sayılamayacak bir halde etrafa bakındım. Curfex Tower, hâlâ Aziz David ezgilerini ve onu izleyen o küçük çan seslerini, üçüncü ve son kez çalmaktaydı; kalan çanlarınsa tümü halihazırda diyeceklerini demişti. Şimdi sessizlik hâkimdi ve su bendinden gelen "kıpır kıpır, devinim halindeki su" bu sessizliği bozan –hayır, ona vurgu yapan– tek şeydi.

Baykuşu bu denli kaygılı bir biçimde saklanmaya iten neydi? Elbette şimdi beni tasalandıran nokta buydu. Gelmekte olan her ne ya da her kim olursa olsun, kendi adıma şundan emindim ki açık alandan geçmenin vakti değildi: Ağacın karanlık tarafında kalarak, orada olduğumu gizlemek için elimden geleni yapmalıydım. Ve öyle de yaptım.

Tüm bunlar yıllar önce, yaz vakti uygulamasının** gelişinin öncesinde yaşanmıştı. Hâlâ ara sıra geceleri Playing Fields'a gidiyorum ama gerçek geceyarısından*** önce içeri giriyorum. Ve an-

---

Eton Duvar Oyunu'yla alakalı bir referans. O yörede, topla oynanan bir oyundur. *–yhn*

1916'daki yaz saati uygulaması başlamadan önce. *–yhn*

*** (İng.) True midnight. Yeni bir günün, güneşin doğduğu "gündoğumu" vaktinde değil tam gece yarısında başladığı fikriyatında olanların kullandığı terim. *–yhn*

ladığım üzere, karanlık çöktükten sonraki insan kalabalığından hoşlanmıyorum – mesela 4 Haziran havai fişek gösterilerindekilerden.* O vakitlerde çok tuhaf yüzler görüyorsunuz –hayır, siz görmüyorsunuz, ben görüyorum– ve o yüzlerin ait olduğu insanlar, etrafta acayip biçimlerde uçuşup, hiç beklemediğiniz bir anda dibinizde biterek –onlar tarafından bulunmadığına şükredeceğini düşündüğüm– birilerini arıyormuşçasına yüzünüzü yakından inceliyorlar. "Nereden geliyorlar?" Sanıyorum bazıları sudan, bazılarıysa karadan bitiveriyor. Görünüşleri öyle. Fakat en iyisi yoklarmış gibi davranıp, onlara hiç temas etmemek.

Evet, Playing Fields'ta gündüz vakti bulunan topluluğu, karanlık çöktükten sonra ortaya çıkana kesinlikle yeğlerim.

George William Frederick'in (1738-1820), namıdiğer III. George'un, doğumgünü kutlamalarına gönderme yapılıyor. –*çn*

"En iyi hayalet öykülerini M.R. James yazmıştır."
—*Neil Gaiman*

M.R. James, İngiliz edebiyatının en önemli korku yazarlarından biri, modern hayalet anlatısının babası. Stephen King, H.P. Lovecraft ve Clark Ashton Smith gibi ustaları derinden etkilemiş bir isim olan James'in yazdıkları, yirminci yüzyıl hayalet öykücülüğünün doruk noktası olduğu kadar sonrasında gelen, bu türde yazılmış eserlerin de temelini atar.

Hayalet Öyküleri'nde antika bir düdüğün dünyaya çağırdığı korkutucu ruhların, ölümcül bir lanetten kurtulmaya çalışan insanların, kasabaya dehşet salan yaratıkların, gündüz kaybolup gece ortaya çıkan odaların ve intikam için geri dönen cadıların anlatıldığı karanlık öykülerle karşılaşacaksınız.

Hayaletler üzerimizde
kol gezmeye devam ediyor.

THG
0292166
SSE

Çeviren: Damla Karadeniz

www.ithaki.com.tr

ithaki

9 786257 913201

/ithakiyayinlari